

§ 1 Justering av protokoll

Protokollet för den 30 januari justerades.

§ 2 Avsägelse

Andre vice talmannen meddelade att *Dan Hovskär* (KD) avsagt sig uppdraget som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Kammaren biföll denna avsägelse.

§ 3 Anmälan om kompletteringsval

Andre vice talmannen meddelade att Kristdemokraternas partigrupp anmält Roland Utbult som suppleant i miljö- och jordbruksutskottet.

Andre vice talmannen förklarade vald till

suppleant i miljö- och jordbruksutskottet
Roland Utbult (KD)

§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer

Följande skrivelser hade kommit in:

Interpellation 2024/25:408

Till riksdagen

Interpellation 2024/25:408 Konkursvågen inom byggbranschen
av Leif Nysmed (S)

Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 mars 2025.

Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 19 februari 2025
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2024/25:409

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:409 Räddningshelikoptrar
av Mattias Ottosson (S)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 mars 2025.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 19 februari 2025
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2024/25:416

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:416 Tvärförbindelse Södertörn
av Åsa Westlund (S)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 21 mars 2025.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 19 februari 2025
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Interpellation 2024/25:420

Till riksdagen
Interpellation 2024/25:420 Startbeslut för dubbelspår på Ostkustbanan
av Peder Björk (S)
Interpellationen kommer att besvaras fredagen den 14 mars 2025.
Skälet till dröjsmålet är redan inbokade engagemang.
Stockholm den 19 februari 2025
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
Andreas Carlson (KD)
Enligt uppdrag
Fredrik Ahlén
Expeditionschef

Följande dokument hänvisades till utskott:
Motioner
2024/25:3342, 3346 och 3347 till civilutskottet

§ 6 Unga lagöverträdare

Unga lagöverträdare

Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU12
Unga lagöverträdare
föredrogs.

Anf. 1 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Fru talman! Sverige är på många sätt ett fantastiskt land. Det är inte minst ett möjligheternas land. Generationer av svenskar har genom hårt arbete och företagsamhet skapat ett välfärdssamhälle som ger alla barn en närmast unik möjlighet att göra vad de vill med sitt liv och forma det efter sina önskemål.

Vår föräldraförsäkring ger barn en möjlighet att spendera mycket tid med sina föräldrar under sina första år i livet. Därefter väntar en förskola som har en låg avgift jämfört med andra länder och som är avgiftsfri för de föräldrar som inte har någon inkomst.

Efter förskolan väntar en avgiftsfri grundskola och därefter en gymnasieskola där du till och med får pengar för att närvara, och du får ännu mer den dag du väljer att läsa vidare på högskola eller universitet.

Föreningslivet i Sverige är mer utbrett och billigare än i andra jämförbara länder. Fritidsgårdsverksamheten är utbredd, och ofta erbjuder skolor avgiftsfri läxhjälp efter skoltid. Sverige är ett möjligheternas land, ett fantastiskt land, där alla barn ges möjlighet att forma sitt liv efter sina önskemål.

Vad är det då som gör att barn trots detta väljer att bli kriminella? Det finns ingen enskild faktor som gör att en människa väljer att börja begå kriminella handlingar, men det finns olika riskfaktorer som ökar sannolikheten. Att växa upp utan en pappa, att föräldrarna inte pratar svenska eller att föräldrarna saknar arbete är alla faktorer som ökar sannolikheten för att man väljer ett kriminellt liv.

Trots detta finns det mängder av ungdomar som aldrig någonsin begår en brottslig handling fast de har växt upp utan en närvarande pappa, med föräldrar som inte kan svenska eller med föräldrar som inte har arbete, och det är därför jag säger att man väljer kriminalitet snarare än att man hamnar i kriminalitet.

Gemensamt för samtliga riskfaktorer är att föräldrarna spelar en otroligt viktig roll i barnens liv. Vårt fantastiska välfärdssamhälle ger barn möjlighet att göra vad de vill med sitt liv. Ansvaret ligger på föräldrarna att få barnen att välja rätt väg i livet.

Om föräldrar håller ihop, lär sig svenska och är aktiva på arbetsmarknaden minskar sannolikheten för att deras barn väljer en kriminell väg i livet, men till syvende och sist handlar kriminalitet om moral. Om vi lär våra barn rätt värderingar kommer de, oavsett hur svåra förutsättningar de har, att växa upp till välfungerande samhällsmedborgare.

För de barn som hamnar på glid är det upp till oss vuxna att tidigt sätta gränser. Föräldrarna bär givetvis ett stort ansvar, men det gör även skolpersonal, fritidspersonal, socialtjänst, idrottsledare och andra vuxna som ser barn bete sig illa.

När det är föräldrarna som sätter gränser blir barnet tillsagt av en person som genuint älskar honom eller henne. Lyckas föräldrarna med detta slipper barnet bli tillrättavisat av andra vuxna. Om föräldrar, skolpersonal, socialtjänst, fritidspersonal eller idrottsledare misslyckas med att sätta gränser är det till slut de brottsbekämpande myndigheterna som får kliva in, och det är först då som de förslag som vi driver igenom i justitieutskottet påverkar barnen.

Min uppfattning är att frågan om människors eget ansvar tydligt skiljer högersidan från vänstersidan i politiken. Vi på högersidan menar i regel att människor har ett ansvar för sina handlingar och att man som person i hög grad är ett resultat av sina val i livet. De på vänstersidan vill ofta skylla problemen på andra. Det är alltid någon annans fel, samhällets fel, att saker inte är som de borde vara.

Att skylla individens problem på samhället bidrar till att skapa en förloramentalitet där personer som har svårare förutsättningar än andra tror att de inte har möjlighet att nå dit de vill. Om du ständigt matas med tron att du inte har samma möjligheter därför att du har utländsk bakgrund eller därför att du är kvinna eller av någon annan anledning kommer du sannolikt inte att sikta lika högt som du borde.

För unga lättpåverkade pojkar är det lätt att imponeras av snabba pengar från kriminella gäng, fast de kan leva ett betydligt tryggare och enklare liv med minst lika bra ekonomisk standard genom ett helt vanligt arbete.

Sedan valet 2022 har vi drivit igenom ett antal åtgärder som påverkar barn och unga. I januari 2023 avskaffades ungdomsrabatten för grova brott. Det innebär att alla personer över 18 år som döms för grova brott döms som om de vore vuxna, därför att de är vuxna. Under mandatperiodens gång kommer ungdomsrabatten att avskaffas helt.

Sverigedemokraterna och regeringen presenterade för två veckor sedan förslaget om hemlig avlyssning av personer under 15 år. Det kommer att införas redan i höst snarare än 2026, som först var tanken.

Ungdomsfängelser kommer att inrättas för de unga som begår grova brott, och utvidgad ungdomsövervakning kommer att införas som påföljd för unga. LVU kommer att användas i större utsträckning än tidigare för barn som far illa i hemmet men också för att skydda barn från kriminella miljöer.

Fru talman! När det har gått så pass långt att barn dras in i kriminalitet är det ett misslyckande, framför allt för barnet och barnets föräldrar. De stora förlorarna är samhället och de brottsoffer som utsätts för de brott som gärningsmännen begått eller kommer att begå.

Anf. 2 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Jag begärde replik därför att jag blev ganska förvånad över att SD sjunger välfärdssamhällets lov. Jag vill gärna göra det. Jag hör till dem som tycker att det är oerhört viktiga principer som vi länge har byggt vårt samhälle på.

Men jag kan inte förstå att ledamoten är nöjd med hur välfärden ser ut i dag. Vi har mängder av personal inom skolan, inom hälso- och sjukvår-

den och inom fritidssektorn som skulle vilja göra oerhört mycket mer men som inser att deras tid och resurser inte räcker till för att stödja elever så som de skulle önska.

Det handlar om att de vill göra gott mot många unga personer men också om att de vill ha möjlighet att göra extra insatser när de ser att det sviktat kring ett enskilt barn för att kunna hjälpa barnet och familjen. Är ledamoten nöjd med hur dessa insatser kan fungera och fungerar i dag?

Anf. 3 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik:

Fru talman! Tack för frågan, Gudrun Nordborg! Det är klart att det alltid finns mer att göra. Nu är ju Sverigedemokraterna inte en del av regeringen, men vi är en del av regeringsunderlaget.

Vården är en del av regionernas verksamhet. Skolan är en del av kommunernas verksamhet. Det finns kommuner runt om i Sverige där det inte fungerar tillräckligt bra. Jag kan konstatera att de kommuner i Sverige som har det allra tuffast vad gäller skolan ofta har ett rött styre. Det är alltså där Socialdemokraterna styr och Vänsterpartiet kanske finns med som stödparti.

Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, och skolpengen är anpassad så att de skolor som behöver mer stöd får det. Jag tror att man måste jämföra Sverige med andra länder i världen. Sverige satsar enormt mycket på skolan. Skolan har ett kompensatoriskt uppdrag, och man ser till att ge mer pengar till de skolor som behöver det. Det är någonting vi gör i Sverige.

Jag tror att anledningen till den kriminalitet vi ser i Sverige i dag handlar om en kulturförändring. Vi har inte en sämre skola nu än vad vi hade för 20–30 år sedan, utan det handlar om vilken typ av politik man fört på nationell nivå kopplat till invandring. Vissa grupper behöver större stöd än andra. Vi ser att skolan fungerar på ett väldigt bra sätt på många orter trots att de får lägre skolpeng än andra.

Anf. 4 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Tack till ledamoten för det jag uppfattar som ett försök till svar!

Jag kommer själv från en rödgrön kommun, Umeå, som har utmärkt sig för att inte vara frekvent på de dramatiska listorna över områden med mycket kriminalitet och andra specifika problem. Jag har många goda erfarenheter av det samhället och av vad en rödgrön majoritet kan göra för att förverkliga ett bättre välfärdssamhälle.

Umeå kommun och andra regioner med rödgröna styren klagat ändå på att de får bära alldeles för mycket ansvar. Regeringen pressar genom sina budgetar och reformer ansvaret nedåt, men de ger inga resurser. Här finns alltså ett generellt problem. Det drabbar kommuner oavsett vilket styre de har. En rödgrön kommun kan inte heller trolla, och jag tror att vi alla vet att de kommunala skattemedlen är ett väldigt orättvist sätt att försöka öka en kommunal budget.

Det här handlar alltså mycket om vad regeringsmakten gör, och vi vet i dag att Sverigedemokraterna styr minst lika mycket som de partier som har ministerposter. Jag undrar vilka förändringar ledamoten önskar göra framåt.

Anf. 5 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är intressant att ledamoten lyfter fram Umeå som exempel. Jag är själv från Skåne och har arbetat i Malmö som politisk sekreterare. Båda är kommuner som under överskådlig tid har styrts av rödgröna partier. Det som skiljer Malmö från Umeå är att de har en befolkning där en stor majoritet av eleverna har föräldrar som antingen är födda utomlands eller har utländsk bakgrund. Umeå har inte den situationen. Umeå kommun har haft helt andra förutsättningar och inte lika påtaglig massinvandring som Malmö kommun. Därför klarar de naturligtvis av sitt uppdrag på ett betydligt bättre sätt.

Vi kan absolut jämföra kommuner med varandra, men någonstans handlar det ändå om att ge dem de förutsättningar de skulle kunna få sett till reglerad invandring till Sverige. Umeå har inte drabbats av invandringen i lika stor utsträckning som Malmö. Därför får vi också olika resultat.

Anf. 6 ANNA WALLENTHEIM (S):

Fru talman! ”Det är lättare att bygga starka barn än att laga trasiga vuxna”, sa Frederick Douglass. Det tycker jag är viktigt att vi har med oss under en sådan här debatt.

Barn och unga är vår framtid, vår största rikedom och vårt viktigaste ansvar. I varje barn finns drömmar, hopp och möjligheter, och vi som samhälle måste ge barnen de bästa förutsättningarna att låta dessa ta form.

Barn är aldrig en kostnad. De är alltid en investering. När vi satsar på dem satsar vi på ett starkare, tryggare och mer rättvist samhälle, för när barn får blomstra blomstrar hela samhället. Men enligt mig, fru talman, har samhället nu misslyckats med det.

I dag växer alldeles för många barn och unga upp i miljöer där de riskerar att dras in i kriminalitet. Det grova våldet har under lång tid krupit ned i åldrarna, och ofta är det de barn som redan har en tuff tillvaro och som saknar framtidstro som gängen vänder sig till. Dessa individer lockas lätt av löften om pengar, gemenskap och status eller riskerar att hotas och skrämmas till deltagande.

Rekryteringen av barn och unga till gängkriminalitet sker i dag i realtid på sociala medier, där kriminella nätverk öppet annonserar efter klivare och transportörer i olika nätforum. Där erbjuds unga snabba pengar för att begå väldigt grova brott. Trots att polisen identifierar dessa grupper, och trots att man är medveten om problemet, saknas verktyg för polisen att ingripa och lagstiftning som tvingar de sociala plattformarna att agera.

I dag hade Tidöpartierna en pressträff kring detta ämne. Det var välkommet. Vi socialdemokrater har försökt lyfta fram frågan i flera sammanhang och bland annat krävt en öppen hearing i justitietskottet om nyrekryteringen i sociala medier. Vi kommer att följa detta arbete noga och kräver förslag som gör skillnad på riktigt för att skydda vårt samhälle och våra barn.

Detta är en utveckling som måste brytas. Det gör vi genom att bygga ett samhälle där varje barn känner att det har en plats och en framtid. En stark välfärd är samhällets bästa verktyg för att skapa jämlika livschanser. Det som krävs för att stoppa nyrekryteringen till gängen och minska ungdomsbrottsligheten är att hela samhället står starkt. När samhället sviker, när det skärs ned på resurserna till skolan, när socialtjänsten går på knäna,

när rekrytering sker på nätet och när föräldrar kämpar för att få vardagen att gå ihop öppnas dörrarna för de kriminella gängen.

Fru talman! Jag är övertygad om att trygghet byggs genom social rättvisa. Det handlar om att varje barn ska ha möjlighet att drömma och tro på sin framtid och att varje förälder ska ha förutsättningar att vara en trygg och stabil vuxen i sitt barns liv.

För att lyckas måste vi se hela barnet – dess levnadsvillkor, dess familj och dess möjligheter i samhället. Det kräver en socialtjänst som har resurser att arbeta förebyggande. Det kräver skolor där varje elev blir sedd och får rätt stöd i tid.

Vi behöver fritidsverksamheter som erbjuder unga ett alternativ och där fler vuxna ser och stöttar. Vi behöver patrullerande poliser på nätet. Vi behöver statlig service i hela landet. Vi behöver myndigheter och instanser som kan tala med varandra utan att stoppas av sekretess. Och vi behöver en rättspolitik som bygger på det vi vet fungerar.

Fru talman! Forskningen är tydlig. Vetenskapsrådets kunskapsöversikt över ungdomsbrottslighet, som släpptes hösten 2024, visar tydligt att ungdomsbrottsligheten generellt har minskat. Det är något vi pratar om alldeles för sällan. Ja, det finns en mindre grupp unga som begår allt grövre brott – fruktansvärda brott. Men vi får aldrig missa att ungdomsbrottsligheten faktiskt minskar och att barn och unga i vårt land många gånger är bättre än tidigare generationer.

De färre men värre är såklart en trend som måste brytas, med hjälp av rätt insatser och rätt stöd. Men att straffa alla unga hårdare är inte lösningen. Det som krävs är riktade, evidensbaserade åtgärder för dem som löper störst risk att fastna i kriminalitet.

Vi vet också att unga lagöverträdare alldeles för många gånger återfaller i brott. Enligt Kriminalvårdens egna rapporter är det just insatser som förändrar ungas beteende och tankemönster som har bäst effekt för att bryta brottsspiralen. Övervakning utan innehåll och längre straff minskar inte risken för återfall. Det är inte rätt väg att gå.

Socialdemokraternas reservation i detta betänkande, som jag vill passa på att yrka bifall till, är tydlig. Enligt vår mening bör regeringens agerande och propositioner när det gäller unga lagöverträdare ha förankring i evidens. Regeringen bör presentera förslag som kan ge goda resultat i arbetet med att bryta våldsspiralen och den organiserade brottsligheten bland unga. Att försöka övertrumpfa varandra i fråga om vem som kan vara hårdast mot unga är en återvändsgränd.

Det var rätt och nödvändigt av tidigare regering att skärpa straffen och modernisera lagstiftningen när det behövdes. Flera av de utredningar som den socialdemokratiska regeringen tillsatte har nu också blivit verklighet. Men i dag är behoven annorlunda. Valfärden i landets kommuner och regioner har pressats hårt av den ekonomiska krisen. Det är något som vi måste ta på allvar.

Nu är det avgörande att vi flyttar det offentliga samtalet och riktar fokus mot brottslighetens sociala grundorsaker. Trygghet byggs genom att stärka valfärden, inte genom att ensidigt förlita oss på allt hårdare repressiva åtgärder. Det är dags att sätta investeringar i skola, socialtjänst och förebyggande insatser i centrum. Att bryta rekryteringen till kriminalitet är det absolut viktigaste för vår framtid.

Prot. 2024/25:74
20 februari

Unga lagöverträdare

De stora utmaningarna ligger, som jag har nämnt, i att bryta rekryteringen och återfallen i kriminalitet. För det krävs en politik som bygger på forskning och beprövade metoder, inte symbolpolitik.

Fru talman! Slutligen: Vi socialdemokrater vägrar att ge upp tron på och hoppet om våra barn och unga. Det måste vara slut med ett samhälle som blundar och drar sig tillbaka.

En stark, generell välfärd är den bästa jämlikhetsskapande kraft vi känner till. I grunden handlar det om att samhället ska vara starkt och närvarande i hela Sverige. Föräldrar i hela Sverige ska ha ett jobb, och familjer ska ha en bostad. Vi ska tidigt kunna punktmarkera varje ung som är på glid. Välfärdens personal i hela Sverige ska ges förutsättningar att se och stötta varje unge.

Det är så vi bryter rekryteringen till gängen. Det är så vi stoppar våldet. Det är Socialdemokraternas svar.

(Applåder)

Anf. 7 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M):

Fru talman! Begreppet unga lagöverträdare berör. Alldeles för länge har insatserna mot barn och unga som riskerar att hamna i gängens grepp kommit för sent eller varit för svaga. Resultatet har blivit förödande; många barn och unga har rekryterats till gängen. Att barn utsätter andra barn för grova våldsbrott och till och med blir mördare är ett totalt misslyckande.

Många gånger har man hört från olika politiska håll och aktörer att barnen är vår framtid. Det har varit som ett mantra under många år, för några ibland ett slagträ i debatten. Men vad gjordes sedan, efter utropen? Vad gjordes konkret? Det är helt klart att det inte har lyckats.

Vi vet nu att många av dem som misstänkts för inblandning i grovt gängvåld har haft omfattande skolfrånvaro, varit i våldsamma konflikter och ägnat sig åt narkotikabruk. Vissa har till och med blivit tvångsomhändertagna. Påfallande ofta är de kända tidigt av skola och socialtjänst på sina hemorter i form av orosanmälningar, utan att myndigheterna haft möjlighet att samarbeta och agera.

Vi kunde nyligen läsa i medierna om rapporteringen från Malmö. Omfattande brister har avslöjats i Malmö stads insatser mot barn i kriminalitet. Det är en beskrivning som skakar om, kära kollegor. I Malmö var 870 barn var misstänkt kriminella under januari till augusti 2024, under åtta månader. Medierna skriver att det är lika många som hela 35 skolklasser. Nästan 10 procent av dessa barn var under 12 år. Barn under 12 år är alltså misstänkt kriminella.

Denna situation är oacceptabel. Jag vill påstå att vuxenvärlden i allra högsta grad är medskyldig. Det är ett fullständigt misslyckande.

Detta är ett konkret exempel på att vi behövde en ny socialtjänstlag. Tidigare var det frivilligt att arbeta förebyggande för barnets bästa. Det var frivilligt men borde ha varit en självklarhet. Nu blir det ett krav. Med Moderaterna i regeringsställning har ett mycket stort reformarbete dragit igång. Vi är fast beslutna att bekämpa de kriminella gängen. Vi kommer inte att ge oss förrän rekryteringen av barn till gängen har upphört. Vi tar nu ett helhetsgrepp om ungdomsbrottsligheten.

För att lyckas krävs det ett effektivt och evidensbaserat brottsförebyggande arbete. Det behövs tidiga, tydliga och samordnade insatser i nära

samverkan mellan socialtjänst, skola, polis och andra berörda aktörer för att förhindra att barn och unga dras in i kriminalitet. Det handlar om att bygga fungerande sociala skyddsnät runt varje barn, även i de fall det inte finns stöd från den egna familjen.

Där har sekretessen varit ett hot mot våra barn och ungdomar, mot vår vilja att stötta och förebygga. Men det är glädjande att sekretesshindren nu rivs så att socialtjänst, skola och polis kan samarbeta effektivt. Hela samhället måste flytta fram positionerna rejält i det brottsförebyggande arbetet. Nu händer det, men det kommer att ta tid.

Barn ska få vara barn. Alla barn och unga har rätt till ett liv utan brott och våld. Alla barn har rätt till en trygg och ljus framtid. Det måste vara vårt gemensamma mål. Nu är det verkstad som gäller.

Fru talman! Det som görs ska självklart ha sin grund i evidensbaserat arbete. Men jag vill lägga till att det också behövs sunt förnuft, mod och handlingskraft, och det behövs omsorg om varandra. Det är de bästa goda faktorerna i vardagen. Om ett barn eller en ungdom far illa ska man snabbt agera och ge hjälp.

Kring alla våra barn och unga finns faktorer som skyddar dem från att riskera att hamna i brottslighet, missbruk eller andra svårigheter. Det är saker som borde vara självklarheter: att få växa upp i en kärleksfull familj med tydliga regler och vuxna som bekräftar dem och att få trivas i sin skola, känna tillhörighet och uppmärksammas vid positivt handlande.

Genom att vi tillsammans stärker dessa faktorer kring barn skapar vi förutsättningar för en god framtid och minimal risk för att hamna snett senare i livet. Det är av största vikt att vi ser till att barn och ungdomar hittar andra gemenskaper än de kriminella gängen, så att fler kan känna hopp inför framtiden.

Att knäcka de kriminella gängen kommer att ta tid. Det kräver beslutsamhet och ett brett arbete där alla goda krafter i samhället mobiliseras. Det handlar om att fler måste göra mer och göra det bättre. Det handlar inte bara om kriminalpolitik. Det handlar även om socialpolitik, skolpolitik, integration och en stark arbetslinje. Nu tar regeringen ett samordnat grepp över politikområdenas gränser för att utveckla det förebyggande arbetet mot brott i hela landet.

Fru talman! Flera insatser görs nu på både nationell och lokal nivå. Det är bara att jobba på. Med hänvisning till det pågående brottsförebyggande arbetet med starkt fokus på barn och unga yrkar jag bifall till utskottets förslag om att riksdagen avslår motionsyrkandena och reservationen i *Unga lagöverträdare*.

(Applåder)

Anf. 8 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Tack för många bra synpunkter från Charlotte Nordström!

Jag undrar över en del saker som jag tycker känns ganska naiva, om jag ska vara ärlig. Jag tror att det är en illusion att om vi ändrar lagstiftningen inom socialtjänsten skulle det innebära att man kan ingripa med tvång.

Jag tror att det precis som nu handlar om att man inte kommer att lyckas med insatserna om man inte skapar en stark motivation. De som har varit duktiga inom socialtjänst och annan offentlig förvaltning knäcker de pro-

blem som vi i dag skyller på sekretessen med att ändå kunna komma nära och övertyga om att man har någonting positivt att vinna på att samverka.

Trots att jag är jurist tycker jag att paragrafer ibland är överskattade. De är ett verktyg, men de fungerar inte av sig själva. Paragraferna börjar inte gå ut och jobba. De som vi ska ge lagstöd för olika insatser, eller de som redan har lagstöd för att agera nu, måste ha ekonomiska resurser. Det måste finnas arbetskamrater och åtgärder som man kan satsa på och som kan få kosta något.

Jag tror att vi kan vara väldigt överens om att tidiga generella insatser eller tidigt ingripande i en ungdoms liv är det viktiga. Vi måste agera snabbt.

Anf. 9 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten!

Det är inte naivitet. Jag talar om vad som händer på verklighetsbasis. Min erfarenhet som kommunstyrelsens ordförande under många år handlade om att ha ett starkt fokus på unga i det brottsförebyggande arbetet i en lågkonjunktur. Vi satsade på skolan och på förskolan. Där skulle det vara tryggt när det inte var tryggt utanför.

Detta med den ändrade sekretessen är ett verktyg. Jag kan säga att vi struntade i sekretessen i Skara på den tiden, men andra kommuner vågade inte. De behövde paragrafen för att känna sig trygga.

Jag är stolt över att vi går dem som jobbar med de sociala frågorna till mötes. Vi behöver detta för att kunna samverka effektivt med polisen. Jag har sett goda resultat när man har gjort detta.

Detta är bara ett verktyg. Sedan krävs det självklart ett ledarskap, ledamoten, för att våga samverka och vara på tå för att göra de tidiga insatserna individuellt för att hjälpa barnen rätt på en gång.

Anf. 10 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Tack för svar, Charlotte Nordström! Jag uppskattar igen det du säger.

Jag har också erfarenheter av att arbeta kommunalt med de här frågorna under många år, och jag har varit nära många som har gjort det också i utbildningsinsatser för dessa professioner.

Jag har blivit mer imponerad av dem som kan använda befintlig lagstiftning, om de samtidigt får ekonomiska resurser för att gå vidare. Skolan är en av de allra viktigaste sektorerna.

Vi har i dag många exempel på att också hälso- och sjukvården sviker. Vi har alldeles för många barn i kö till bup, till exempel. Vi har också vuxna som skulle behöva mycket större insatser från hälso- och sjukvården för att kanske inte dra med sig unga i sitt fall. Vi har oerhört mycket annat att göra. Men jag kan vara glad över att vi i varje fall vill satsa på tidiga insatser.

Jag tror också på en skicklig integration. Det skulle jag vilja återkomma till, men jag nämner det. Det är alldeles för vanligt att vi skyller problematiken på dem som är nya i Sverige. Vi måste göra mer än vi gör i dag när vi välkomnar dem till vårt samhälle för att det ska bli bra för alla involverade.

Jag undrar hur ledamoten nu önskar gå vidare med sina tankar.

Anf. 11 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för att du först och främst tror på det jag säger! Tack för att vi är överens om hur saker och ting ser ut.

Köerna till bup är förfärliga. De har inte uppstått på två år. Här har vi haft långa köer under lång tid, och de måste tas om hand. Även där måste vi börja tidigt. Jag menar, utifrån den andra roll där jag har jobbat, att det bör ske redan på BVC. Det handlar om förskolan och en samverkan mellan den regionala och den kommunala delen. Där är vi helt överens.

Tar vi emot nyanlända, som vi gjorde i Skara, måste vi ta hand om dem och göra det på ett korrekt sätt. Det har inte riktigt lyckats i Malmö. Där måste vi gemensamt finna lösningar.

Vi ska ha ett fokuserat, evidensbaserat sätt att arbeta, vi ska ha lite sunt förnuft och vi ska ta vara på varandra och bry oss om varandra. Det har saknats från vuxenvärlden, vill jag påstå, i många kommuner runt om i landet.

Jag vill gå vidare med regeringens politik. Efter så många år har vi äntligen en ny socialtjänstlag. Vi har levt med den gamla i 40 år. Jag är stolt över regeringens politik.

Anf. 12 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! Vi står inför att diskutera kriminalpolitiken med fokus på unga lagöverträdare. Kriminalpolitiken förväntas egentligen ta hand om det som samhället, eller rättare sagt politiken, har misslyckats med tidigare.

Vi griper in när det egentligen är för sent. Brottet är begånget – redan utfört. Vi kan inte alltid förebygga det, men det måste vara ambitionen. Glädjande nog finns det numera fler röster för detta än för bara några år sedan.

Jag vill också att vi stannar upp lite grann. För bara en dryg vecka sedan skedde förfärliga skjutningar i Örebro. Det är en grym markering av att vi griper in alldeles för sent.

Vi måste ta ansvar nu så att Örebro blir en vändpunkt. Det är en avskräckande vändpunkt på grund av det hänsynslösa våldet. Men det är också en inspirerande och stärkande vändpunkt när vi ser den solidaritet och medmänsklighet som växer fram kring de många som nu har drabbats av våldet konkret och grymt.

Det är en imponerande solidaritet som manar till både efterföljd och eftertanke, inte minst inom politiken. Den dominerande politiska retoriken har skapat klyftor, inte sammanhållning. Politiken har länge prioriterat fel och orsakat onödiga kostnader i form av mänskligt lidande och död samt felanvända skattemedel. Det är mer än hög tid för en radikal kursändring. Skärpta straff fungerar inte längre bromsande, precis som forskningen länge har markerat.

Lite nya vindar som kan inge förhoppningar blåser dock. Regeringens skrivelse *Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet* beskriver en bred ansats som håller på att verkställas för att bryta rekrytering och socialisering in i kriminella nätverk. Det handlar om att förebygga att barn och unga involveras i kriminalitet och att försöka få personer, särskilt unga, som begår brott att lämna kriminaliteten bakom sig.

Den skrivelse vi nu har att utgå från gör mig lite förbryllad. Den är fylld av många korta beskrivningar av vad som i bästa fall är väsentliga samverkansformer. Eller är det mest byråkrati? Förkortningarna är många. Allt tyder på att vi har ett uppifrånperspektiv, och man kan ju fundera på hur långt ned i verkligheten detta når.

SIG, det vill säga sociala insatsgrupper, och SSPF, det vill säga skola, socialtjänst, polis och fritid, finns i många kommuner i vårt land. Socialstyrelsen arbetar sedan 2023 med en ny verksamhet i form av ett nationellt förstärkningsteam som ska ge stöd ned på kommunal nivå. Ett större samverkansuppdrag som har pågått under flera år och som kallas för Tidiga och samordnade insatser, TSI, drivs av Skolverket och Socialstyrelsen tillsammans med ett flertal kommuner.

Det senaste är att polisen, Brå, Kriminalvården, länsstyrelserna, Socialstyrelsen, Statens institutionsstyrelse, Skolverket och Åklagarmyndigheten har i uppdrag att inrätta samverkansstrukturer nationellt, regionalt och lokalt kring barn och unga i organiserad brottslighet. Detta kallas för Bob, barn och unga i organiserad brottslighet.

Kommer det här att fungera? Vi vet inte, och jag är inte säker på att de olika organen har ett gott samarbete med varandra. Jag tror att vi behöver tänka nytt när det gäller hur vi skapar nätverk som är fokuserade på vissa uppgifter. Där kan Bob vara ett exempel.

Jag skulle vilja ta upp ett annat exempel, som har blivit belyst i medierna på sistone. Det handlar om Skärholmen. Majoriteten i stadens styrelse bestämde sig för att skapa en mötesplats där som de kallar för Stationen. Man ville med detta skapa en trygg och inspirerande mötesplats ute i samhället. Man skulle erbjuda olika slags aktiviteter och stödja det hela med andra verksamheter, bland annat genom att satsa på flera ideella organisationer som jobbar med fritidsfrågor.

Skärholmen är först i Stockholm med en fritidsbank – och jag som trodde att det var något som var väldigt vanligt och i princip förekom överallt! Jag är bekant med det sedan länge i Umeå. Fritidsbanken är en ideell organisation, som driver en verksamhet helt utan vinstsyfte. Man har möjlighet att där låna kläder, utrustning och så vidare som hör ihop med fritiden. Alla får låna, och allt är gratis. Fritidsbanken ber att få in material till verksamheten, så det är också en miljöinsats i och med att man återanvänder det som går att återanvända.

Jag ser fritidsbanken som en viktig insats där man försöker ge alla barn samma möjligheter. Skolklasser kan använda sig av fritidsbanken när de har särskilda idrottsdagar och så vidare. Det kan handla om familjer som har besök från andra orter, och barnen kanske inte har fritidsgrejer med sig. Då kan de låna där.

Det handlar också om samhällsplaneringen i stort. Jag vill återigen markera att det kan vara otroligt viktigt att vi blandar hyresrätter, bostadsrätter, radhus och villor i samma område. Då kan vi försöka hålla barnen där så att de kan gå i sin skola enligt närhetsprincipen och inte gå i privata skolor längre bort, som drar mer skattepengar än nödvändigt.

Jag skulle också vilja beröra att skrivelsen är ganska könlös. Vi verkar gå runt elefanten i rummet och vägra se den. Det är män som står för majoriteten av brottsligheten.

Det som också har uppdragats alltmer på sistone är att våldet i unga relationer ökar. Våldtäkterna bland unga ökar. Folkhälsomyndigheten har

kommit med alarmerande siffror: Det är 24 procent av tjejerna mellan 16 och 29 år, alltså var fjärde tjej, som har utsatts för det som vi enligt den samtyckeslagstiftning som nu gäller kallar för våldtäkt.

Vi har mycket kvar att göra för att kunna kupera våld och det våld som föder våld, både utifrån vad som sker i privata relationer och vad som sker i samhället. Vi måste visa att vi som vuxna och som politiker vågar investera i en framtid för barn som ger dem anledning att känna både hopp och framtidstro.

Anf. 13 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Så sent som natten till måndag denna vecka var det ännu en sprängning, den här gången i Hammarby sjöstad här i Stockholm. Polisen grep på platsen en misstänkt gärningsman som är under 18 år.

Det här är år tre in i regeringens maktinnehav. Vi får ofta höra från justitieministern och andra att det kommer att ta tid att vända utvecklingen. Och det är faktiskt realistiskt att det är så. Men då behöver vi jobba med både det kortsiktiga och det långsiktiga.

Vi har i dag på förmiddagen hört regeringen presentera i mångt och mycket välkomna satsningar och åtgärder för att komma åt den grova organiserade brottsligheten. Men det vi hör mer av är tvångsmedel och repressiva åtgärder med avlägsnandeorder och annat. Vi har även sett utredningsförslag på sänkt straffbarhetsålder. Men är ännu fler repressiva åtgärder, hur välkomna de än är, den långsiktigt effektiva lösningen?

I betänkandet från utskottet hänvisas till en, enligt mig, bra skrift. Det är regeringens skrivelse *Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk*. Den är viktig, och den tål att läsas.

Skrivelsen består av fem delar. I del tre listas angelägna åtgärdsområden inom det breda brottsförebyggande området. Det är som ljuv musik! Som nummer ett anförs att motverka passivitet och utanförskap genom tydliga incitament för arbete och företagsamhet. I stället har vi under nuvarande regering en låg tillväxt och en arbetslöshet på över 10 procent. Regeringen har också under mandatperioden gjort det dyrare att anställa unga. Det gäller både gruppen 15–18 år och gruppen 19–23 år.

Fru talman! Vi brukar prata om att vi precis som gängen behöver rekrytera barnen – men då till det goda, hederliga samhället. En polis har sagt: Med vissa unga pratar vi om att vi måste avprogrammera dem från den kriminella världen till den hederliga världen. Här spelar tydliga incitament till arbete och företagsamhet en stor och viktig roll, tillsammans med skola, vård och mycket annat som har nämnts här.

Vi från Centerpartiet har inget eget yrkande utan står bakom utskottets förslag i betänkandet, men vi anser att justitietsutskottets områden skulle behöva diskuteras mer tillsammans med flera andra områden. Just när det gäller det vi diskuterar nu, unga lagöverträdare, behöver vi visa på alternativ till den kriminella vägen. Vi måste visa på framtidstro.

Det pratas oavbrutet om brottsförebyggande. Målet kan dock inte bara vara att man inte ska begå brott. Målet måste vara något annat, något större. Vi måste visa för de unga att det finns ett annat Sverige än det vi har i dag. Ett hederligt jobb är för Centerpartiet en tydlig väg till ett annat Sverige. Här behöver mer göras – för de unga och för vårt land.

Prot. 2024/25:74
20 februari

Unga lagöverträdare

Anf. 14 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! Januari 2025 skakade Sverige – bokstavligen. Vi såg fler bombdåd och sprängningar än någonsin i Sverige, och polisen vittnar om en dramatisk ökning av antalet barn som gärningsmän – barn, ofta unga pojkar, som skulle ha varit i skolan men som i stället skickas ut på gatan för att utföra sprängdåd och beställningsmord.

Hur hamnade vi här? Det har talats om bristande integration, om skolan, om socialtjänsten och om fler poliser. Allt detta är givetvis viktiga delar. Men föräldrarna, de som står barnen närmast, har under lång tid nästan glömts bort i den politiska debatten i Sverige. Det är ett allvarligt misslag.

Fru talman! Det vi ser i dag är konsekvenserna av att svensk politik under alldeles för lång tid blundat för det som är själva grunden för ett tryggt samhälle: familjen och värderingar. Genom parallella samhällsstrukturer som utmanar svenska värderingar, och med barn och unga som inte kan navigera mellan rätt och fel, har denna situation skapats.

För problemen börjar inte i skolan, inte hos socialtjänsten och inte hos polisen. De börjar hemma – i familjen. Det finns ingen myndighet, ingen skolkurator eller socialsekreterare eller ens några lagar som kan ersätta en närvarande mamma eller pappa. Det finns inga socioekonomiska faktorer som kan kompensera för avsaknad av kärleksfulla och närvarande föräldrar som sätter tydliga gränser. Det är där grunden läggs, och utan denna grund kommer vi att få fortsätta försöka plocka upp spillrorna när det är för sent.

Inom forskningen finns en samstämmighet om att socioekonomisk bakgrund inte utgör en direkt orsak till brottslighet, något som bland annat Brottsförebyggande rådets rapport *Socioekonomisk bakgrund och brott* pekar på. I stället är det goda normer och värderingar som spelar den avgörande rollen. Det är en fråga om uppfostran och värderingar, om personen kan berättiga handlingen för sig själv och sin omgivning.

Den gemensamma nämnaren för många av de unga lagöverträdare som rekryteras av gängen är att de kommer från mycket svåra och utsatta familjeförhållanden. Det handlar om frånvarande fäder, svaga familjeband och en brist på gränser och vägledning. Inte sällan handlar det också om psykisk ohälsa och en känsla av alienation från samhället. I detta läge, när familjen sviker, träder gängen in och erbjuder en falsk gemenskap och en annan lojalitet.

Fru talman! Det kommer att ta tid att städa upp dessa enorma samhällsproblem. Situationen är mycket allvarlig och har så varit under lång tid, med barn och unga som utnyttjas av hänsynslösa och kallt beräknande gängledare. Vår justitieminister Gunnar Strömmer har med all rätt kallat situationen för inhemsk terrorism. Det är det, och barnen står många gånger i skottlinjen.

Avgörande nu är att genomföra Tidöavtalets reformagenda, där vi kristdemokrater och regeringen arbetar intensivt med att lägga om kriminalpolitiken i grunden för att bygga upp den trygghet som raserats i Sverige. Det handlar om en reformerad straffrätt, skärpta straff, fler verktyg till polisen och fokus på brottsoffret. I detta ingår också en ny inriktning för det brottsförebyggande arbetet.

I strategin *Barriärer mot brott – en socialpreventiv strategi mot kriminella nätverk och annan brottslighet* presenteras som nämnts regeringens

inriktning för det brottsförebyggande arbetet inom en rad områden. Här läggs grunden för långsiktiga insatser, där skola, socialtjänst och polis samverkar bättre för att fånga upp barn och unga i riskzonen. Vi inför också en helt ny socialtjänstlag med fler verktyg för det brottsförebyggande arbetet. Vi river sekretesshinder som förhindrat myndigheter att samarbeta. Vi inför en mer kravbaserad integrationspolitik, och vi bygger ut föräldrastödsprogrammen i hela landet.

Detta är helt centralt, men vi kristdemokrater är inte nöjda där. Inte minst vad gäller föräldraansvaret krävs det mycket mer. Föräldrar måste ges stöd att ta sitt fulla ansvar, och vi måste inse att trygga familjer är en helt avgörande del av lösningen.

Kristdemokraterna är garanten för att den viktigaste brottsförebyggaren – familjen och värderingar – sätts i centrum. Det krävdes ett regeringskifte för att frambringa den lagstiftning på rättsområdet som vi är i så akut behov av. Det krävs Kristdemokraterna för att sätta stopp för den politik som alltför länge underminerat familjens roll och värderingarnas betydelse i samhället.

Vi är det värderingsburna partiet, och vi har alltid lyft familjen som hörnstenen i det brottsförebyggande arbetet. Det är där goda värderingar och en känsla för rätt och fel i det svenska samhället byggs.

Detta är mer angeläget nu än någonsin. Sverige ska inte vara ett land där 14-åringar spränger trapphus, utför beställningsmord och söker status genom att våldta, filma, urinera på och förnedra sina brottsoffer. Ska Sverige bli tryggt igen måste vi tala om det uppenbara: trygga familjer, ansvarstagande föräldrar och tydliga värderingar.

Med detta sagt, yrkar jag bifall till utskottets förslag till beslut.

Anf. 15 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Jag vet att Torsten Elofsson som kristdemokrat värnar familjen. Det är inget fel i att göra det, absolut inte. Vi har dock ett stort problem: Vi vet att väldigt mycket våld utövas i familjen. Ibland leder det till att mamma och barn frigör sig och den våldsamma pappan flyttar. Då är det som att retoriken går över och man lägger ansvaret på den ensamstående mamman.

Jag tycker därför att det blir svårt att prata om frånvarande fäder. Ibland kanske vi ska vara glada för att de är ute ur bilden eftersom de var dåliga, våldsamma förebilder. De kan föra våldet i arv så att sönerna också lär sig att använda våld som maktmedel.

Vilka åtgärder önskar ledamoten Elofsson vidta för att stävja den problematiken, som också är en motor i detta med allvarligare våld ute i samhället?

Anf. 16 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag tackar Gudrun Nordborg för frågan. Nu ska vi egentligen inte prata om våld i nära relationer utan om unga lagöverträdare, men jag förstår kopplingen som ledamoten försöker göra.

Givetvis är det så att det finns trasiga familjer. Det finns familjer där det förekommer kvinnofridsbrott och olika saker och ting som försvårar familjebildning. Är det så att det finns dåliga fäder som hotar familjen ska de givetvis också få kontaktförbud. Då tycker jag att man måste försöka

ge den ensamstående mamman stöd från samhället; det krävs ett föräldrastöd.

Min poäng som jag vill peka på är att det är vårdnadshavarna, oftast föräldrarna, som har ansvaret för barnen fram till att de är 18 år gamla. Jag förstår att det finns dysfunktionella familjer som behöver det här stödet. Det är därför vi vill bygga ut föräldrastödsprogrammet för att se till att de får det.

Det finns goda exempel också, bland annat i Växjö. Araby var tidigare ett utsatt område, men genom en rad insatser, inte enbart föräldrastödsprogrammet, har man lyckats göra Araby till ett "normalt" område.

Givetvis är det en kombination av åtgärder som måste till. Jag vill bara peka på att det är vårdnadshavarna, oftast föräldrarna, som har det primära ansvaret för att ta hand om sina barn. Det är där jag tycker att vi ska sätta in mer stötar. Jag har verkat i 40 år som polis i Malmö, där man vidtagit en rad brottsförebyggande åtgärder. Man har satsat miljoner på brottsförebyggande åtgärder, men det har tyvärr bara gått utför.

Anf. 17 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag vill markera att det inte bara är jag som "försöker" förskjuta perspektivet mot våld i nära relationer. Det blir alltmer vanligt att forskare gör det och ser de här sambanden mellan det synes lilla våldet och det stora våldet. Det blir också allt vanligare att poliser och kriminalvårdare när de träffar på dem som begått stora eller lite mindre lagbrott frågar hurdana hemförhållandena varit för att se vilka samband det kan finnas och hur man kan gripa in. Det här är alltså inte något påhitt av mig. Jag tycker att vi måste se att våld föder våld och att olika våldsformer tyvärr hör ihop. Vi kan inte ha en box för en sorts våld och sedan en annan box, utan vi måste se sambanden.

Jag tycker förstås också att det är oerhört viktigt att en mamma som blir ensamstående får mycket stöd. Där finns det väldigt mycket mer att göra i dag. Det är många ensamstående mödrar som sliter otroligt ont. Jag hoppas att vi tillsammans kan bidra till att det kommer att finnas ytterligare stödformer och hjälpinsatser för dem och att man är beredd att investera medel för att göra det, för det handlar också om att rädda barnen.

Anf. 18 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik:

Fru talman! Vi är nog egentligen överens om ganska mycket. Men våld i familjen är också starkt kopplat till värderingar. Vi har ju familjer där man har vuxit upp med att våld används i uppfostran av barnen. Det kan inte accepteras. Det var väl för 40–50 år sedan vi förbjöd aga här i landet. Men vi har de facto många i utsatta områden som fortfarande använder våld som korrigeringsmetod i familjen, vilket givetvis inte kan accepteras av oss över huvud taget. Det är därför jag trycker på värderingar också. Det är väldigt viktigt att man delar våra svenska värderingar. Sedan finns det givetvis även svenska män som använder våld, och det ska man inte glömma bort. Men det finns en bas i en grundläggande värdering som vi måste arbeta med när det gäller familjerna.

Anf. 19 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Fru talman! Kära nya utskottskollegor! I dag debatterar vi ett av våra svåraste samhällsproblem, en utmaning som det är uppenbart att många av

oss funderar väldigt mycket på. Hur stoppar vi nyrekryteringen till gäng-
en? Hur får vi unga att välja en annan väg och se andra möjligheter i livet?

Det finns ingen enskild lösning för att vända utvecklingen och få stopp
på ungas brottslighet. Problemen och de bakomliggande faktorerna är
mångfasetterade och har verkat under lång tid. Därför behöver lösningarna
också vara långsiktiga. Annars kommer vi att få dras med de här utma-
ningarna för evig framtid. Samtidigt krävs också åtgärder som adresserar
akuta problem som vi har här och nu. Jag vill bara nämna några av de
åtgärder som Miljöpartiet vill se och som vi tror får effekt på både kort och
lång sikt.

Vi vill kraftigt resursförstärka och kravställa den operativa förebyg-
gande samverkan som sker mellan skola, socialtjänst, fritidsverksamhet
och polis, så att barn i akut riskzon fångas upp och ges insatser som hindrar
dem från att döda eller dödas.

Vi vill satsa kraftigt och kompensatoriskt på skolan och förskolan och
säkerställa att det finns resurser för att möta alla barn med särskilda behov
eller riskfaktorer för insocialisering i kriminalitet.

Vi vill satsa stort på tidiga uppsökande och förebyggande insatser som
hembesöksprogram, familjecentraler, inkludering i förskola med mera som
ger barn med riskfaktorer en bra start på livet och etablerar ett förtroende-
fullt samarbete mellan föräldrar och samhällsinstitutioner.

Vi vill fortsätta att stärka de brottsbekämpande myndigheterna genom
omfattande resursförstärkningar. Speciellt behövs det resurstillskott till
polisens utredningsverksamhet.

Fru talman! Det brottsförebyggande arbetet måste alltså stärkas betyd-
ligt. Vi måste agera mycket tidigare än i dag för att fånga upp barn och
unga som befinner sig i riskzonen för att dras in i kriminalitet. Det finns
framgångsrika insatser såväl i Sverige som utomlands som vi behöver
sprida och utveckla och där staten ska vara med och delfinansiera.

I Danmark har antalet gängkriminella minskat med en tredjedel på tio
år. Det är inte hårdare straff, visitationszoner eller militärer i förorten som
har gett den effekten. Forskare lyfter i stället upp sociala insatser i tidiga
år som den starkast bidragande faktorn. Pojkar som riskerar att hamna i
kriminalitet punktmärkas under en längre tid av socialarbetare, lärare
och kontaktpersoner för att sedan få uppföljande stöd och vägledning un-
der flera år. Modellen inkluderar även familjebehandling, främst riktad till
mammor.

Även i Sverige finns det framgångsrika initiativ som vi kan bygga vi-
dare på. Det är viktigt att insatser som dessa inte stannar vid tillfälliga pro-
jekt utan ges tillräckliga och långsiktiga resurser. Miljöpartiet gör därför i
budgeten en satsning på 1 miljard kronor för att nå resultat i det brotts-
förebyggande arbetet och få bukt med nyrekryteringen av barn och unga.

Fru talman! När en person är involverad i gängkriminalitet påverkar
det hela familjen, såväl föräldrar som partner, syskon och barn. Statistik
från Brottsofferjouren visar att allt fler anhöriga till kriminella söker stöd.
Under förra året hanterade jouren dubbelt så många ärenden som året in-
nan. Anhöriga till personer i gängkriminalitet har ofta en annan oro än
andra anhöriga som söker hjälp; bland annat kan de leva med en egen hot-
bild och därför vara i behov av stöd i form av skyddat boende och skyd-
dade personuppgifter.

Det finns ingen nationell stömlinje som riktar sig till den här målgruppen. Det tycker vi behövs för att erbjuda ett likvärdigt stöd över hela landet. Stödlinjen bör ha personal som kan flera språk och möjligheter att ge psykologiskt och praktiskt stöd av olika slag.

Fru talman! Avslutningsvis vill jag nämna något om medicinska åldersbedömningar, en fråga som också hamnat i detta betänkande. Anledningen till detta är inte helt glasklar för mig, men där låg vår motion om det.

Barn har särskilda rättigheter just för att de är barn. Det är därför av största vikt att alla barn faktiskt får åtnjuta dessa rättigheter. Den medicinska åldersbedömning som togs fram i början av 2000-talet har fått stor kritik för att bedömningen i många fall är godtycklig och saknar tillräckligt vetenskapligt underlag. Det kan ha lett till att barn felaktigt bedömts som vuxna, något som kan ha haft ödesdiga konsekvenser för deras asylprocesser samt strider mot de konventionsåtaganden som Sverige förpliktat sig att följa.

Den oberoende granskning som skulle tas fram till 2024 för att bedöma metoden lades ned av regeringen. Miljöpartiet kräver att utredningen återupptas och slutförs samt att man implementerar de direktiv som utredningen rekommenderar.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)

§ 7 Biometri i brottsbekämpningen

Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU18
Biometri i brottsbekämpningen (prop. 2024/25:37)
föredrogs.

Anf. 20 MIKAEL DAMSGAARD (M):

Fru talman! Vi ska nu debattera justitieutskottets betänkande med anledning av regeringens proposition *Biometri i brottsbekämpningen*.

Användningen av biometri i brottsbekämpningen är ofta av avgörande betydelse för att man ska kunna identifiera och lagföra personer som har begått brott. Det gäller brott i gängmiljön, där vittnen och brottsoffer drar sig för att medverka i brottsutredningar av rädsla för att bli utsatta för olika former av repressalier. Men biometriska data är också av stor betydelse vid utredning av exempelvis allvarliga sexualbrott, som våldtäkter eller mord, där en misstänkt gärningsman annars inte hade kunnat identifieras.

De tekniska möjligheterna att identifiera misstänkta med hjälp av biometri har utvecklats snabbt under senare år, och biometri är nu ett kraftfullt och effektivt verktyg i brottsbekämpningen. Samtidigt har regelverket som styr detta område inte genomgått någon större översyn. Det är helt enkelt inte anpassat efter dagens förhållanden.

Förslagen i propositionen syftar till att kraftigt öka polisens möjligheter att klara upp brott genom att använda biometri som verktyg. Samtidigt görs noggranna avvägningar i förhållande till hur enskildas integritet ska värnas. Detta är inte minst viktigt i de delar där polisen ges möjlighet att använda databaser där personer som inte har varit misstänkta för brott

förekommer, som Migrationsverkets register och släktdatabaser. Jag återkommer till det.

I propositionen föreslås att biometriska underlag, till exempel fingeravtryck och dna-prov, ska kunna tas från misstänkta och dömda personer i större utsträckning än i dag. Det ska också bli möjligt att ta röstprov och handstilsprov från den som är skäligen misstänkt för brott.

Regeringen föreslår en enhetlig reglering som innebär att biometriska underlag ska få tas av den som är skäligen misstänkt för ett brott där fängelse finns i straffskalan, i stället för att man som i dag behöver göra en bedömning av om fängelse kan följa av det konkreta brottet. Det ger ett regelverk som blir mer förutsägbart och lättare att tillämpa.

Vidare ska det bli obligatoriskt att ta dna-prov, fingeravtryck och ansiktsfotografi av den som är anhållen eller häktad för ett brott. Allt detta förväntas sammantaget leda till att biometriska uppgifter kommer att tas in i fler fall.

Fru talman! För att man ska kunna utreda allvarlig brottslighet föreslår regeringen vidare att polisen under vissa förutsättningar ska få tillgång till Migrationsverkets register för att göra automatiserade biometriska jämförelser av fingeravtryck och ansiktsbilder av misstänkta gärningspersoner. Det möjliggör att man framöver kan använda fingeravtryck eller en bild av en oidentifierad gärningsman för att söka mot uppgifter i registret.

Migrationsverkets register innehåller personuppgifter om ett mycket stort antal personer, varav det absoluta flertalet inte har varit misstänkta för eller har begått brott. Det föranleder därför en restriktivitet i hur sökningar ska kunna göras i detta register. Av den anledningen föreslår regeringen att det ska vara möjligt att göra biometriska jämförelser med uppgifter i Migrationsverkets register vid brott där fängelse i lägst två år är föreskrivet.

Två reservationer berör detta förslag. Vänsterpartiet och Miljöpartiet vill i en gemensam reservation att riksdagen ska avslå propositionen i den del som handlar om att det ska vara tillåtet för polisen att göra sökningar i Migrationsverkets register. Sverigedemokraterna vill i sin reservation att gränsen för när det ska vara tillåtet att söka i Migrationsverkets register ska sättas lägre.

Med utgångspunkt i en noggrann avvägning mellan behovet av skydd för den personliga integriteten och effektivitet i brottsbekämpningen menar Moderaterna och regeringen att det är en lämplig avvägning att sätta gränsen vid brott där fängelse i lägst två år föreskrivs. Det innebär, fru talman, att Migrationsverkets register kan användas för att söka efter personer i samband med exempelvis mord eller andra grova våldsbrott, grova vapenbrott, grova narkotikabrott och allvarliga sexualbrott som våldtäkt.

Regeringen föreslår även att dna-baserad släktforskning ska tillåtas vid förundersökning om mord och grova våldtäktsbrott. Det var genom den metoden polisen 2020 lyckades lösa det så kallade dubbelmordet i Linköping som begicks 2004. Metoden har inte använts av Polismyndigheten därefter, eftersom Integritetsskyddsmyndigheten funnit att metoden innebär att personuppgifter i flera avseenden behandlas i strid med lag. I propositionen föreslås nu en reglering i lag av när metoden får användas i brottsbekämpande syfte.

Även när det gäller släktdatabaser görs jämförelser med ett mycket stort antal personer, varav det absoluta flertalet inte har gjort sig skyldiga

till brott. Det är därför en mycket integritetskänslig metod som bör begränsas till ett fåtal mycket allvarliga brottstyper. Metoden ska få användas när andra, mindre ingripande åtgärder inte är tillräckliga. I praktiken begränsas också användningen av att det behövs dna-spår av god kvalitet för att man ska kunna göra sådana jämförelser samt av att metoden är kostsam och resurskrävande.

Släktforskningsmetoden kommer alltså att användas i ett fåtal fall men kan i just dessa fall vara helt avgörande för att man ska klara upp allvarliga brott som annars hade förblivit ouppklarade.

Det finns också en reservation från Socialdemokraterna om att i realtid kunna använda registren för att hitta misstänkta personer genom realtidskameraövervakning med ansiktsigenkänning. Regeringen tillsatte förra året en snabbspårsutredning som har utrett förutsättningarna för detta, och utredaren har lämnat förslag till hur detta skulle kunna bli möjligt. Utredningen har remitterats, och frågan bereds nu på Regeringskansliet. Vi ser fram emot att regeringen återkommer.

Fru talman! Jag välkomnar att Socialdemokraterna nu bejakar kraftfulla verktyg till brottsbekämpningen. Men jag noterar att det är först när Sverige fick en moderat justitieminister och en regering med tydligt stöd i riksdagen som en nödvändig omläggning av rättspolitiken har kunnat genomföras.

Fru talman! När riksdagen ställer sig bakom regeringens proposition om biometri i brottsbekämpningen tas ytterligare viktiga steg mot ett tryggare och säkrare Sverige. Fler brott kommer att klaras upp, och fler mördare, gängkriminella och våldtäktsmän kommer att kunna sättas bakom lås och bom. Samhället kan därmed skyddas bättre från farliga gärningsmän. (Applåder)

Anf. 21 PETTER LÖBERG (S):

Fru talman! Inledningsvis vill jag yrka bifall till reservation 5 i betänkandet.

Jag vill också väldigt kortfattat försöka belysa hur vi resonerar i ärendet, framför allt vad gäller användningen av ett biometriregister för realtidskameraövervakning med ansiktsigenkänning.

Vi anser att de brottsbekämpande myndigheterna ska ha exakt de resurser som de behöver för att klara de utmaningar som finns i samhället, och det ansåg vi också under våra åtta år i regeringsställning. Med anledning av en kommentar från föregående talare vill jag säga att vi inte vek en tum från det som krävdes och behövde göras. Historiskt stora förändringar inom straffrätten genomfördes under åtta år, oftast med bred majoritet i kammaren och oftast i samförstånd över blockgränsen. Historiskt stora satsningar gjordes. Det har aldrig någonsin satsats så mycket extra resurser på polisen, Åklagarmyndigheten och Kriminalvården som under de åtta år som föregick den omläggning som ni påstår har skett – det är falsk historieskrivning, helt enkelt. Vi får nog anledning att återkomma till detta.

Men åter till ämnet. Myndigheterna ska ha de verktyg de behöver, och man kan nog också på goda grunder säga att många av de verktyg de har fått, hemliga tvångsmedel och annat, har bidragit till det vi i dag kan se: ett tydligt trendbrott när det gäller skjutningar, inte minst skjutningar med dödlig utgång. Förra året såg vi en väldigt tydlig nedgång, och de första

två månaderna i år kan vi – ta i trä, som det så vackert heter – se en ytterligare dramatisk minskning av antalet skjutningar.

Men vi får inte slå oss till ro med detta. Skjutningarna riskerar att öka igen på ett ögonblick, och brottsligheten kan också ta sig andra uttryck. Det finns även andra utmaningar.

Polisen själv ser de verktyg som man har fått under de senaste tio åren som otroligt värdefulla, tillsammans med annat arbete när det gäller brottsuppkläring men också naturligtvis resursförstärkningarna – nya polisutbildningar och betydligt fler poliser vid myndigheten.

Men vi nöjer oss inte; vi vill även titta på frågan om biometri. Här erbjuder naturligtvis nya teknologiska framsteg möjligheter och potentiella förbättringar när det gäller brottsutredningar och därmed allmänhetens säkerhet.

Vi anser att Polismyndigheten ska ges möjlighet att använda registren i realtid för att identifiera misstänkta personer. Det kan handla om ansiktsigenkänning, inte minst på platser där unga människor rekryteras liksom på flygplatser och järnvägsstationer. Det handlar om att gripa och lagföra, naturligtvis, men också om att planerade brott ska kunna förhindras, vilket såklart är ännu viktigare.

I dagsläget finns omfattande brister i lagstiftningen på detta område, och vi behöver få en ny infrastruktur på plats kring dessa frågor för att rättssäkert kunna dra nytta av de nya systemen. Vårt tillkännagivande till regeringen handlar om att få till stånd ett lagförslag som regeringen kan återkomma till riksdagen med.

Generellt sett är realtidsövervakning med kameror mot exempelvis öppna drogsener eller otrygga platser, i kombination med exempelvis fotpatrullerande polis, ett oerhört kraftfullt redskap. Det finns hur mycket internationell forskning som helst som visar att detta fungerar när samhället behöver ta kontroll över platser där man har tappat kontrollen.

Detta ska naturligtvis göras parallellt med att vi överväger etiska och juridiska implikationer av omfattande övervakningsåtgärder. Som alltid när det gäller sådana verktyg finns det naturligtvis risker för den personliga integriteten. Vi har länge krävt en samlad översyn av till exempel hemliga tvångsmedel och andra integritetskränkande åtgärder som samhället har infört, för att vi ska se hela bilden. Jag har tagit del av uppgifter som tyder på att en sådan översyn är på gång, och det är naturligtvis oerhört glädjande.

Ibland behöver vi lagstiftare, som jag har sagt många gånger här, ta några kliv tillbaka och titta på de beslut vi har fattat här i kammaren, kisa lite grann och se hur bilden egentligen ser ut. Då kan man ibland se konturerna av saker och ting som kanske inte var önskvärda.

Men jag ska för sakens skull vara väldigt tydlig. Vi socialdemokrater viker inte en tum när det gäller att lösa dessa samhällsproblem, som åter sig in i samhällskroppen och har hållit oss som gisslan. Med repressivitet, fast med den precision som behövs, kommer vi att klara detta. Men i ännu högre grad behövs, som inte minst Anna Wallentheim betonade i ett tidigare inlägg här i dag, ett mycket starkare förebyggande perspektiv. Hela samhället behöver hjälpas åt för att vi ska klara de utmaningar vi står inför. (Applåder)

Prot. 2024/25:74
20 februari

*Biometri i brotts-
bekämpningen*

Anf. 22 ULRIKA LILJEBERG (C):

Fru talman! Jag läser just nu en bok, en deckare, som utspelar sig i kvarteren utanför riksdagen och uppe på Södermalm här i Stockholm – den utspelar sig för ungefär 130 år sedan. Boken handlar om kvinnor som utsatts för brott men inte fick det stöd och engagemang av vare sig polis eller rättsväsen som de behövde och skulle ha. Tiden beskrivs som nästan laglös för kvinnor. Bland annat var aborter både olagliga och osäkra. Kvinnor hade inte rösträtt, och de fick inte bli poliser.

Denna bok utsågs till årets svenska deckare 2024. Den heter *Döda kvinnor förlåter inte* och är skriven av Katarina Wennstam. Tiden den handlar om låter inte särskilt upplyst.

Men i boken beskrivs även något upplyst och klarsynt, nämligen hur daktyloskopi vid den här tiden började användas, det vill säga läran om fingeravtryck. Det stämmer; fingeravtryck började internationellt att användas som bevis i slutet av 1800-talet, och i mars 1906 startade den svenska polisen sitt fingeravtrycksregister vid signalementskontoret på detektivavdelningen. Det kallas fortfarande att dakta någon när man tar en misstänks fingeravtryck och andra spår.

Sedan dess har det tillkommit andra avtryck men även bilder, filmer, ljudfiler, röstprov och nu även dna-spår. Detta är en naturlig utveckling och ett sätt för brottsutredningarna att ta del av den viktiga vetenskapliga utvecklingen.

Fru talman! Nu, i ett Sverige där kvinnor både har rösträtt och får vara poliser, behöver vi en uppdaterad och modern lagstiftning kring dna-spår och andra biometrisk spår som kan användas som bevisning. Vi centerpartister tycker att regeringens proposition och utskottets betänkande är bra steg i utvecklingen och yrkar bifall till utskottets förslag i sin helhet. Förslagen innebär i huvudsak att brottsbekämpande myndigheter ges ökade möjligheter att använda biometri för att fler brott ska kunna lösas, fler brottsutsatta ska få klarhet och fler gärningsmän ska lagföras.

Men, som har sagts, med nya möjligheter till biometrisk spår kommer även viktiga avvägningar kring den personliga integriteten och rättssäkerheten. I detta förslag hanteras bland annat barns biometrisk spår, samkörning med Migrationsverkets register och släktdatabaser med dna. Vi från Centerpartiet tycker att det har gjorts en rimlig avvägning som innebär att barn mellan 15 och 17 år omfattas av de nya reglerna på samma sätt som vuxna men att deras unga ålder särskilt beaktas vid proportionalitetsbedömningen, men inte i särlagstiftning. Det är en bra lösning.

Vad avser möjligheterna att vid viss allvarlig brottslighet kunna göra jämförelser av ansiktsbilder och fingeravtryck från misstänkta gärningsmän med Migrationsverkets register anser vi att även detta är en rimlig avvägning, avseende både vad som får jämföras och vid vilka brott och vid vilka straffsatser och straffvärden det får ske. Det är rimligt i dagens samhälle.

När det slutligen gäller dna-baserad släktforskning kan man konstatera att det varken finns i boken jag läser eller fanns i den tidens verklighet. På den tiden var främst kvinnor som sagt rättslösa efter bland annat sexuella övergrepp, vad gäller både bevis för själva brottet och konsekvenserna av det. Den tidens kvinnor kunde bara drömma om de möjligheter vi har i dag. Vi anser att det är skäligt att dna-baserad släktforskning ska kunna

användas i vissa särskilda fall och under vissa förutsättningar, vid mord och grova våldtäktsbrott.

Det råder tack och lov en bättre situation för de flesta av oss i dag än i slutet av 1800-talet, när läran om fingeravtryck kom. Därför är det välkommet med en uppdaterad lagstiftning inom detta område för att klara upp fler brott men även för att lagstiftningens avhållande och brottsförebyggande effekt ska bli tydligare.
(Applåder)

Anf. 23 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi propositionen *Biometri i brottsbekämpningen*, som innebär att våra brottsbekämpande myndigheter ska ges utökade möjligheter till användning av biometri för att kunna klara upp fler brott och för att fler gärningsmän ska kunna lagföras.

När vi pratar om biometri inom brottsbekämpningen syftar vi på fingeravtryck, fotografier, videoupptagningar, handstilsprov och röstprov men inte minst annat biologiskt material som kan genomgå en dna-analys.

Propositionen innebär att biometriska underlag ska få tas upp, registreras och användas vid utredning av brott i större utsträckning än i dag. Den innebär också att polisens nuvarande register över dna-profiler, fingeravtryck och signalement ska ersättas av nya biometrirester.

Vidare innebär förslaget att vid förundersökning om viss allvarlig brottslighet ska biometriska jämförelser av ansiktsbilder och fingeravtryck av misstänkta gärningsmän få göras mot Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier. Slutligen föreslås att dna-baserad släktforskning under vissa förutsättningar ska tillåtas vid mord och grova våldtäktsbrott.

Sverigedemokraterna är givetvis positiva till dessa förändringar av lagstiftningen men menar att regeringen borde gå längre än vad man föreslår i två av förslagen. Vad gäller frågan om användning av Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier är förslaget att detta enbart ska gälla brott som har lägst två år i straffskalan eller de fall där det kan antas att brottets straffvärde överstiger två år.

Sverigedemokraterna menar att detta innebär en onödig begränsning av användningen av Migrationsverkets register. När vi nu genomför dessa väldigt positiva förändringar av lagstiftningen finns det ingen anledning att begränsa sig. Mycket av den kriminalitet som begås inom ramen för den organiserade brottsligheten är mängdbrott men också enklare former av narkotikabrott. Dessutom vet vi att det för många unga kriminella börjar med mindre brott innan det succesivt övergår till en grövre form av brottslighet. Fångar vi upp dessa ungdomar tidigt och låter rättsvårdande myndigheter sätta de gränser som föräldrar, skolpersonal, socialtjänst och fritidsledare har misslyckats med att sätta finns det också brottspreventiva vinster med det som vi föreslår, alltså att tillåta användning av Migrationsverkets register vid alla förseelser där fängelse kan följa på brottet.

Det andra förslaget gäller frågan om dna-baserad släktforskning. Även här väljer regeringen att föreslå en onödig begränsning för användandet av denna metod att utreda fler brott. Sverigedemokraterna menar att metoden borde få användas även vid sexualbrott av normalgraden och vid andra grova brott, alltså vid brott för vilka det är sannolikt att fängelse i två år eller mer kan följa. Jag yrkar därför bifall till reservation 4.

Prot. 2024/25:74
20 februari

*Biometri i brotts-
bekämpningen*

Dna-baserad släktforskning fick stor uppmärksamhet i samband med att det tragiska dubbelmordet i Linköping, 2004, äntligen klarades upp. Här hade dna påträffats, men eftersom gärningsmannen var ostraffad fanns inga biometriska data sparade som kunde koppla dna-spåren till en enskild person. Vad man provade år 2020, 16 år efter mordet, var att se om man kunde finna en träff på personens dna i ett släktforskningsregister, vilket man till slut också lyckades med.

Dubbelmordet i Linköping blev det första fall i Sverige där dna-baserad släktforskning kunde användas för att klara upp ett brott. Eftermälet blev dock inte lika roligt, då Integritetsskyddsmyndigheten kom fram till att arbetssättet inte hade stöd i svensk lag. För ännu inte dömda mördare, våldtäktsmän och pedofiler är dagens förändring av lagstiftningen givetvis ett stort och jobbigt problem, men för integriteten för brottsoffer och anhöriga till brottsoffer kommer dagens förändring av lagen att vara till stor nytta.

Integritetsskyddsmyndigheten menade alltså att det inte var förenligt med svensk lag. Därför ändrar vi nu svensk lag. Från och med 1 juli 2025 kommer ännu inte dömda mördare och våldtäktsmän att behöva se upp. Så fort det är möjligt kommer våra brottsbekämpande myndigheter att sätta igång med arbetet att lösa många ännu ouppklarade fall.

Med detta lagförslag fortsätter Sverigedemokraterna och regeringen omläggningen av svensk kriminalpolitik. Vi har avskaffat ungdomsrabatten för grova brott, och vi har dubblat minimistraffet för grovt vapenbrott. Vi har gett polisen möjlighet att utfärda vistelseförbud och visitationszoner, och vi har gjort det enklare för fastighetsägare att vräka kriminella. Gängmördare födda i Sverige utvisas nu. Vår nya förverkandelagstiftning ger polisen möjlighet att ta kriminellas lyxprylar och kontanter. Det har blivit möjligt att vittna anonymt, och nu ska dna-baserad släktforskning få användas för att utreda grova brott. Detta är bara ett axplock av vad som hittills har gjorts under mandatperioden.

I vår river vi sekretesshinder mellan våra myndigheter och gör det möjligt för Kriminalvården att placera fångar utomlands. Innan mandatperiodens slut dubblar vi straffen för gängkriminella och inför ett icke tidsbestämt straff för personer med hög sannolikhet att begå nya brott. Fler personer ska få avtjäna sitt fängelsestraff i sitt hemland, mindre hänsyn ska tas till anknytning vid utvisning och utvisningsfrågan ska alltid prövas i domstol. Gängkriminella ska bli av med sitt medborgarskap.

Detta är bara ett axplock av vad som hittills har skett och kommer att ske under mandatperiodens gång. Omläggningen av svensk kriminalpolitik är på gång – den kommer att ske, och vi är på rätt väg.

Anf. 24 TORSTEN ELOFSSON (KD):

Fru talman! Det har sagts tidigare och tål att sägas igen: Sverige befinner sig i ett allvarligt läge.

Gängkriminalitet och organiserad brottslighet har fått fotfäste i vårt land. Det är en kriminalitet som präglas av grova våldsbrott i form av döds-skjutningar och sprängdåd – en kriminalitet som till stora delar finansieras av och finner näring i narkotikabrott, omfattande bedrägerier, angrepp på våra välfärdssystem, arbetslivskriminalitet, utpressning och diverse andra former av grova brott.

I spåren följer otrygghet och rädsla, inte bara bland brottsoffer utan även bland anhöriga, vittnen och boende i fastigheter och områden som drabbas av gängens härjningar. Hot och våld följer i spåren. Övergrepp i rättsak är vanliga men anmäls i väldigt få fall. Mörkertalet är stort, vilket givetvis påverkar såväl lagföringen av själva övergreppet som polisens möjlighet att klara upp de underliggande brotten. Resultatet blir en tystnadskultur där ingen vill vittna, vilket i sin tur leder till ökad risk för ouppklarade brott och gärningsmän som kan fortsätta sina härjningar.

Intrycket är dessutom att domstolarna successivt ställt ökade krav på bevisning i brottmål. Den tekniska bevisningen väger allt tyngre och får ökad betydelse i avsaknad av vittnesmål. Sammantaget ställer detta större krav på polis och andra brottsbekämpande myndigheter, och det är i det perspektivet som propositionen om biometri ska ses.

Fru talman! Polismyndigheten har sedan lång tid tillbaka haft möjlighet att föra ett fingeravtrycks- och signalementsregister. Dna-tekniken var en revolution i sig. Sedan ett antal år tillbaka har polisen även ett dna-register som har varit och är till stor hjälp. Men de tekniska möjligheterna att identifiera personer med hjälp av biometri har utvecklats snabbt på senare tid, och detta är något som vi ska dra nytta av för att öka uppkläringen av brott.

Biometri och biometriska uppgifter är ett kraftfullt och effektivt verktyg med stor potential. Bland annat öppnas det upp för möjligheten att ta röst- och handstilsprov, vilket kan vara nog så viktigt i bedrägeriärenden. Så sent som i förra veckan kom en fällande dom som jag uppfattade som banbrytande, där en röstjämförelse utförd av en sakkunnig logoped utgjorde ett avgörande bevis i en rättegång om ett grovt brott. Detta är en tydlig indikation på behovet av röstprov.

Lagstiftning för spårsäkring och biometriuppgifter över dömda och misstänkta finns i nuläget i skilda regelverk och behöver harmoniseras och moderniseras. Det är därför vi nu inför ett nytt biometriregister – det föreslås ett sådant.

Samtidigt möjliggörs upptagning och användning av biometriska underlag för utredning av brott i större utsträckning. Vi sänker ribban något. I dag krävs det att fängelse ska följa på brottet. Det ersätts med kravet att fängelse ska ingå i straffskalan. Det blir då betydligt lättare för bland annat Polismyndigheten när man ska ta upp proven. Det blir lättare att tillämpa och mer förutsägbart.

Ingen har förmodligen undgått att gärningspersoner som begår grova våldsbrott blir allt yngre. Unga rekryteras till narkotikaförsäljning och numera även till att utföra skjutningar och sprängningar. Mot den bakgrunden – liksom att unga i andra brott kan ha kopplingar till gängkriminalitet och organiserad brottslighet – är det väl motiverat att ta upp biometriska uppgifter även för unga under 15 år. Men självfallet gäller proportionalitetsprincipen här, som i alla andra fall.

Fru talman! Det finns, som nämns här, ytterligare ett biometriskt register som kan vara av stort värde i brottsutredningar. Migrationsverket har som sagt ett register med fingeravtryck och ansiktsbilder som givetvis kan innehålla uppgifter som kan vara till stor hjälp i en brottsutredning. Det är i dag inte möjligt att göra sådana sökningar. Men enligt gällande EU-rätt får sådana uppgifter användas för att utföra automatiska jämförelser av personuppgifter, med förbehållet att det ska avse allvarlig brottslighet. Det

finns som sagt begränsningar, men i vissa fall ska det medges. Nu tar vi vara på den möjligheten. Regeringen drar i det fallet gränsen vid en gärning som har ett straffvärde som kan antas överstiga fängelse i två år.

Sist och slutligen vill jag nämna det som även nämnts av föregående talare. Det gäller dna-baserad släktforskning. Som nämnts har svensk polis använt detta med framgång i fråga om ett 16 år gammalt dubbelmord. Brottet klarades upp 2020, som nämdes, tack vare släktdatabaser. Erfarenheter från USA visar att detta kan vara en möjlig väg att lösa ett mord när andra utredningsåtgärder är uttömda.

Helt klart är att eftersökningar i släktdatabaser är såväl integritetskänsliga som tämligen komplexa och resurskrävande, men detta ska få användas i de fall man uttömt de andra utredningsåtgärder som står till buds. Detta gäller väl närmast det som man brukar beteckna som kalla fall.

Med detta yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet.
(Applåder)

Anf. 25 GUDRUN NORDBORG (V):

Fru talman! För Vänsterpartiet yrkar jag bifall till reservation 1, som Vänsterpartiet och Miljöpartiet står bakom. Vi anser att riksdagen bör avslå lagförslagen i de delar som handlar om att det ska vara tillåtet att använda automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse i Migrationsverkets register. Det är den begränsning som vi vill göra och som vi tycker är viktig.

Jag tycker att det ska finnas mycket starka skäl för att vi ska kunna gå in och använda register som är upprättade för ett helt annat ändamål än att fungera brottsbekämpande. Om vi accepterar att vi går över de här gränserna måste det finnas grundläggande krav på rättssäkerhet, proportionalitet och skydd för den personliga integriteten.

Regeringens förslag går, som det är formulerat nu, enligt vår mening för långt genom att man inte enbart markerar att det ska vara en gräns – två års minimistraff – utan också pratar om en straffvärdeventil. Det kan låta väldigt tekniskt och är väl det. Men juridiskt menar man då att man ska försöka bedöma straffvärdet för just den handling som är aktuell och att det ska uppgå till minst två års fängelse. Det blir alltså en hypotetisk bedömning – man leker domstol på förhand – som handlar om att det då är stor risk att straffet skulle kunna bli mer än två års fängelse. Därigenom öppnar man för att detta blir oproportionerligt i relation till ingreppet och hur man använder detta.

Vi från Vänsterpartiet hade kunnat tänka oss att acceptera ett förslag från regeringen om man hade markerat användningens gränser på ett tydligare sätt genom att räkna upp de allra allvarligaste brotten och om de var tydligt preciserade i en brottskatalog. Men när man inte gör det och också har den här ventilen menar vi att det inte är den säkerhet som man önskar när det handlar om att använda invandrade personers registeruppgifter. Däremot finns de gränser som är viktiga: att det ska vara minst två år i straffskalan och att det är ett åklagarbeslut som krävs.

Vi från Vänsterpartiets sida har också funderingar över det här med barn. Nu blir det alltså precis samma regler för barn som är straffmyndiga som för vuxna. Där gungar det en del, tycker vi. Det är osäkert hur man kommer att ta hänsyn till att det just handlar om barn. Jag tänker också på de särskilda hänsyn som barnkonventionen egentligen ålägger oss att följa.

Där är vi alltså tveksamma. Vi har också en reservation om att vi tycker att regeringen ska återkomma till detta.

Vi väljer alltså att yrka bifall till reservation 1, men vi står förstås fortfarande bakom texten om barnen.

Sedan skulle jag nästan vilja motivera att jag kan tycka att detta med register och teknik är triggande och lockande.

Självklart vill vi att man ska kunna lösa så många brott som möjligt och binda gärningspersoner till dem. Det är helt uppenbart att den lagstiftning som vi nu har är både omodern och svåröverskådlig och därmed också svårtillämpad. Det rimmar illa med rättssäkerheten. Därför tycker vi att det, när det handlar om allvarigare brottslighet, är rimligt att man också ska kunna använda den här typen av register när man har lagt in en del garantier. Det handlar om vem som får ta beslutet och om vilken risk det är för straff. Det blir då barriären så att det här inte tillämpas hur brett som helst.

Jag vill också markera att Vänsterpartiet ställer sig bakom att vi ska kunna använda de dna-baserade släktforskningsmetoderna. Precis som andra talare här har nämnt finns det ett fall där polisen klarade av att lösa ett gammalt dubbelmord i Linköping via den tekniken. Men en fortsättning kräver en lagändring. Det här kommer troligen att vara oerhört sällsynt. Det handlar om det vi kallar för kalla fall, där man har misslyckats med all annan bevissäkring eller bevissökning. Man tar då till det här som en sista utväg, och kanske lyckas man lösa ytterligare allvarliga fall.

Med detta tackar jag för ordet, fru talman.

(forts. § 9)

Prot. 2024/25:74
20 februari

*Biometri i brotts-
bekämpningen*

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.50 på förslag av andre vice talmannen att ajournera sammanträdet till kl. 14.00, då frågestunden skulle börja.

Återupptaget sammanträde

Sammanträdet återupptogs kl. 14.00.

§ 8 Frågestund

Frågestund

Anf. 26 TALMANNEN:

Jag vill hälsa statsråden välkomna. Frågor besvaras i dag av statsrådet Erik Slottnér, finansminister Elisabeth Svantesson, försvarsminister Pål Jonson och utrikesminister Maria Malmer Stenergård.

En fråga ska vara av övergripande och allmänpolitiskt slag eller avse ett ämne som faller inom statsrådets ansvarsområde och rör dennes tjänsteutövning. Frågan ska därmed inte avse till exempel förhållanden inom politiska partier. Statsrådet Erik Slottnér besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt eget ansvarsområde.

Frågestund

Anf. 27 OLLE THORELL (S):

Herr talman! I den här riksdagen står vi enade i stödet till Ukraina. Deras strid för demokrati och frihet är också vår kamp.

Vi är också helt överens om att den transatlantiska länken är avgörande för Europas säkerhet, men nu är läget minst sagt skakigt. Firma Trump, Vance & Musk kommer dagligdags med nya horribla uttalanden och besked.

Det tyska valet på söndag är avgörande för Europas stabilitet, och i det här läget i världen ser vi nu försök från aktörer utanför Tyskland att påverka tysk politik. Elon Musk stöder öppet det högerextrema AFD och skriver att bara AFD kan rädda Tyskland. USA:s vicepresident JD Vance höll inte bara tal i München utan träffade även AFD:s partiledare – men inte förbundskansler Scholz.

Brandväggen mot de högerextrema krafterna ifrågasätts, vilket är en extremt oroande utveckling. Vad tycker utrikesministern om det här? Vad gör regeringen för att skydda vår demokrati mot sådana här påverkansförsök?

Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Det var så att säga ganska många ingredienser i den frågeställningen.

Till att börja med vill jag vara väldigt tydlig med att vi står i ett mycket allvarligt läge. Det är viktigt att Europa fortsätter att stå samlat på det sätt vi har gjort sedan den fullskaliga invasionen av Ukraina, och det är viktigt att vi också har en plan framåt tillsammans när vi nu ser att det rör sig allt snabbare.

När jag var på säkerhetskonferensen i München talade jag med bland andra Annalena Baerbock om det faktum att Vance hade träffat AFD:s ledare. Hon framhöll då att han hade träffat företrädare för alla partier. Så uppfattade jag det från henne.

Generellt kan jag säga att man som makthavare, oavsett om man är en politisk makthavare eller en makthavare inom exempelvis näringslivet, nog ska vara ganska försiktig med att uttala sig om inrikespolitik i andra länder. Det har jag också sagt i flera sammanhang.

Anf. 29 OLLE THORELL (S):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

När det gäller Ukraina ser det nu ut som att USA är på väg att lämna landet vind för våg. När den amerikanske presidenten själv sprider ryska narrativ och när stormakterna verkar vilja göra upp över små länders huvuden – när friheten och demokratin i Europa verkligen ligger i vågskålen – är det ju som allra viktigast att Sverige och likasinnade länder enas och står starka mot detta. Jag vill fråga utrikesministern vad regeringen tänker göra för att mobilisera och stärka stödet för Ukraina inom Europa.

Anf. 30 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Där är Olle Thorell och jag helt överens. Jag är otroligt stolt och glad över den totala uppslutning bakom Ukraina som finns i den-

na kammare och som även visades genom att man i total enighet antog det största militära stödpaketet någonsin. Det är ett enormt styrkebesked, och det behövs i dessa tider.

Vi ser nu som vår främsta uppgift att försöka förmå fler länder att leverera stöd. Det behövs här och nu. Det handlar även om att realisera de frysta tillgångar som man har tagit i beslag för att kunna stötta här och nu.

Relationen mellan USA och Europa

Anf. 31 RASMUS GIERTZ (SD):

Herr talman! Vid säkerhetskonferensen i München framförde USA:s vicepresident ett tal där Ukraina och Ryssland inte omnämndes. I talet pekades i stället bristande demokrati i Europa ut som ett större hot än främmande makter. Detta var ett tydligt brott mot den tidigare enighet som har funnits mellan USA och Europa kring grundläggande säkerhetsprinciper.

Detta har också manifesterats i handling då USA har haft och fortfarande har omfattande mängder militära styrkor i Europa. Den förändring vi ser nu kan komma att få mycket omfattande konsekvenser i framtiden, i synnerhet som vi ser rysk aggression tillta. Det här sker inte enbart i Ukraina, utan även i vårt närområde pågår sedan ett antal år en rysk aggression som trappas upp. Utvecklingen är allvarlig och tydligt på väg åt fel håll.

Under dessa omständigheter blir det allt viktigare att vi i Sverige anstränger oss för att återetablera enigheten mellan de demokratier som vi delar grundläggande värderingar med. Hur ser utrikesministern på USA:s kritik, och vad gör regeringen inom ramen för de internationella forumen för att säkerställa sammanhållningen mellan Europa och USA?

Anf. 32 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Det var mycket att besvara på bara en minut, men jag ska försöka.

Jag håller med om att sammanhållningen är otroligt viktig, och som jag sa i ett tidigare inlägg är det här och nu som vi behöver öka stödet till Ukraina.

Man kan kommentera JD Vances tal i München, men egentligen vill jag bara konstatera att det hade ett helt annat fokus än vad de samlade åhörarna hade förväntat sig. Vi ville ha besked om USA:s samlade inställning till hur man vill föra samtalen mellan Ukraina och Ryssland vidare, vilket man har påstått att man vill göra, men fick i stället ett helt annat tal.

Talet mottogs alltså med stor förvåning – och viss chock, får man väl säga – men vi samlar nu Europa. Vi har en stor enighet sedan den fullskaliga invasionen. Nu måste vi se till att sätta ännu större press på Ryssland men även öka stödet till Ukraina. Vi måste också göra det som USA säger att vi måste göra, det vill säga investera mer i vår egen militära förmåga. Det är hög tid, och vi i Sverige gör vår läxa.

Anf. 33 RASMUS GIERTZ (SD):

Herr talman! Tack för svaret, utrikesministern!

Sverigedemokraternas självklara utgångspunkt är att Ryssland är den aggressiva parten i kriget i Ukraina. Man har startat ett olagligt och oprovocerat aggressionskrig som nu har pågått i totalt nästan tre år. Det här

understryker vikten av att omvärlden står starkt och enat gentemot Ryssland inom alla områden, inte minst de områden som påverkar Rysslands upprustning. En möjlig framtida fredsuppgörelse får inte innebära att Ryssland får möjlighet att åter rusta upp för att förbereda aggressionskrig i framtiden.

Vilka åtgärder vidtar utrikesministern för att säkra ett så stort internationellt stöd som möjligt för Ukraina inför en framtida fredsuppgörelse?

Anf. 34 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Det är helt rätt – Ukraina måste vara i en position där man är så stark i förhandlingarna att man kan säga nej till dåliga förslag. Det är därför vi har presenterat det största militära stödpaketet någonsin, och precis som jag sa är det en styrka att det finns en enighet bakom det i Sveriges riksdag. Men det är också därför jag ser det som en av mina och regeringens viktigaste uppgifter att nå ut till partner över hela världen för att inskräpa allvaret och visa att det är nu slaget står om Europas och Ukrainas framtid.

(Applåder)

Regeringens syn på uttalanden från USA:s president

Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Förra veckan hörde vi utrikesministerns utrikespolitiska deklaration i denna riksdag. Inte en enda gång nämnde hon Donald Trump i sin deklaration.

I går hörde vi statsministern på hans presskonferens. Inte en enda gång pekade han ut Donald Trump som ansvarig. Inte en enda gång klarade han heller av att uttala Trumps namn.

Herr talman! Vi befinner oss i det allvarligaste säkerhetspolitiska läget på mycket länge. USA:s president ljuger dagligen, särskilt om Ukraina. Samtidigt går han uppenbart Putins ärenden. De är två auktoritära ledare som uppenbarligen gillar varandra på något lite konstigt sätt.

Jag undrar varför den här regeringen inte säger emot Donald Trump och tydligt markerar mot honom när han ljuger och när han pratar skit om Sverige. Vi måste ha en tydlighet mot honom på ett helt annat sätt än vad man kan se från den här regeringen.

(TALMANNEN: Jag påminner om vikten av att använda ett vårdat språk i kammaren.)

Anf. 36 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag vet helt ärligt inte riktigt vad Håkan Svenneling menar. Statsministern var ju glasklar på pressträffen i går med att Trumps uttalande om att Zelenskyj skulle vara en diktator var felaktigt.

Den här regeringen är mycket tydlig. Vi fokuserar på att få saker gjorda. Vi fokuserar också på vad USA faktiskt gör. Än så länge är jag väldigt glad att USA fortsatt sätter mycket hård press på Ryssland med tuffa sanktioner. USA är också den enskilt största givaren av stöd till Ukraina, och det vill vi att de ska fortsätta vara. Därför är det viktigt att vi

Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V):

Herr talman! Vi ser nu i realtid hur den transatlantiska länken faller samman. Den har gått från att vara just en länk till att i stället bli ett koppel som Donald Trump kan dra i för att styra Europa. Det kan vi inte tillåta.

Europa måste nu ha en egen strategi och stödja Ukraina mot den ryska regimen, ta avstånd från Trumps lögner och skapa säkerhet tillsammans med likasinnade demokratier i närområdet. Så måste vi stå upp när den amerikanske presidenten blir alltmer auktoritär.

Anf. 38 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Jag uppfattade ingen fråga. Jag vill dock säga att den transatlantiska länken fortsatt är oerhört viktig. Det är också viktigt att göra det som USA har kritiserat oss för att vi inte har gjort, det vill säga investera mer i vår egen säkerhet i Europa. Vi måste visa att Europas framtid är viktig och att vi är beredda att investera i försvaret av den.

Samtidigt måste vi fortsätta att vårda relationen med USA, som är värdefull för oss av väldigt många olika skäl. Det handlar inte minst om att bygga ekonomiskt välstånd, vilket i sin tur är en förutsättning för att vi ska kunna ha ett starkt försvar.

Den säkerhetspolitiska situationen

Anf. 39 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Jag vill ställa en fråga till Sveriges försvarsminister.

Donald Trump har nu varit president i en månad. Vi har tagit del av många olika händelser och uttalanden. Han har tillsammans med medarbetare förmedlat väldigt tydligt att det råder en helt ny världsordning. Förutsättningarna för vårt gemensamma arbete framåt är väldigt osäkra. Vi befinner oss, tillsammans med övriga Europa, i ett synnerligen allvarligt säkerhetsläge.

Häromdagen tog vi del av svenska underrättelserapporter från 2024. Vi har också tagit del av danska rapporter. Man konstaterar att fler länder kan utsättas för ett väpnat angrepp om stödet uteblir samt att ett storskaligt krig kan bryta ut i Europa inom fem år. Detta gör att försvarsbeslutet behöver uppdateras.

Hur tänker försvarsministern och regeringen hantera detta synnerligen allvarliga säkerhetsläge?

Anf. 40 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Jag tackar Daniel Bäckström för frågan.

Sverige fokuserar nu extra mycket på två saker. Den ena är att ge maximalt stöd till Ukraina, så att Ukraina kan förhandla från en styrkeposition. Den andra handlar om att vi måste förbereda oss för en tid då Europa tar ett större ansvar för sin egen säkerhet. Det kommer att innebära ökad upprustning.

Frågestund

Med det försvarsbeslut vi har antagit har vi fördubblat försvarsbudgeten på fyra år. Sverige tillhör de allierade som har ökat allra mest. Ända sedan regeringen presenterade propositionen har jag dock sagt att försvarsbeslutet kan behöva justeras eftersom det råder krig i Europa. Vi vet också att det kommer att finnas militära förmågemålsättningar inom Nato som vi kommer att behöva leva upp till.

Precis som de andra allierade från Europa behöver vi ta ett större ansvar för vår egen säkerhet, så att vi har förmåga till stark avskräckning och försvar mot ett Ryssland som återkommande har visat sig ta stora politiska och militära risker.

Anf. 41 DANIEL BÄCKSTRÖM (C):

Herr talman! Jag tackar försvarsministern för svaret.

Ett scenario är att USA inte stöder Ukraina och att man tar hem resurser från Europa samt att utvecklingen pekar mot krig inom ett par år. Då är ju tiden väldigt knapp, liksom möjligheten att åstadkomma konkreta resultat i förhållande till vår försvarsplanering. Det är oerhört angeläget att veta hur regeringen tänker hantera närtiden och när vi ska nå tillräcklig försvarsförmåga för att kunna stå upp i en väpnad konflikt.

Anf. 42 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Vi tillför mycket pengar på kort tid i en internationell jämförelse – egentligen mer per capita än alla andra länder förutom Estland och Polen. Det gäller också att se till att vi får utväxling för dessa pengar. Vi har ett projekt som handlar om hinder för tillväxt. Man kan behöva se över tillståndsförfarandet för övningsverksamhet. Det kan även handla om snabbare upphandling och om åtgärder som ökar effektiviteten i tillväxten av försvarsutgifterna.

Regeringens arbete med AI

Anf. 43 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Min fråga går till statsrådet Slottnér.

Det är nu snart tre månader sedan AI-kommissionen presenterade sin rapport *Färdplan för Sverige* med stor entusiasm och optimism och ett stort antal förslag. Sedan dess har utvecklingen i USA, i EU och till synes även i Kina gått framåt – och delvis tillbaka – med stormsteg på många olika områden. Vi har bland annat fått de första delarna av EU:s rättsakt om AI att implementera, liksom riktlinjer för användning av AI i offentlig sektor.

I förra veckan var Frankrikes president Macron värd för ett AI-toppmöte med statschefer, forskare, opinionsbildare och andra. Sveriges statsminister deltog och pratade bland annat om svensk innovationskraft. Han skrev dessutom, tillsammans med ett sextiotal andra länder, under ett uttalande om AI som är inkluderande och hållbar för människor och planet.

Sammantaget ser det väldigt fint ut, men frågan kvarstår: Vad gör regeringen egentligen? Vilka investeringar och satsningar kan vi få se i närtid, och hur tas AI-kommissionens förslag vidare?

Anf. 44 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan om vad regeringen egentligen gör när det gäller AI.

Regeringen gör väldigt mycket. Jag vill säga att jag tror att det är farligt att se AI som en isolerad satellit som är fristående från övrig digitalisering. För att AI ska kunna implementeras behöver vi kompetens i samhället. Människor behöver kunna använda dessa produkter både i privatlivet och i arbetslivet. Vi behöver ha en 5G-utbyggnad och en 5G-täckning som stöder produktutveckling. Vi behöver också göra offentlig sektor redo för AI-användning – därav riktlinjerna från Integritetsskyddsmyndigheten och Myndigheten för digital förvaltning – så att man kan skapa en etisk och juridisk säkerhet i offentlig sektor för att utveckla AI.

AI-förordningen ska implementeras, och för detta har vi nu en pågående utredning. Ett antal av AI-kommissionens förslag har redan genomförts, inte minst med anledning av forsknings- och innovationspropositionen. Det kommer också att komma mer framöver.

Frågestund

Anf. 45 JAN RIISE (MP):

Herr talman! Jag tackar statsrådet för svaren. Han nämnde en del av det jag tänkte ta upp här.

AI-kommissionen lämnade väldigt många förslag. Andra pekar på risker som behöver diskuteras, till exempel sådant som rör integritet och frågor om GDPR. Detta är frågor som står mitt parti nära. Miljöpartiet välkomnar teknikutveckling men vill gärna se fokus också på risker och saker som vi behöver ta hand om.

Min fråga kan sammanfattas så här: Vad är det som kommer att kunna presenteras närmast från regeringens sida?

Anf. 46 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag får vara lite tråkig och säga: Det får vi se. Nu har jag dessutom finansministern bredvid mig, så jag vågar inte lova för mycket på egen hand.

Bland dessa 75 förslag finns saker som kostar pengar. Detta måste processas i budgetberedningar. Vissa förslag kräver ytterligare utredning, och utredningar behöver därför tillsättas.

Vi kan ge uppdrag till myndigheter med anledning av vissa förslag. Vi har redan gett en del uppdrag, och en del är omhändertaget i forsknings- och innovationspropositionen.

Det skulle förvåna mig om det inte kommer fler initiativ. Det kommer rättare sagt att komma fler initiativ, och de presenteras när de presenteras.

Stödet till Ukraina

Anf. 47 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Min fråga går till utrikesminister Maria Malmer Stenergård.

Vi vet att det är oroliga tider. Vi vet att Ukraina är utsatt. Vi vet också att Sverige står enat bakom Ukraina. Många rykten florerar nu, men det är viktigt att fler länder står enade bakom Ukraina.

Med anledning av detta skulle jag vilja få mer information om med vilka kontakter och på vilket sätt utrikesministern arbetar för att Ukraina ska få det stöd man behöver för att inte hamna utanför de förhandlingar som pågår och kunna gå segrande ur kriget.

Anf. 48 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag tackar Margareta Cederfelt för frågan.

Vid sidan av att säkerställa att vi uppbådar så mycket stöd vi bara kan till Ukraina är en av regeringens viktigaste uppgifter i detta svåra läge att också nå ut till partner i Europa och övriga världen för att få dem att förstå hur viktigt det är att stötta här och nu.

Vi för en intensiv dialog i Europa. När jag var på säkerhetskonferensen i München hade jag flera bilaterala samtal med företrädare för både Ukraina och USA. I alla samtal med USA och även i det samtal jag hade med utrikesminister Rubio i förra veckan har jag givetvis framhållit vikten av ingenting om Ukraina utan Ukraina och vikten av att Europa också är med i processen.

Margareta Cederfelt kan alltså vara säker på att vi i regeringen gör allt vi kan på detta område.

Anf. 49 MARGARETA CEDERFELT (M):

Herr talman! Hur arbetar utrikesministern för att fortsätta på denna linje och verkligen se till att ingenting händer utan Ukraina, att Ukraina och övriga Europa är med på tåget och att vi får en varaktig fred där Ukraina är delaktigt?

Anf. 50 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Förutom det jag nämnde i mitt förra svar är det viktigt att se till att Ukraina är i en sådan position att man kan säga nej i en eventuell förhandling. Det är helt avgörande för både Ukraina och övriga Europa att Ryssland inte kan gå från förhandlingsbordet med vad man uppfattar som en seger för att sedan sälja in den till den egna befolkningen, samla ny kraft och anfalla Ukraina igen eller ett annat land.

Vi har en jätteuppgift i att övertala alla som är inblandade i detta, inte minst USA, hur viktigt det är för oss alla att freden blir rättvis och långsiktig.

Det säkerhetspolitiska läget

Anf. 51 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! Jag har haft förmånen att få köra ambulanser, brandbilar och lastbilar till städer som Charkiv, Kramatorsk, Dnipro och Zaporizjzja. Under dessa resor har jag på plats sett vad ryssarna håller på med och den förödelse som den ryska armén utsätter framför allt civilbefolkningen för. Till exempel kan man först anfalla en bostad för att sedan anfalla räddningstjänsten när den kommer. Det är fruktansvärda händelser som utspelar sig.

Utifrån mitt engagemang har jag lyssnat på president Donald Trumps uttalanden, och jag måste erkänna att jag är djupt oroad över det han säger.

Jag fördömer å det starkaste att han anklagar en demokratiskt vald president för att vara diktator.

Hur ser försvarsministern på det säkerhetspolitiska läge som har uppstått nu när USA tyvärr verkar dra sig tillbaka?

Prot. 2024/25:74
20 februari

Frågestund

Anf. 52 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Magnus Jacobsson, för dina personliga insatser för att stärka Ukraina! Jag vet att ett sådant starkt engagemang betyder mycket också för det ukrainska folket.

Det är uppenbart att vi kommer att behöva förbereda oss för en tid då Europa tar ett större ansvar för sin egen säkerhet. Det har till del också att göra med att USA kommer att titta ännu längre österut, sannolikt kopplat till den indopacifiska regionen och till Kina.

Precis som med Ukrainastödet ser det väldigt olika ut i Europa hur mycket man satsar. De som satsar mest är Polen och de baltiska staterna och sedan Norden. Men det finns mer att göra i den södra flanken när det gäller att få upp försvarsinvesteringarna, och det påpekar vi.

Precis så här ser det som sagt också ut med Ukrainastödet. Det är den norra flanken i Europa som stöttar Ukraina allra mest. Men nu gäller det att också andra länder i Europa bidrar till Ukraina med utgångspunkt i sin ekonomi respektive försvarsmakt så att vi får ett massivt stöd till Ukraina.

Anf. 53 MAGNUS JACOBSSON (KD):

Herr talman! Under mina resor har jag också samtalat med ukrainska soldater och även med svenskar som tjänstgör under ukrainsk flagg. Som jag har uppfattat det finns det en skillnad i hanteringen av dem som kämpade under finsk flagg och dem som kämpar under ukrainsk flagg. En del kommer ju inte hem eftersom de har stupat, andra blir skadade och några kommer hem med PTSD.

Hur ämnar vi jobba för att de som kommer hem ska räknas som veteraner och därmed kunna få det stöd de behöver?

Anf. 54 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Det finns ett antal delar i detta. Bland annat stöder vi rehabilitering av ukrainska soldater. Sverige hör till de länder i Europa som har rehabiliterat flest ukrainska soldater, och jag har själv träffat flera av dem. I december antogs också en veteranstrategi för att de som har varit ute ska kunna få bra stöd. Det är möjligt att vi kan titta på dessa frågor också kopplat till svenskar som har varit utomlands, för grundtanken är att alla veteraner ska få en bra behandling när de kommer tillbaka till Sverige.

Hushållens ekonomi och regeringens prioriteringar

Anf. 55 EVA LINDH (S):

Herr talman! Många känner stor oro för vad som händer i världen. Samtidigt känner många stor oro för sin vardag här och nu. Det är viktigt att vi tar denna oro på allvar om vi vill ha ett samhälle som håller ihop. Arbetslösheten fortsätter att öka och är nu den högsta på tio år. Matpriserna har ökat 25 procent på tre år, och de rusade i januari med den största ökningen på två år. Hyrorna för oss som bor i hyreslägenhet fortsätter att gå

upp, och nästan var tredje barnfamilj behövde låna pengar för att klara sig över jul och nyår.

Den SD-styrda regeringen har prioriterat dem som redan har, och den har inte gjort de insatser som behövs för de hushåll som har det särskilt tufft. Därför undrar jag om finansministern har något nytt att komma med för alla dem som sliter på jobb men inte får sin ekonomi att gå ihop.

Anf. 56 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Eva Lindh för en mycket viktig fråga.

Sverige pressas på olika sätt. Många svenska hushåll pressas också på grund av att inflationen har varit hög och att priserna fortfarande är höga och till viss del fortsätter att stiga.

Man ska dock veta att i dessa tider av stor oro står Sverige på en enormt stabil grund både ekonomiskt, med starka statsfinanser, och politiskt. I politiken är vi eniga om många saker, och Sverige har en regering som lägger budgetar med majoritet.

I de senaste budgetarna har regeringen fokuserat på att hjälpa hushållen. Det handlar om sänkt skatt på arbete, drivmedel och sparande och om elstöd. Vi har gjort mycket för att stötta just hushållen. Att sänka skatten, som vi nu har gjort flera år i rad, är viktigt för att människor ska få behålla mer.

Eva Lindh kan känna sig trygg med att vi kommer att fortsätta stärka hushållen.

Ny kärnkraft och förtroendet för Vattenfalls ledning

Anf. 57 JESSICA STEGRUD (SD):

Herr talman! Min fråga går till finansminister Elisabeth Svantesson.

Vi sverigedemokrater är övertygade om att ny kärnkraft är en förutsättning för att få ordning på elmarknaden igen. Här är vi överens med sittande regering, och i samarbetet har också de legala hinder som har funnits röjts undan. Det har också tagits fram en tänkbar finansieringsmodell. Målet är att två nya, storskaliga reaktorer ska vara klara 2035, och statsministern har uttryckt att ett spadtag gärna får tas redan under denna mandatperiod.

Nu i veckan har Vattenfall kommunicerat att beslut om investering kan dröja fram till 2030. Vi sverigedemokrater har redan tidigare hyst vissa tvivel kring Vattenfalls ledning vad gäller kompetens och fokus i frågan. Har finansministern förtroende för ledningens kompetens och fokus i denna fråga? Om inte, vilka åtgärder ämnar finansministern vidta i ärendet?

Anf. 58 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Precis som Jessica Stegrud säger är vi överens om att Sverige behöver mer kärnkraft. Sverige är ett kärnkraftsland och ska fortsätta att vara det.

Jag tycker att ledamoten övertolkar det Vattenfall säger. Att bygga ny kärnkraft är en omfattande process, vilket Jessica Stegrud vet. Det innefattar en mängd viktiga beslut, och flera av dessa har redan tagits, som att upphäva naturreservat runt Ringhals och köpa in mer mark. Vattenfall utvärderar också olika leverantörer. Men det finns också beslut som ligger framför oss. Det handlar till exempel om att välja leverantör, något som

bolaget arbetar med. När vår riskdelningsmodell är klar kommer man att ansöka. Det är alltså flera steg som behöver tas.

Både vår ambition och vårt mål är glasklara. Det vi har sagt och är överens om ska vi genomföra. Det vill vi alla, och jag menar att det också kommer att bli så.

Prot. 2024/25:74
20 februari

Frågestund

Skattesänkningar och högkostnadsskyddet

Anf. 59 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V):

Herr talman! Just nu utreds en höjning av högkostnadsskyddet för mediciner eftersom kostnaderna har ökat. Höjningen innebär både ett ökat tak och en ökad kostnad upp till taket.

Redan i dag är det många som inte tar ut sin medicin för att de inte har råd. Människor tvingas välja mellan mat, hyra och medicin. Om regeringens förslag går igenom kommer fler att tvingas avstå från sin medicinska behandling.

Regeringen driver en politik som gynnar höginkomsttagare och driver upp kostnaderna för låginkomsttagare, som också är de som drabbas hårdast av till exempel stigande matpriser.

Vid årsskiftet fick finansministern och andra höginkomsttagare en rejäl skattesänkning. Varför prioriterar den här regeringen, finansministern, skattesänkningar för sig själva framför att till exempel öka subventionen i högkostnadsskyddet? Anser regeringen att sjuk- och fattigpensionärer ska ha råd med medicin?

Anf. 60 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Det korta svaret är ja. Det är alldeles självklart att man i vårt land med både höga välfärdsambitioner och en bra välfärd naturligtvis ska kunna hämta ut sina mediciner.

Vi ser en stegrande prisökning vad gäller kostnaderna för utvecklingen av olika mediciner. Det är fantastiskt! Vi kan leva längre därför att det kommer nya mediciner.

Vi tycker att det finns en poäng att en något större del tas av patienten. Det här är inte klart än, men det kommer självklart att vara så att de som har det allra tuffast eller har kroniska sjukdomar inte kommer att beröras på samma sätt. Det kommer att bli någon höjning i månaden, vilket betyder att man får bära ett något större ansvar av den enormt stora kostnad som mediciner innebär, i tider när man behöver prioritera.

Varför sänker vi skatten två år i rad för alla löntagare? Det är för att man ska få ökad köpkraft, och på lång sikt måste ekonomin växa. Det gör den med moderatledd politik, men kanske inte med Vänsterns politik.
(Applåder)

Statlig närvaro i hela landet

Anf. 61 ANNE-LI SJÖLUND (C):

Herr talman! Regeringen talar om vikten av statlig närvaro i hela landet. Men just nu ser vi motsatsen. Statliga jobb centraliseras. Vart fjärde servicekontor planeras att läggas ned. Folke Bernadotteakademin och Sidas utbildningscenter flyttas från Västernorrland till Stockholm.

När statliga arbetsplatser försvinner påverkas hela samhället. Familjer kan tvingas flytta, och företag och skolor tappar underlag. Det blir svårare att locka ny kompetens. Samtidigt vet vi att decentralisering stärker hela Sverige. När statliga jobb placeras i hela landet skapas möjligheter, och fler orter får växa.

Mina frågor går till statsrådet Erik Slottner. Hur motiverar regeringen dessa beslut om centralisering? Vilka åtgärder vidtar regeringen för att decentralisera så att fler statliga jobb hamnar på den svenska landsbygden?

Anf. 62 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Det finns inte någon övergripande plan från regeringens sida att centralisera statliga jobb eller att flytta statliga jobb till Stockholm. Sedan kan det emellanåt finnas argument för att enskilda myndigheter eller arbetsplatser behöver byta ort, men då får man fråga det ansvariga statsrådet. Jag antar att det är en del av Sidas verksamhet som avses här – ett trettiotal jobb. Frågan får ställas till just det statsrådet om varför det har varit nödvändigt.

Statlig närvaro är jätteviktigt. Just nu expanderar staten i form av ökade resurser till både rättsväsendet och militären, som kommer att få mycket stor effekt runt om i Sverige med en ökad statlig närvaro på många orter. Detta är viktigt för att hela Sverige ska leva. Om man ska kunna bo och verka i hela Sverige ska staten finnas i hela Sverige, och det gör den alltjämt.

(Applåder)

Ratificeringen av det globala havsavtalet

Anf. 63 REBECKA LE MOINE (MP):

Herr talman! Min fråga går till utrikesministern, och den handlar om det globala havsavtalet. Det handlar alltså om ett globalt havsavtal som skulle innebära en stor vinst för både klimatet och den marina biologiska mångfalden. Här har Sveriges regeringar, även nuvarande regering, tidigare drivit på avtalet och utlovat att Sverige tillsammans med EU och dess medlemsländer kommer att arbeta för att snabbt ratificera avtalet så att det kan träda i kraft så fort som möjligt.

Hittills har 17 länder ratificerat FN:s havsavtal, och fler länder är på gång innan nästa möte äger rum i juni – däribland samtliga nordiska grannländer, men av någon anledning ännu inte Sverige. Kommer Sverige att vara det enda nordiska land som inte har ratificerat havsavtalet till FN:s möte i juni?

Anf. 64 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):

Herr talman! Jag tackar Rebecka Le Moine för en viktig fråga.

Det här är, precis som tidigare, fortfarande en mycket prioriterad fråga för regeringen. Jag kan försäkra Rebecka Le Moine att vi jobbar mycket intensivt med avtalet och kommer att ta vårt ansvar. Vi ser mycket fram emot de viktiga diskussioner som kommer att föras på mötet i Nice.

Anf. 65 OLIVER ROSENGREN (M):

Herr talman! Arbetslinjen kan vara den lägereld som håller ihop Sverige och ser till att alla människor får bidra till Sverige. Därför har regeringen sänkt skatten på arbete för alla som arbetar, sett till att förstärka yrkesutbildningen med mer resurser, att reformera arbetslöshetsförsäkringen och så vidare.

En annan viktig del för att säkerställa att det alltid lönar sig mer att arbeta, att alla människor får känna sig efterfrågade i samhället och i ekonomin, är att bidragssystemen är strama och att tydliga krav ställs på dem som är utan arbete.

Hur är planen för en fortsatt bidragsreform, och hur ska vi stärka drivkrafterna för arbete genom bidragsförändringen?

Frågestund

Anf. 66 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Jag tackar Oliver Rosengren för frågan.

Det här är en helt central fråga som har varit viktig i Sverige under lång tid. När Sverige gick från att vara ett av världens fattigaste länder till att vara ett av världens rikaste länder var en del i detta att många människor gjorde sin plikt – det man kunde för att vara med och bidra. Det är också så vi bygger Sverige starkt och rikare framåt.

I detta finns alldeles för många människor som av olika skäl har hamnat utanför och har gjort det under alldeles för lång tid. Det finns en för mig moralisk fråga i detta att inte glömma människor, att de inte ska hamna utanför. De blir något i statistiken, men inte så mycket mer. Och de får inte det stöd de behöver. Jag menar att man ska ha det stöd man behöver för att komma vidare.

Den andra delen handlar om ekonomiska incitament. Till exempel jobbar regeringen med en bidragsreform i tre delar. Det handlar om aktivitet. En av de allra viktigaste delarna är att vara aktiv och inte passiviseras. En annan del är en kvalificering, det vill säga ett bidragstak. Tillsammans ska allt detta göra att fler kommer in på arbetsmarknaden. Alltså stöd, men också krav.

Effektivisering och sammanslagning av myndigheter

Anf. 67 CECILIA ENGSTRÖM (KD):

Herr talman! Min fråga går till civilminister Erik Slottnér.

Denna regering har betonat vikten av att effektivisera våra myndigheter och förvalta våra gemensamma resurser ansvarsfullt. Myndigheter bör fokusera på sina kärnuppdrag snarare än att bygga ut byråkratin.

Ministern driver arbete för att öka effektiviteten inom statsförvaltningen, men det finns även behov av effektivisering inom välfärden i kommuner och regioner. Där kan digitaliseringen vara ett viktigt verktyg för att uppnå bättre resultat och bättre resursutnyttjande.

En del av effektiviseringsarbetet handlar om att slå ihop myndigheter. Men vad händer med verksamheterna för de myndigheter som har fått beslut om sammanslagningar först 2026?

Jag vill därför fråga civilminister Erik Slottnér: Hur säkerställer regeringen att dessa myndigheter arbetar effektivt och ändamålsenligt under övergångsperioden? Vad kan vi göra mer för att myndigheterna ska effektiviseras?

Anf. 68 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar ledamoten för frågan.

Genom god myndighetsstyrning ser vi till att myndigheterna, även myndigheter som ska slås samman med andra myndigheter, jobbar på och att det är business as usual genom bra uppdrag.

Jag förväntar mig naturligtvis att de två myndigheter som ska bli en från den 1 januari 2026 jobbar på enligt de uppdrag som de får från regeringen under 2025 och sedan att den hopslagning som ska ske av sex myndigheter i ett första skede som ska bli tre 2026 sker så smidigt och sömlöst som möjligt. Det arbetet pågår just nu.

Vi kommer förmodligen att se ytterligare myndighetssammanslagningar framöver. Vi har nu två utredningar som vi tittar på och jobbar vidare med där det finns förslag på olika myndighetssammanslagningar. Det är en del av det omprövningsprojekt som regeringen har.

Vi ser också över lokalkostnaderna, och vi ser över kommunikationskostnaderna på de myndigheter som jag ansvarar för. Förra året lade vi på ett enprocentigt effektiviseringskrav för att myndigheterna ska bli mer fokuserade på kärnuppdraget och mindre fragmentiserade.

Åtgärder mot social dumpning

Anf. 69 LEIF NYSMED (S):

Herr talman! Min fråga går till civilministern.

Social dumpning innebär att kommuner ser till att kommuninvånare med behov av kommunala stödinsatser flyttar till en annan kommun. Oftast handlar det om välbeställda kommuner som gör sig av med invånare till mindre välbeställda kommuner, som får ta över ansvaret. Det är dåligt för samhället och dåligt för integrationen.

Vi socialdemokrater tillsatte i regeringsställning en utredning som skulle föreslå åtgärder för att få slut på det här eländet. Men den utredningen lades ned av regeringen och SD.

När vi har ställt frågor om detta under mandatperioden har civilministern till slut erkänt att det pågår social dumpning och att det är ett problem. Gott så! Men nu finns det återigen tomma hyreslägenheter runt om i landet, och risken för social dumpning ökar.

Min fråga är: Vad gör regeringen och civilministern, konkret, för att stoppa social dumpning här och nu?

Anf. 70 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar för frågan.

Det är helt korrekt att just den utredningen lades ned. Dock hade utredaren kommit en bra bit på väg, och jag träffade utredaren och tog del av de förslag som hittills har kommit. Samtliga förslag låg faktiskt utanför mitt ministerområde – det var flera förslag som låg inom socialtjänstens område.

Vi har tagit den här frågan vidare, bland annat genom att ge länsstyrelserna i uppdrag att kartlägga förekomsten av så kallad social dumpning.

Vi kan också se att den minskade migrationen och asylinvandringen till Sverige såklart kommer att minska förekomsten av så kallad social dumpning. De lagstiftningsförändringar vi gör, exempelvis av EBO-lagstiftningen, kommer också att få konsekvenser.

Kommunerna måste också föra en dialog med varandra för att undvika detta. Märker man att det till ens kommun plötsligt kommer människor med mycket stora sociala behov som är direktplacerade av en annan kommun måste man föra en dialog om detta. Det vet vi har gett god effekt.

Effektiv användning av skattemedel

Anf. 71 MARKUS WIECHEL (SD):

Herr talman! I USA har en omfattande granskning av statliga myndigheter avslöjat hur miljardbelopp slösats på ineffektiva utbetalningar, felaktig byråkrati och rena bedrägerier.

Liknade granskningar i andra länder har också visat hur skattebetalarnas pengar har slösats bort. Ibland har de använts på ett sätt som är varken transparent eller effektivt.

Inte heller Sverige är förskonat från slöseri eller korruption. Det finns omfattande exempel.

Inte minst efter alla år med Socialdemokraterna vid makten undrar jag hur finansministern säkerställer att svenska skattemedel inte slösas bort på ineffektiva eller felaktiga utbetalningar. Har regeringen identifierat några områden där staten kan effektivisera sin ekonomi genom att minska slöseri eller byråkratisk ineffektivitet?

Anf. 72 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Markus Wiechel, för en väldigt relevant fråga!

Vi har ju höga skatter i vårt land, och då gäller det att använda varje krona på bästa sätt. Från första stund lade den här regeringen ett effektiviseringsuppdrag på alla myndigheter och departement att hålla nere kostnaderna. Vi gjorde en besparing; det var det första vi gjorde.

Som Erik Slottner sa tidigare jobbar vi nu med att se vilka myndigheter vi kan slå ihop. Dessutom är det så att vi i varje budgetförhandling går igenom olika budgetposter och tänker: Måste vi göra detta nu?

Vi har visat att vi tillsammans kan göra besparingar på olika sätt som finansierar andra delar, och det tror jag är otroligt viktigt att fortsätta med. Att ha en effektiv förvaltning som använder pengar på bästa sätt är verkligen en viktig del för oss.

Slutligen: Utbetalningsmyndigheten är en väldigt viktig ny myndighet som ska samköra och se till att alla andra myndigheters pengar används på rätt sätt så att ingen kan lura systemen. Det tillsysstyrda systemet har dessvärre inte funkat, och detta gör vi nu någonting åt.

Utnämningen av ny landshövding i Gävleborg

Anf. 73 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V):

Herr talman! Det har gått två veckor sedan det brutala massmordet i Örebro, då tio människor brutalt mördades – föräldrar, syskon och barn.

Det här sker i spåren av ett otroligt skrämmande samtalsklimat som vi upplever i vårt samhälle. Människor är otroligt rädda – människor som har utländsk bakgrund och tillhör minoriteter. Det är också något som statsministern har uttryckt.

Samtidigt, för en vecka sedan, valde regeringen att tillsätta en ny landshövding i mitt hemlän Gävleborg som har gett uttryck för rasistiska stereotyper mot människor med utländsk bakgrund men också mot nationella minoriteter, till exempel romer och judar.

En landshövding ska vara en samlande kraft för alla. Min fråga till Erik Slottner är: Hur tänker sig statsrådet att en sådan person ska kunna utföra sitt uppdrag korrekt?

Anf. 74 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag är faktiskt förvånad över den sammankoppling som görs; jag måste säga det. Att dra politiska poäng genom att koppla samman den mest fruktansvärda masskjutning vi sett i Sverige, åtminstone på väldigt lång tid, med en landshövdingsutnämning i Gävleborg tycker jag är osmakligt.

Att nästan i samma andetag kleta på den nyutnämnda landshövdingen i Gävleborg åsikter som skulle kunna ha underblåst masskjutningen på skolever i en skola i Örebro tycker jag är ett lågvattenmärke.

Utnämningen av landshövdingen i Gävleborg har naturligtvis gått till som i många andra fall. Utnämningen av landshövdingar ser annorlunda ut än för övriga generaldirektörer. Politisk erfarenhet är ofta en positiv egenskap då man ska representera och samverka mellan kommun, stat och region.

Sverigedemokraterna har nominerat nämnda person. Sverigedemokraterna har hittills varit utan landshövdingar, och vi har antagit den nomineringen. Den erfarenhet som nämnda landshövding har är mycket lik den som väldigt många andra landshövdingar har.
(Applåder)

Ökat stöd till Ukraina

Anf. 75 MARTIN ÅDAHL (C):

Herr talman! Min fråga är till finansministern.

Många har här i kammaren i dag uttryckt förfäran över hur USA:s president far med ryska propagandalögner och hotar att sluta en så kallad fred i Ukraina på angriparen Putins villkor.

Därför finns det nu ett omedelbart behov av att maximalt stärka Ukrainas hand så att fred inte sker på Putins villkor utan på Ukrainas villkor.

Min fråga till finansministern är om hon, som Centerpartiet har föreslagit, kan tänka sig att under 2025 tredubbla stödet till Ukraina till 75 miljarder kronor per år, till 1 procent av vår bnp, så att Sverige kan gå före och uppmana andra EU-länder att göra likadant.

Kan finansministern också tänka sig att EU och EU-länder i detta akuta läge lånar upp gemensamt för Ukraina och för EU:s försvar?

Prot. 2024/25:74
20 februari

Anf. 76 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Martin Ådahl, för en mycket viktig fråga!

Jag tror att vi alla just nu känner stundens allvar. Det är en ödesmättad tid, då vi i Sverige kommer att behöva göra betydligt mer för att stötta Ukraina men också för att bygga vårt eget försvar.

Det kommer att kosta pengar både att stötta Ukraina och att bygga försvarsförmåga. Vi har sedan tidigare gemensam upplåning för stöd till Ukraina. Det är det som vi har kommit överens om i EU-kretsen. Sedan gör väldigt många, bland annat Sverige, stora bilaterala insatser.

Jag ska inte här och nu lova vilka resurser som kommer att gå till försvar eller till Ukraina den närmaste tiden eller åren framöver. Men helt uppenbart är att vi kommer att behöva ta ett större ansvar. Hur det ska göras, vilken metod man ska använda, får man återkomma till. Men oavsett vad andra länder gör kommer Sverige att stå där, starkt och stabilt, och stötta Ukraina. Jag håller med om att det är bråttom.

Frågestund

Indraget stöd till personer med dubbelt medborgarskap

Anf. 77 MALTE TÄNGMARK ROOS (MP):

Herr talman! I en intervju i Sveriges Radio *Ekot* i lördags aviserade utrikesministern att en utredning ska tillsättas som bland annat ska undersöka om svenskar med dubbelt medborgarskap ska nekas rätt till hjälp från Sverige, så kallat konsulärt stöd.

Detta skulle innebära att de till skillnad från övriga svenska medborgare inte skulle ha rätt att få hjälp i nödsituationer eller att få hjälp med att kontakta anhöriga och myndigheter med mera.

Utöver att frånga den viktiga principen om att alla medborgare ska behandlas lika finns en uppenbar risk för att en indragen rätt till stöd för svenskar med dubbelt medborgarskap skulle spä på den känsla av utanförskap som många svenskar med utrikes bakgrund tyvärr känner i dag. Det skulle också undergräva värdet av dubbelt medborgarskap.

Min fråga till utrikesministern är därför varför svenskar med dubbla medborgarskap ska behandlas annorlunda av svenska staten än andra svenska medborgare. Ser utrikesministern några risker med att neka svenskar med dubbelt medborgarskap rätt till konsulärt stöd från Sverige?

Anf. 78 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGÅRD (M):

Herr talman! Tack, Malte Tängmark Roos, för frågan!

Nu är vi i ett skede då vi kommer att tillsätta en utredning som ska se över hela det konsulära regelverket. Jag menar att det inte är tillräckligt förutsägbart i dag. Svenska medborgare vet inte alltid vad som gäller eftersom lagstiftningen inte är tillräckligt tydlig.

Till detta har vi det faktum att det efter tsunamin skapades en katastrof-lagstiftning. Den har aldrig någonsin tillämpats. I det här sammanhanget vill vi också se över denna, för att se om kraven är alltför hårt ställda för att den ska kunna tillämpas.

Det handlar också om att få in en rimlighetsbedömning i detta. Är det rimligt, om det har varit starkast möjliga reseavrådan från UD under flera års tid, att man åker till platsen och ändå kan få fullt konsulärt stöd? Det är det kanske inte. Är det rimligt, om man har dubbelt medborgarskap och åker till det andra landet som man också har medborgarskap i, att man ska ha samma konsulära stöd? Jag vet inte, men jag tycker att det är rimligt att en utredare tittar på detta.

Bedrägerier mot äldre

Anf. 79 LARS BECKMAN (M):

Herr talman! Jag har en relevant fråga till statsrådet Slottner om något som händer i min valkrets i Gävleborg.

Där har polisen gått ut med att flera brott mot äldre anmälts i veckan. Tidningen Ljusnan skriver att polisen under måndagskvällen larmades om att en man i Ljusdal blivit uppringd av en person som låtsades vara från en bank. Mannen blev av med pengar. I tisdags ska en kvinna i Bollnäs ha utsatts för samma sak, och efter det ett brottsoffer i Gävle.

Bedragarna verkar ha riktat in sig på äldre personer. De som utsatts är 65 år och äldre. Det är alltså inte bara Socialdemokraterna som har försökt lura äldre, utan andra bedragare fortsätter.

Jag undrar vad regeringen gör för att stoppa dessa kriminella?

Anf. 80 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Det här är en typ av brottslighet som med precision riktar in sig på de mest sårbara grupperna och som på djupet upprör, och har upprört, svenska folket. Vi har fått ta del av berättelser om hur framför allt äldre har blivit länsade på hela livsbesparingar av bedragare som lurat dem via exempelvis telefonsamtal.

Regeringen genomför nu flera åtgärder för att komma åt detta. Ett exempel är att min ministerkollega, finansmarknadsminister Niklas Wykman, sammankallat banksektorn. De har nu genomfört flera åtgärder för att försvåra för den här typen av brottslighet.

Jag som har ansvar för digitaliseringsfrågor har gett Post- och telestyrelsen i uppdrag att komma med fler åtgärder när det gäller hur vi kan komma åt förekomsten av manipulerade nummer, där man utger sig för att vara någon annan än den man är.

Redan i dag stoppar vi 40 000 samtal per dag från sådana här telefonnummer. Nu vill vi gå vidare med förekomsten av falska sms. Vi har också presenterat skärpta straff för brott riktade mot äldre.

Draghirapporten

Anf. 81 HANS EKLIND (KD):

Herr talman! Vi har nog alla hört talas om Draghirapporten, där före ECB-chefen Mario Draghi menar att Europa står inför en existentiell utmaning. Han vill se en ny Marshallplan. En kort och tillspetsad sammanfattning är att han har rätt i analysen men är delvis planeekonomisk i slutsatsen.

Även om den här rapporten avgjort innehåller en rad guldgrubbor blir frågan: Vem ska stå för notan? Draghi vill se en plan för europeiska investeringar på närmare 10 000 miljarder kronor per år.

Sverige är redan per capita en av EU:s absolut största nettobidragsgivare. Draghi vill dessutom se en industripolitik som detaljstyr hur investeringar ska allokeras. Detta är en planekonomisk hållning som går stick i stäv med att göra EU lagom igen – då krävs mindre klåfingrighet, inte mer.

Jag skulle vilja få veta lite mer. Hur tänker finansministern kring denna rapport?

Anf. 82 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Hans Eklind, för en mycket bra fråga!

Det här är verkligen en ödesfråga för Europa. Vi är ju en rik kontinent, men vi halkar efter. Nu måste produktiviteten förbättras.

Jag är glad för att många verkar kunna ställa sig bakom problembilden, men precis som ledamoten säger är en del av lösningarna inte där vi ser att lösningarna ska vara. Nu har kommissionen i sin tur presenterat en konkurrenskraftskompass. Den kommer att diskuteras under våren.

Låt mig säga två saker. Ofta är det så att det bästa man kan göra inte kostar så mycket pengar, såsom regelförenklingar. Där har den nya kommissionen verkligen satt fart. Vi måste göra det enklare och kanske ta bort en del regleringar som har försvårat och förhindrat produktiviteten.

Den andra delen, som Draghi också skriver om, är att fler länder borde ha en kapitalmarknad som Sveriges. Här sparar åtta av tio i fonder och aktier. Det ger avkastning till individen, men det kommer också enormt mycket kapital till innovation och företagande. Så behöver fler göra, och den frågan driver vi hårt.

Rekryteringen av svensk Natopersonal

Anf. 83 JOHAN ANDERSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonson.

För två veckor sedan var försvarsutskottet på studieresa i USA. Vi besökte bland annat Norfolk och många andra verksamheter. Vi träffade några svenska militärer som var utplacerade, och nu när vi är med i Nato kommer det framgent att finnas stora behov av fler.

En fråga som kom upp var villkoren för framför allt de medföljande. Man jämför också väldigt mycket med hur det ser ut med andra länder och annat.

Frågan till försvarsministern är om han har en ambition att förändra möjligheterna för att kunna underlätta att rekrytera kvalificerad personal till de befattningar som behövs i och med Sveriges Natointräde.

Anf. 84 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Johan Andersson, för frågan!

Det finns ungefär 240–250 befattningar som Sverige ska kunna fylla upp i Natos olika ledningsstrukturer inom sex år efter att landet blivit medlem i Nato. Norfolk, som Johan Andersson besökte, är ett av de ställen där vi kommer att ha flest officerare.

När det gäller om jag kommer att vidta åtgärder för detta hänvisar jag till att detta framför allt är en fråga för arbetsmarknadens parter. Vi lägger oss alltså inte i avtalsfrågor. Vi vidtar däremot ganska stora åtgärder för att få fram fler officerare. Det är viktigt.

Vi bygger ut antalet platser på Försvarshögskolan, vi höjer ersättningsnivån för officersaspiranter och det kommer ut fler specialistofficerare. När vi bygger ut värnplikten finns det naturligtvis också bättre förutsättningar för att fler människor ska kunna söka sig till det militära yrket. Avtalsfrågor är dock en fråga för arbetsmarknadens parter.

Effektivisering av svenska myndigheter

Anf. 85 MARTIN WESTMONT (SD):

Herr talman! Min fråga går till civilminister Erik Slottnér.

Utredningen om en effektivare organisering av mindre myndigheter är intressant. Den handlar delvis om att inte spendera svenska folkets skattepengar på onödig administration och byråkrati. Jag vet att civilministern själv är fullt medveten om problemet och vill göra något åt den omfattande och kostsamma myndighetsapparat vi har i Sverige.

Min fråga till statsrådet gäller vad som händer nu. Vad är nästa steg för att effektivisera Myndighetssverige?

Anf. 86 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD):

Herr talman! Jag tackar Martin Westmont för denna fråga.

Just denna konkreta utredning ska alldeles strax gå ut på remiss, och därefter ska den beredas. Jag hoppas verkligen att vi ska kunna gå fram med en del eller kanske till och med samtliga av de förslag som utredaren har föreslagit. Det får vi se. Regeringen ska komma överens om det efter att den har beretts.

Vi har också ett antal förslag på sammanslagningar av de så kallade nämndmyndigheterna. Där kom Statskontoret med en rapport, och den bereds också. Vi hoppas komma med förslag på det inom kort. Jag utesluter inte att det framöver kan komma fler förslag på större myndigheter som kan gå samman.

Parallellt med detta jobbar Ekonomistyrningsverket nu med en rapport för att ta fram nyckeltal vad gäller lokalutnyttjande. Vi ser stor potential i att kunna minska antalet kvadratmeter och därmed spara pengar vad gäller hyra.

Jag har tidigare nämnt de alltmer utvidgade kommunikationskostnaderna, som vi också ser över just nu.

EU-lån för upprustning

Anf. 87 STEFAN OLSSON (M):

Herr talman! Min fråga går till finansministern.

I går var jag på en konferens i Bryssel tillsammans med företrädare för andra nationella parlament. Jag fick intrycket att allt fler länder nu förstår hur läget ser ut och att en kommande allmän upprustning kommer att behövas.

Samtidigt är statsfinanserna i många länder i EU inte de bästa. Det finns alltså en diskussion om EU ska kunna ta upp stora gemensamma lån. Vi är många i Sverige som tycker att det här med gemensamma EU-lån är problematiskt. Men vi förstår också att en upprustning behövs.

Kan finansministern säga något om de samtal som hon har haft med sina kolleger i EU om det här problemet?

Prot. 2024/25:74
20 februari

Frågestund

Anf. 88 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Stefan Olsson, för frågan!

Det här är verkligen en pågående fråga. Jag träffade mina kollegor i tisdags.

Vi kan börja med att konstatera att varje land har ansvar för att själv bygga försvarsförmåga och prioritera, som vi har gjort, för att kunna frigöra resurser.

Sedan kan vi nog behöva göra mer gemensamt. Hur ska det då finansieras? Nummer ett menar jag är att ta de ryska frysta tillgångarna och använda dem nu.

Nummer två är att se till att prioritera både i nationella budgetar och i EU-budgeten. En del av sammanhållningsfonderna har man knappt använt någonting av. Någonstans mellan 5 och 10 procent är använda. Använd dem nu!

En tredje sak handlar om det budgetramverk som vi har i EU. Där finns en öppning för att kunna göra mer investeringar och ta större lån. Att ta gemensamma lån ligger långt ned på min lista. Men man ska inte utesluta någonting. Men i grund och botten kommer det att innebära att svenska skattebetalare får betala en större andel än många andra behöver göra.

Sanktioner mot Rwanda

Anf. 89 LILI ANDRÉ (KD):

Herr talman! Sverige har långvariga och goda relationer med Demokratiska republiken Kongo.

Den senaste månaden har konflikten i östra Kongo eskalerat ytterligare. De av Rwanda uppbackade M23 har de senaste veckorna intagit de två provinshuvudstäderna Goma och Bukavu. Territoriella gränser har inte respekterats av grannländerna till Kongo. Vi får även rapporter om ökade flyktingströmmar där barn kommer bort från sina familjer i flykten, om ett systematiskt sexuellt våld som används som vapen och om oron som sprids i de större städerna.

Kommande vecka möter statsrådet Europas utrikesministrar. Bland annat Kongo står på agendan. Det är ett avgörande tillfälle för att mobilisera alla diplomatiska verktyg för att driva på för ett omedelbart stopp för fientligheterna, där militära lösningar inte löser problemet.

Det som krävs nu är sanktioner. Min fråga till utrikesministern är om Sverige är berett att ta ytterligare steg och att driva på för sanktioner mot Rwanda.

Anf. 90 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):
Herr talman! Tack, Lili André, för frågan!

Utvecklingen i Kongo är minst sagt oroväckande. I början av 2025 inledde den väpnade rebellgruppen M23 en ny offensiv mot Goma, precis som ledamoten sa. De humanitära konsekvenserna av eskaleringen är djupt oroväckande, med hundratusentals nya internflyktingar sedan början av året.

EU, inklusive Sverige, har upprepade gånger fördömt M23:s och Rwandas agerande i östra Kongo. EU har uppmanat Rwanda att upphöra med stridigheterna och att dra tillbaka trupp. EU har också uppmanat till en återgång till förhandlingsbordet.

Vi välkomnar de regionala och internationella initiativ som nu pågår för att genom dialog nå en fredlig lösning på konflikterna. Sverige bidrar till dessa initiativ genom EU. EU:s särskilda representant för Stora sjöregionen, den svenske diplomaten Johan Borgstam, arbetar också aktivt med länderna i regionen för att nå en fredlig lösning.

Vi kommer i varje läge att utvärdera hur vi bäst går framåt.

Arbetslösheten bland äldre

Anf. 91 PATRIK LUNDQVIST (S):

Herr talman! Sverige står inte bara inför de kriser vi ser i omvärlden, utan vi har också en inhemsk kris i form av den skyhöga arbetslöshet som det har rapporterats om de senaste dagarna. Det här hämmar inte bara vår förmåga att faktiskt satsa de pengar vi skulle vilja på försvaret och på andra saker. Det skadar också de individer och människor som får se sina inkomster rejält sänkta när de går från jobb till arbetslöshet.

Tack och lov – eller vad man ska säga – ser vi inte ökningarna i gruppen ungdomar och invandrade kvinnor i lika stor utsträckning som i andra grupper. Det är annars de som normalt drabbas hårdast. Nu är det framför allt äldre och män som blir arbetslösa i högre grad.

Jag vill höra lite vad finansministern avser att göra för att se till att de får en snabbare ingång på arbetsmarknaden framöver och slipper drabbas av de oerhörda konsekvenserna det innebär att bli arbetslös när man är äldre.

Anf. 92 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack, Patrik Lundqvist, för frågan!

När regeringen tillträdde ärvde vi en väldigt hög inflation, en hög arbetslöshet och en låg tillväxt. Nu har vi äntligen fått bukt med inflationen, och vi har en budget som precis har börjat verka och som ska både sätta fart på de ekonomiska hjulen här och nu och få svensk ekonomi att växa på sikt.

Vi ser ljuset i tunneln. Under året kommer en konjunkturuppgång att ske, och det kommer att underlätta för väldigt många av dem som i dag står utanför arbetsmarknaden eller som precis har förlorat sina jobb att komma tillbaka.

Något som är otroligt viktigt för mig är att den som är arbetslös ska få det stöd man behöver, så att man inte hamnar i passivitet och långtidsarbetslöshet. Den är redan väldigt hög. Vi ska både jobba med dem som i dag står långt bort från arbetsmarknaden, som har varit arbetslösa länge,

och samtidigt se till att den som blivit arbetslös får hjälp här och nu. Det är en prioritet.

Men det viktigaste av allt är att få igång hjulen. Det var därför vi lade fram en expansiv budget som kan vända den här konjunkturen – jag höll på att säga skutan.

Prot. 2024/25:74
20 februari

Frågestund

Miljölagstiftningen och Sveriges försvarsförmåga

Anf. 93 GÖRAN HARGESTAM (SD):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonson.

En viktig del i att säkra svensk försvarsförmåga är att undanröja byråkratiska hinder som fördröjer och försvårar för Försvarsmaktens och försvarsindustrins tillväxt. Säkerhetsläget kräver stora investeringar och inköp, bland annat givet de utspel vi har fått höra de senaste dagarna.

Det är av stor vikt att regeringen tar ett helhetsgrepp om den stränga miljölagstiftning som har en kraftigt begränsande inverkan på Sveriges försvarsförmåga. Lagförslag som försämrar förutsättningarna för en behovsanpassad tillverkning av till exempel ammunition skulle allvarligt begränsa vår försvarsförmåga.

Sverigedemokraterna står fast vid vår tidigare hållning att det är ytterst viktigt att undvika nya hinder som hämmar totalförsvarets tillväxt.

Kan statsrådet redogöra för hur regeringen ser på frågan givet det allvarliga säkerhetsläget?

Anf. 94 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Göran Hargestam, för en angelägen fråga!

Kopplat till miljötillstånd har vi ändrat från tillståndsplikt till anmälningsplikt. Det innebär att ett förfarande för att till exempel få tillstånd för ett skjutfält kan gå på sex till tolv veckor i stället för ett år. Det är ett viktigt framsteg för att skynda på förutsättningarna för utbyggnaden av totalförsvaret.

Vid sidan av det har vi arbetat för att decentralisera ett antal beslut. Förut krävde tillträdesförordningen ett regeringsbeslut när ett utländskt örlogsfartyg kom till Sverige. Nu kan vi lägga det på myndigheten.

Det andra gäller upphandlingsfrågor. Där har vi också höjt nivån för när det krävs ett regeringsbeslut, till exempel för Fortifikationsverket från 60 miljoner till 200 miljoner. Försvarsmakten får upphandla upp till 700 miljoner utan ett regeringsbeslut, just för att skynda på processer och se till att vi får ett starkare totalförsvaret mycket snabbare.

Regeringens skattesänkningar

Anf. 95 MARCUS ANDERSSON (S):

Herr talman! Vi har brist på bostäder, och vi har byggnadsarbetare som förlorar jobben, den högsta arbetslösheten på tio år, en sjukvårdskris och rekorddyr mat.

I stället för att ta tag i dessa problem väljer regeringen med Sverigedemokraterna att sänka skatten för dem som redan har det väldigt bra. Finansministern anser att det är mer aktuellt att prioritera en särskild skatte-

sänkning för dem som tjänar över 66 000 kronor. Det är ineffektivt för att skapa jobb och rentav ett hån mot de medborgare som kämpar i vardagen.

Därför vill jag fråga finansministern: Hur tänker ministern att skattesänkningarna för de mest välbärgade ska lösa problem som bostadsbrist, arbetslöshet och skenande matpriser?

Anf. 96 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M):

Herr talman! Tack för frågan!

Man ska kanske läsa budgeten lite mer intensivt. Det här är en budget där vi sänker skatten för alla. Vi sänker skatt på sparande, och vi sänker skatt på pension, arbete och mycket mer.

Dessutom tänker vi att Sverige ska vara rikare om 10, 15 år. Då vet vi att det krävs bättre produktivitet och bättre drivkrafter. Vi gör både och i den här budgeten. Det är väldigt viktigt.

Herr talman! Jag måste ändå säga att jag tycker att det är förvånande att när människor har det som allra tuffast, och vi ser till att förlänga det förhöjda bostadsbidraget och sänka skatten, gör stockholmarna helt tvärtom.

Här höjer man den viktigaste skatten för helt vanliga löntagare två år i rad. Det passar man på att göra när det är som allra tuffast. Det tycker jag är dålig politik.

Sveriges försvarssamarbete med USA

Anf. 97 LENA JOHANSSON (S):

Herr talman! Min fråga går till försvarsminister Pål Jonsson.

Med tanke på det rådande säkerhetsläget och USA:s senaste utspel under Münchenkonferensen samt de skiftande dynamikerna mellan USA, Nato och Europa är min fråga till försvarsministern: Ser försvarsministern att de senaste händelserna påverkar Sveriges försvarssamarbete med USA? Om svaret är ja: Vilka konkreta åtgärder avser regeringen att vidta för att stärka Sveriges säkerhet och försvarspolitiska position?

Anf. 98 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Lena Johansson, för frågan!

Framför allt påverkas Sveriges säkerhet av utfallet av kriget i Ukraina. Det är den centrala faktor som påverkar oss. En dålig fred som skulle stärka Ryssland och försvaga Ukraina utgör också ett hot mot vår egen säkerhet.

Kopplat till detta är de transatlantiska relationerna fortsatt viktiga. Det har vi understrukit. Det är inklusive de bilaterala försvarsrelationerna mellan Sverige och USA.

Vi måste återigen förbereda oss för att ta ett större ansvar för vår egen säkerhet, givet att USA också kommer att titta på andra regioner i större omfattning. Det gäller framför allt den indopacifiska regionen och i förhållande till Kina.

Anf. 99 JÖRGEN BERGLUND (M):

Herr talman! Vi befinner oss i en mycket turbulent och osäker tid. Det tror jag att de flesta har förstått. Det betyder att allt större krav ställs på Sverige och Europa att säkerställa vår trygghet och kunna bemöta de allvarliga hot som vi står inför.

I detta sammanhang blir Sveriges innovationsförmåga och kapacitet att snabbt kunna producera försvarsmateriel central för oss, våra allierade och inte minst Ukraina. Med anledning av detta har regeringen tagit initiativ till en försvarsindustristrategi med syfte att främja försvarsindustrin och trygga behovet av försvarsmateriel. Det har försvarsministern också lyft fram på Folk och Försvars rikskonferens i Sälen tidigare i år.

Med anledning av detta vill jag nu fråga försvarsministern: När ska strategin presenteras, och kan ministern säga någonting om vad den kommer att innehålla?

Anf. 100 Försvarsminister PÅL JONSON (M):

Herr talman! Tack, Jörgen Berglund, för frågan!

Det är en lärdom från kriget i Ukraina att en stark försvarsindustri utgör en del av vår samlade försvarsförmåga. Hade vi inte haft en så stark försvarsindustri hade vi inte kunnat lämna så långsiktigt, starkt och uppskattat, det vet vi, stöd till Ukraina.

Jag har sagt att försvarsindustrin kommer att stå på tre ben. Först och främst kommer den att stå på ökad innovation. Där har vi goda förutsättningar. Vi har en väldigt stark civil teknologi.

Vi kommer att bygga på ökad produktion. Vi vill se ökad produktion av försvarsmateriel. Det innebär att vi vill se fler företag och aktörer som går in på försvarsmarknaden.

Det kommer också att vara viktigt att få ett ökat samarbete mellan försvarsföretagen, myndigheterna och akademien.

Det är de tre huvuddelarna i den kommande försvarsindustristrategin som kommer att presenteras och komma till riksdagen under våren.

Ukraina och Sveriges roll i fredssamtalen

Anf. 101 ANGELIKA BENGTSSON (SD):

Herr talman! Utrikesministern har uttryckt att Europa måste vara delaktigt i fredsförhandlingarna mellan Ryssland och Ukraina. Hon betonade vikten av att ha europeisk närvaro vid förhandlingsbordet för att säkerställa att våra intressen och perspektiv blir hörda och beaktade.

Enligt ministern är Europas roll avgörande för att uppnå en hållbar och rättvis lösning på konflikten. Den amerikanska administrationen verkar dock ha en annan ståndpunkt och menar att Europa och därmed även Sverige inte kommer att ha någon roll över huvud taget i dessa samtal.

Vi i Sverige har haft en unik position som ett neutralt land genom åren. Jag undrar: Vilken roll kommer Sverige att ha i fredsförhandlingarna mellan Ryssland och Ukraina?

Frågestund

Anf. 102 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M):
Herr talman! Tack, Angelika Bengtsson, för frågan!

Till att börja med är EU samlat den största givaren av militärt stöd till Ukraina. Hur freden slutar är också en fråga om Europas framtida säkerhet. Eftersom det handlar om Europa måste Europa också på något sätt finnas med i förhandlingarna. Det enskilt viktigaste är naturligtvis att förhandlingarna inte sker över huvudet på Ukraina. Det är därför vårt allra viktigaste budskap.

Sedan har det kommit olika uttalanden från olika delar av den amerikanska administrationen. Jag satt själv på det lunchseminarium då förhandlaren Keith Kellogg uttalade att Europa inte skulle ha en plats vid förhandlingsbordet. Samtidigt har utrikesminister Marco Rubio flera gånger sagt att Europa ska ha det.

Vi kommer naturligtvis att fortsätta att lyfta fram vikten av det. Men vår enskilt viktigaste utrikespolitiska uppgift är fortfarande att stötta Ukraina.

Frågestunden var härmed avslutad.

§ 9 (forts. från § 7) Biometri i brottsbekämpningen (forts. JuU18)

Anf. 103 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik:

Herr talman! Två tredjedelar av antalet dömda våldtäktsmän under 2000-talet hade utländsk bakgrund. Samtidigt visar siffrorna i dag att ungefär 20 procent av befolkningen är född utomlands. Det gör att överrepresentationen vid våldtäkt är väldigt stor vad gäller personer med utländsk bakgrund.

När Brå undersökte frågan såg man att man i endast 13 procent av fallen hittade en misstänkt gärningsman. Nu vill vi kunna använda oss av automatiserad ansikts- och fingeravtrycksjämförelse med Migrationsverkets register. Men då säger Vänsterpartiet nej i sin reservation.

Varför vill Vänsterpartiet inte göra det enklare för våra brottsbekämpande myndigheter att hitta och döma grova våldtäktsmän?

Anf. 104 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Tack för frågan, Pontus Andersson Garpvall!

Det råder olika uppfattningar om hur stor andel av våra förövare som har utländsk bakgrund. Det har sedan länge funnits en överrepresentation; det ska jag inte neka till. Men jag tycker att det är ganska hemskt när man fokuserar bara på en grupp bland väldigt många andra. I mörkertalen finns det troligen en ännu större dominans av klassiskt svenska förövare; det har man i forskning och teorier argumenterat för sedan länge.

Jag vet inte om vi kommer att hitta dessa män just i Migrationsverkets register. Det är ju de som har kommit som invandrare och som är beroende av tillstånd och kontakter med Migrationsverket som finns i det registret. En del är också födda här och är svenska medborgare. Men jag är inte emot att man lagför för olika brott, inklusive våldtäkt.

Anf. 105 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik:

Herr talman! Tack till Gudrun Nordborg för svaret på min fråga!

Min fru arbetade tidigare på gynakuten i Helsingborg. Vissa veckor kunde de i genomsnitt få in en kvinna om dagen som blivit utsatt för våldtäkt. En helg var det hela fem kvinnor.

När ett sådant fall sker kommer polisen till gynakuten för att samla in biometriska data i ett så kallat spårningskit. Om personen som har begått gärningen tidigare är ostraffad kan polisen inte hitta gärningsmannen i sina register. Men med förslagen i Sverigedemokraternas reservation 4 ska man kunna använda dessa biometriska data för att söka i släktforskningsregister.

Man hittar som sagt ungefär 13 procent av gärningsmännen som det ser ut nu. Vårt förslag skulle göra att polisen skulle kunna hitta fler gärningsmän, men det säger Vänsterpartiet nej till. Varför? Varför vill man inte som ett feministiskt parti göra det enklare för brottsbekämpande myndigheter att hitta och döma fler våldtäktsmän?

Anf. 106 GUDRUN NORDBORG (V) replik:

Herr talman! Tack, ledamoten, för frågan med komplettering!

Jag har själv följt åtskilliga våldtäktsoffer. Jag vet hur polisen arbetar. Jag vet att det finns stora mörkertal. Det viktiga är ju att vi får fast en gärningsperson och inte att vi enbart fokuserar på dem som inte har svensk bakgrund. Tendensen att fokusera på Migrationsverkets register är ett tecken på att vi har en strukturell rasism, där vi misstänker alla i registren för att vara om inte våldtäktsmän så i alla fall potentiella förbrytare. Det är en argumentation som SD dessvärre driver hårt, och det leder till en av de klyftor vi har i samhället.

Jag vill självklart att man försöker komma åt alla de personer som har begått brott, inklusive våldtäkter. Det ska handla både om dem som har en klassisk svensk bakgrund och om dem som finns i den mindre grupp som har en invandrarbakgrund.

Det här är dock inte den enda vägen. Det som dominerar numera i våldtäktsfallen är att offer och förövare är bekanta med varandra. Den som är offer vet väldigt ofta vem det är som är gärningsperson och kan peka ut denna. Sedan handlar det om att få offer att våga och klara av att anmäla och att våga tro att de klarar av mötet med rättsväsendet.

Dessbättre har man inom rättsväsendet blivit mer lyhörd i bemötandefrågor och så vidare. Även detta blir alltså bättre. Åklagarna och polisen är numera skickligare i utredningsverksamheten, inklusive det som gäller bemötandefrågor, vilket jag naturligtvis uppskattar mycket.

Anf. 107 MARTIN MELIN (L):

Herr talman! Polisen sitter på kunskapen, polisen sitter på förmågan och polisen sitter på viljan. Det enda som saknas är den lagliga rätten att göra det. Det jag pratar om är att få utveckla och använda biometri mycket mer i brottsbekämpningen.

Jag satt sommaren 1995 i USA och tittade på rättegången mot O.J. Simpson på tv. Där förevisade och pratade man om någonting som hette dna. Vi var nog inte speciellt många som då och där visste vad det var för någonting, men i dag vet de flesta vad dna är. Utvecklingen när det gäller

att kunna hitta och spåra dna går framåt i rask takt. Det är många som har åkt fast efter att ha lämnat dna-spår på en brottsplats.

Nu kommer jag till det vi debatterar. För att polisen ska kunna få fast en gärningsman räcker det nämligen inte med att bara ha dna; man måste också ha någonting att matcha dna-spåret med. Ju fler personer som finns att jämföra spåret med, desto större chans är det att få en träff.

Därför är det bra att man nu äntligen tar fram lagförslag om när, hur och på vem ett dna-test får tas. Det blir klarare och lättare att tolka den nya lagen. Den som är skäligen misstänkt för brott där det finns fängelse i straffskalan får det tas dna från. Den som är anhållen, häktad eller intagen på anstalt ska det tas dna ifrån. Dna-testet lagras i det så kallade biometri-registret, och sedan kan man jämföra spår från framtida brottsplatser med registret.

Herr talman! Tack vare att allt fler platser i samhället numera kamerateövervakas får polisen inte sällan in bilder och filmat material från brottsplatser, flyktvägar och andra platser där gärningsmän har uppehållit sig. Inte sällan finns det bra bilder på gärningsmännen, och det finns i dag också bra teknik för att kunna göra jämförelser av bilderna och filmerna på gärningsmännen genom så kallad automatiserad ansiktsjämförelse.

Problemet är att urvalet att göra de här jämförelserna med är begränsat. Det är ett problem i dag, och det här är för mig obegripligt. Man kan inte ge polisen det ena verktyget, att få använda kameror för att övervaka, och sedan inte ge dem det andra verktyget, det vill säga att ha något att jämföra bilderna med!

I dag fungerar det oftast så att man använder det filmade materialet för att jämföra med en känd gärningsman, det vill säga som ett bevis. Det hade varit mycket bättre om man effektivt kunde använda bilderna redan i utredningsskedet och göra jämförelser mot olika register för att kunna spåra vem personen på bilden är. Vem är gärningsmannen?

De bilder på personer som polisen i dag kan göra jämförelser med är väldigt få. Det är i princip bara personer som är tidigare dömda och tidigare misstänkta för brott som man kan jämföra bilderna från brottsplatser med.

Det här är frustrerande för de poliser som utreder grova brott såsom sprängningar, skjutningar, utpressning och våldtäkter. De har bra bilder på gärningsmännen, men de har ingenting att jämföra med.

Men nu, med det nya lagförslag vi debatterar här i dag, får polisen i alla fall ett nytt register att kunna göra jämförelser mot, nämligen Migrationsverkets register. Detta gäller både fingeravtryck och fotografier. Det här är något som poliser som jobbar med bildanalys har efterfrågat.

Jag hoppas att man – vem nu ”man” är, för det vet jag inte – också löser det tekniska så att polisen även kan få tillgång till och göra jämförelser mot körkortsregistret. Vad jag förstår jobbar regeringen just nu med att titta på om och hur man även kan använda passregistret för att göra jämförelser. Det skulle innebära väldigt många fler miljoner människor att jämföra bilder från brottsplatser med. Frågan är: Varför har man inte gjort det här tidigare?

Slutligen, herr talman: Det är glädjande att regeringen nu ger polisen möjlighet att få använda dna-baserad släktforskning i brottsutredningar. Det har visat sig vara ett bra och fungerande verktyg och även ett rätts-säkert sådant när det används med omsorg och på ett korrekt sätt.

Sammanfattningsvis är jag, och jag vet många poliser med mig, glada över de förändringar som nu sker i de olika lagarna som styr hur, när och var polisen får använda sig av biometri i brottsbekämpningen.

Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 108 ULRIKA WESTERLUND (MP):

Herr talman! Svårigheter med att korrekt kunna identifiera personer skapar i dag stora problem för brottsbekämpande myndigheter och försvårar lagföring. Svårigheterna möjliggör också en kraftigt ökande hantering av falska personuppgifter som bland annat används vid bedrägerier – som också finansierar både gängkriminalitet och extremistiska nätverk. Det finns alltså goda skäl att ge brottsbekämpande myndigheter möjlighet till utökad upptagning och användning av bland annat dna, fingeravtryck och ansiktusbilder. Det anser också Miljöpartiet.

Det var därför som vi under vår tid i regering tillsatte den utredning vars förslag nu ligger till grund för regeringens förslag. Vår intention var att se över förutsättningarna för att använda biometri som verktyg i brottsbekämpningen så att fler brott ska klaras upp. Vi välkomnar därför att regeringen nu går fram med förslag på en mer sammanhållen och ändamålsenlig lagstiftning. Med en mer moderniserad reglering kan biometriska uppgifter användas mer effektivt i brottsutredningar. Samtidigt kan vi konstatera att det finns vissa komplexa etiska och integritetskänsliga aspekter av regeringens förslag.

Herr talman! Att ta upp biometriska underlag och behandla biometriska uppgifter innebär alltid ett betydande intrång i den personliga integriteten. Enligt svensk grundlag och EU-rätten får sådana ingripande åtgärder som att uppta dna, fingeravtryck eller liknande bara ske när det kan anses nödvändigt och proportionerligt i förhållande till syftet.

I den proposition som vi nu debatterar anser vi att regeringen i stora delar har gjort en rimlig avvägning mellan behovet av en utökad användning av biometriska uppgifter och skyddet för personlig integritet. Vissa delar av regeringens förslag är däremot mycket långtgående. Det gäller särskilt förslaget om att polisen ska få göra automatiserade ansikts- och fingeravtrycksjämförelser i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier.

I utredningen föreslogs att polisen skulle få göra biometriska jämförelser med både passregistret och Migrationsverkets register. I propositionen har regeringen valt att behålla förslaget om att polisen ska få tillgång till Migrationsverkets register.

Det är bra att regeringen utesluter förslaget om att passregistret ska kunna användas för att göra biometriska jämförelser. Precis som flera remissinstanser påpekat, däribland JO och Institutet för mänskliga rättigheter, hade en sådan reglering inte varit förenlig med svensk grundlag och EU-rätten.

Miljöpartiet ställer sig däremot frågande till varför regeringen utesluter passregistret och inte Migrationsverkets register eftersom det i båda fallen handlar om register som inte förs för brottsbekämpande ändamål och där berörda inte fått godkänna att deras dna används av polisen. Även om sökningar i Migrationsverkets register inte träffar lika många personer som sökningar i passregistret handlar det om integritetskänsliga sökningar i ett register över ett stort antal personer som varken är dömda eller misstänkta

Prot. 2024/25:74
20 februari

*Biometri i brotts-
bekämpningen*

för brott. Enligt vår mening bör polisens tillgång till passregistret och Migrationsverkets register regleras på samma sätt.

Regeringen uppger att polisen bara ska få söka i Migrationsverkets register när det gäller viss allvarlig brottslighet och med särskild restriktivitet. Användningen av biometrisk information innebär dock alltid en kränkning av den personliga integriteten, och det måste därför alltid göras en avvägning mellan behovet av effektiv brottsbekämpning och den enskildes rätt till skydd för sin personliga integritet.

I sammanhanget kan det noteras att gängkriminalitet och annan grov brottslighet utgör en relativt liten andel av den totala brottsligheten och att den krets av personer som misstänks för grov brottslighet, särskilt gängrelaterad sådan, är liten. Samtidigt kan regeringens förslag om att göra Migrationsverkets register tillgängligt för polisen förväntas träffa en betydligt större krets än dessa. Miljöpartiet ställer sig därför tveksamt till om behovet av effektiv brottsbekämpning i just denna del verkligen väger tyngre än den enskildes rätt till skydd för grundläggande fri- och rättigheter.

Det är också redan i dag möjligt att använda Migrationsverkets fingeravtrycksregister för biometriska jämförelser i brottsutredande syfte. Sådana sökningar sker då efter att Migrationsverket fattat beslut i det enskilda fallet. Vi menar att denna reglering är tillräcklig och avstyrker därför regeringens förslag om att ge polisen tillåtelse att göra automatiserade ansikts- och fingeravtrycksjämförelser i Migrationsverkets register över fingeravtryck och fotografier.

Med detta sagt yrkar jag bifall till samma reservation som Vänsterpartiet, vår gemensamma reservation 1.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)

§ 10 Public service, film och dataspel

Kulturutskottets betänkande 2024/25:KrU4
Public service, film och dataspel
föredrogs.

Anf. 109 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Herr talman! I förra veckan ägde den prestigefyllda internationella galan DICE Awards rum i Las Vegas, USA. Den galan är för dataspelsbranschen att jämföra med Oscarsgalan i filmvärlden. I 7 av 23 kategorier gick priset till svensktillverkade spel.

Herr talman! Det finns just nu otroligt mycket elände runt om i vår värld att oro sig över. Då är det viktigt att också se det som är positivt i livet och det som går bra. En bransch som verkligen både förtjänar och sprider goda nyheter är dataspelsbranschen – för vilken utveckling det har varit de senaste åren! Trots tuffa tider och kärv ekonomi ökade omsättningen för dataspelsbranschen förra året med 6,4 procent. Den omsätter nu 34,6 miljarder kronor. Det är mer än exempelvis exporten av kläder och järnmalm i Sverige. Inklusivt dotterbolagen i utlandet omsatte den svenska dataspelsbranschen i fjol över 90 miljarder. Vi moderater tycker visserligen inte om att tala om skatter, men det bidrog till att Sverige fick in över

5 miljarder i extra skattepengar. Det behövs i dessa tuffa tider då vi behöver använda våra pengar för att öka tryggheten och säkerheten i världen.

Det startade också hundra nya svenska dataspelsbolag förra året. Nu arbetar nästan tiotusen i Sverige i dataspelsbranschen, och vi ser hur det ökar hela tiden.

I världen är det ungefär 3 miljarder människor som spelar dataspel – i Sverige över hälften av befolkningen. Det sägs att av dessa 3 miljarder som spelar dataspel i världen har var fjärde spelat ett spel som är skapat och tillverkat av svenskar.

Vi ska vara stolta över branschen. Jag är glad att vi har med dataspelsbranschen i den strategi vi har fattat beslut om, som handlar om att vi vill uppmärksamma den kulturella och kreativa näringen i Sverige. Vi har fattat beslut om en strategi där vi kommer att kunna följa branschen noga och se vad vi kan göra för att hjälpa den ytterligare. Till exempel kan redan nu nämnas att yrkeshögskolan i Sverige i år har fördubblat antalet yrkesutbildningar inom den kulturella och kreativa näringen jämfört med förra året.

Dagens betänkande, herr talman, behandlar även public service och filmbranschen. Det är också viktiga frågor, men där finns just nu statliga utredningar som är under diskussion. När det gäller filmbranschen kommer en statlig utredning som haft i uppdrag att se över hela branschens behov och utveckling att lämna sitt förslag i nästa vecka eller veckan efter. När det gäller public service finns det en gedigen statlig utredning som departementet nu arbetar med. Jag känner därför, herr talman, att de diskussionerna antingen har förts eller får vänta tills vi har underlag att diskutera.

Med det hänvisar jag till utskottets förslag till beslut.

Anf. 110 MATS BERGLUND (MP):

Herr talman! Vi debatterar alltså motioner från den allmänna motions tiden i höstas och de yrkanden som handlar om public service, filmpolitik och dataspel.

Miljöpartiet har tio reservationer i betänkandet. Jag står bakom alla men begränsar mig nu, för att spara lite tid senare, till att yrka bifall till reservation 3, som handlar om att vi i Miljöpartiet vill ha ett brett och oberoende public service därför att det är så betydelsefullt för demokratin.

Demokratin kan aldrig tas för given. Det har vi vetat länge. Det räcker inte med allmänna och fria val. Demokratin måste vinnas varje dag i människors vardag. Det här låter som gamla sanningar. Ändå vet vi att demokratin utmanas och tappar mark. Globalt är en tydlig trend i exempelvis V-Dem-institutets rapporter från Göteborg att antalet demokratier minskar medan autokratierna ökar.

Räknar vi länder är fördelningen mellan demokratier och icke-demokratier fortfarande relativt jämn. Men sett till antalet människor är trenden väldigt stark. För ett drygt decennium sedan levde knappt hälften av världens befolkning i icke-demokratier – eller autokratier, som institutet benämner de icke-demokratiska staterna. När den senaste rapporten kom för ett knappt år sedan hade siffran ökat från 48 procent till 71 procent av världens befolkning. Så många är det alltså som inte lever i demokratier i dag. Och utvecklingen, inte minst i USA de här dagarna, är ju minst sagt oroande.

Prot. 2024/25:74
20 februari

*Public service,
film och dataspel*

I Sverige behåller vi vår plats i det demokratiska toppskiktet men tappar ändå i poängräkningen på flera av de mätpunkter som institutet använder sig av. Jag säger det här därför att vi står inför väldigt stora förändringar både globalt och i Sverige. Men det finns ingen lagbundenhet i den här utvecklingen. Sverige behöver inte alls följa utvecklingen. Det är upp till oss här att välja väg.

Åter till mitt yrkande! Public service är en viktig institution. Den är inte en garant för den starka svenska demokratin men en nödvändig komponent, skulle jag säga. Därför är det så oroande att public service-kommittén inte kunde komma överens. Fyra partier, dagens oppositionspartier, skrev både egna och gemensamma reservationer som var relativt likalydande. Man var överens om behovet av att bibehålla en stark public service med ett brett utbud för hela befolkningen, hög tillgänglighet och ett fortsatt högt förtroende.

Medelstilldelningen är naturligtvis helt central. Om inte regeringen ändrar linje och faktiskt landar i en högre tilldelning än vad betänkandet föreslår kommer public service-företagen att tvingas till väldigt stora besparingar, vilket går ut över programutbudet, kvaliteten, kärnuppgiften och förmodligen förtroendet.

Det är också viktigt att public service-företagen finns där publiken är. Inte minst alla unga, men egentligen människor i alla åldrar, finns i den digitala tid vi lever i på en mängd plattformar eller appar. Därför är kravet att public service-företagen ska prioritera sina egna plattformar väldigt olyckligt formulerat.

Utöver demokratiaspekten ger också det väldigt allvarliga säkerhetspolitiska läge vi befinner oss i ytterligare anledningar för regeringen att faktiskt gå tillbaka till våra reservationer och fundera ett varv till innan lagrådsremissen och propositionen kommer under våren. Det är nämligen så, herr talman, att MIK, medie- och informationskunnighet, är ett område som blir alltmer betydelsefullt i det digitala brus som omger oss. Här spelar public service en central roll. Vi behöver trygga källor till nyheter, omvärldsbevakning och tillförlitlig information. Det behövs en nationell strategi för att motverka desinformation och propaganda och för att säkra och stärka källkritiken och medie- och informationskunnigheten hos allmänheten.

Public service har en central roll i den här delen och har en särställning i det svenska totalförsvaret. Vi i Miljöpartiet har yrkanden om det i betänkandet. Vi har också yrkanden om tillgängligheten, inte minst för urfolket och de nationella minoriteterna. Minoritetsspråken behöver komma fram, användas och ha en naturlig och självklar plats.

Herr talman! Jag ska också säga något om film och dataspel.

Sverige är traditionellt en stark filmnation. Vi har en lång tradition, och vi har framstående svenska regissörer, manusförfattare, skådespelare och filmare. Vi kan stoltsera med en rad banbrytande filmer.

Det här arvet tog Miljöpartiet på stort allvar i regeringsställning under två mandatperioder. Med oss har viktiga steg tagits i utvecklingen för att stärka svensk film. Övergången till en ny statlig filmpolitik när filmavtalet mer eller mindre havererade, införandet av de omfattande kris- och återstartstöden under och efter pandemin samt inte minst införandet av produktionsincitament för film och tv-produktioner skedde under åren med miljöpartistiska kulturministrar.

Men omvärlden och de yttre och inre förutsättningarna förändras snabbt. I dag har svensk film hamnat på efterkälken i en internationell jämförelse. Vi ligger i Europas botten när det gäller offentlig finansiering, men det finns problem och hinder även vad gäller produktion, distribution och visning av svensk film.

Nästa vecka ska förhoppningsvis Filmutredningen presenteras. Då hoppas jag att det också finns svar på de här utmaningarna i dess betänkande. Miljöpartiet skulle gärna se en betydligt högre ambition för den offentliga finansieringen även här när det gäller både de direkta anslagen och en höjning av produktionsincitamenten. Senast tog de pengarna slut på en dryg minut. Så kan vi ju inte ha det. Därefter har regeringen både minskat anslagen och dragit tillbaka utlysningarna. Så löser man inte ett problem. Tvärtom tvingas nu svenska produktioner att söka såväl finansiering som produktion och produktionsteam utomlands.

Jag besökte själv häromdagen en typisk sådan filmproduktion, faktiskt på dess sista inspelningsdag, utanför Rosenbad bara ett stenkast härifrån. Det var en av få inspelningsdagar i Sverige. I övrigt hade den här filmen, en storsatsning, spelats in i Litauen, och det litauiska teamet – det är rätt många människor i ett filmteam – hade följt med till Stockholm. Anledningen är att Litauen har bättre villkor, liksom så många andra europeiska länder. Här måste regeringen vakna om vi inte ska fortsätta att tappa arbetstillfällen, skatteintäkter, kompetens och hög kvalitet i svensk filmproduktion.

Miljöpartiet vill också se någon form av streamingavgift på strömningstjänster, så att de stora internationella bolagen kommer med i finansieringen av svensk film. Kan man utöver det möjligen hitta en ny modell med exempelvis ett nytt filmavtal som fördelar kostnaderna finns det absolut inte heller någon låsning hos oss i att vi ska stå kvar i den helstatliga filmpolitiken.

Vi behöver vidare värna våra biografer. Film bör även i framtiden kunna ses i gemenskap på stora dukar över hela landet. Våra biografer är en viktig pusselbit i det kulturella ekosystemet.

Herr talman! Slutligen vill jag säga något om dataspel. Även här har Sverige varit tidigt ute och är än i dag en ledande nation. Svenska dataspel, spelstudier och innovativa lösningar står sig i den internationella konkurrensen.

Det finns flera anledningar till att vi har hamnat här, såsom ett gynnsamt näringslivsklimat med – vad folk än säger – lågt skattetryck för snabbt växande företag samt en tidigt utbyggd digital infrastruktur. När jag pratat med folk i branschen har jag också hört att avsaknaden av arkadhallar i den urbana svenska miljön har bidragit på det sättet att utvecklare i stället suttit hemma och kodat. Vad vet jag – det kanske är en framgångsfaktor. Den kreativa utbildningskedjan med kulturskolor, folkhögskolor, studieförbund och den högre konstnärliga utbildningen har naturligtvis också varit bidragande.

Miljöpartiet var tidigt ute med att inkludera dataspel i kulturpolitiken. Vi har länge menat att Sverige behöver anta en nationell strategi för dataspel som växande kreativ bransch och för ett levande kulturliv kring geimning och dataspel. Kulturutskottet är nu mitt uppe i ett stort arbete, och vi kan konstatera att det finns en stor samsyn kring att erkänna dataspelsbranschen som en basnäring och dataspel som en kulturyttring. Som före-

gående talare nämnde finns alla skäl för oss att vara stolta över den svenska dataspelsbranschen. Där är vi också överens.

Det finns en del utmaningar på vägen. Kompetensförsörjningen är en sådan; utbildningsvägarna behöver säkras. Men det strama regelverket kring migration är förmodligen just nu det allra största hindret för branschens tillväxt. I den delen är vi nog inte riktigt överens, men det tillhör ett annat utskott.

Anf. 111 VASILIKI TSOUPLAKI (V):

Herr talman! Tv, film, radio och spel av olika slag förekommer i nästan varje svensk invånares liv varje dag. Det är kultur- och medieformer som berör, skapar engagemang och gemensamma referensramar. De väcker debatt, bildar oss och informerar oss om världen. Att det är företeelser som är viktiga i vår vardag och för vårt samhälle kan vi nog enas om över partigränserna, men frågan är vilka slutsatser vi drar utifrån det.

De senaste åren har debatten varit intensiv om vilket ansvar vi ska ta politiskt för att landets invånare ska garanteras ett medieutbud som ger oss allt det jag räknade upp. Vad ska vi överlåta till marknaden att sköta helt utan politisk inblandning eller ekonomiskt stöd?

Under den här mandatperiodens gång har jag uppfattat att Tidöpartiernas retorik har förflyttats från att man pratat om att det är önskvärt att privata finansiärer kan stötta kulturen i högre utsträckning till ett öppet missnöje med att kultursektorn förväntar sig högre offentligt stöd. Det finns däremot en positiv ton när man pratar om kreativa och kulturella branscher som basnäring och som exportframgångar och en stolthet när musiker, regissörer och spelproducenter bidrar till en positiv Sverigebild i omvärlden.

Jag är lite osäker på om Tidöpartierna har tagit sig tid att förstå hur det kulturella ekosystemet ser ut, och jag är väldigt fundersam över vilken ambitionsnivå man har. Vill man ha mer eller mindre kultur i vårt land? Har man ambitionen att arbeta för att nå de kulturpolitiska målen?

Det som hänt de senaste åren är att kultursektorn precis som andra delar av samhället har drabbats hårt av inflationen, men innan dess hade man det extra tufft utifrån hur pandemin slog mot biografer, teatrar, konsertarrangörer och alla dem som livnär sig på publika arrangemang. Till det kommer att väldigt många av kulturstöden legat stilla under många år före pandemin.

Det jag vill säga med det här är att det inte bara är regeringens fel att det sker stora neddragningar inom olika delar av kulturområdet, men det är regeringens ansvar att lyssna på de signaler som först framförts i lugn ton men som på senaste tiden ropats ut. Att påtala för beslutsfattarna vilka konsekvenser deras beslut får är väl att ta sitt ansvar för den nationella kulturpolitiken? Om man tycker att det är relevant eller inte är upp till varje politiker att avgöra, men det är en väldigt olycklig väg att avfärda information och opinionsbildning som utslag av verklighetsfrämmande elitism.

Herr talman! Låt mig nu närma mig debattens huvudområden. Det som är gemensamt för film, tv, spel och till viss del även radio är att man ligger i gränslandet mellan kulturpolitik och näringslivspolitik. Många film- och tv-producenter och distributörer, skådespelare och spelbolag finns på en internationell marknad.

Vi i Vänsterpartiet vill betona att en stark kulturpolitisk grund måste finnas för att vi sedan ska kunna prata om exportstöd, det svenska musik-

undret eller spelinkubatorer som lockar folk från hela världen. Det är denna grund som nu eroderar.

Innan svenska filmer eller svenska filmarbetare i olika kategorier kan nomineras till en Oscar är vägen lång. Det börjar med kulturskolan, studieförbunden, fritidsgården, de estetiska ämnena i skolan, folkhögskolekursen, YH-utbildningen eller högskoleutbildningen. Det behövs också en stark kommunal och regional ekonomi som kan rymma kulturstöd för att man sedan ska kunna gå vidare och söka de statliga stöden från Filminstitutet, Kulturrådet och Konstnärsnämnden.

Mitt budskap är inte att alla kulturverksamheter ska syfta till att vi ska få högre exportintäkter eller vinna prestigefyllda priser, utan det är att man inte kan leva i villfarelsen att konstnärlig kvalitet föds över en natt och att det ska finnas privata mecenater eller kommersiella intressen som bär hela det svenska kulturlivet.

Herr talman! Nog om bristerna i regeringens och SD:s politiska vägval och ideologiska retorik – vad vill Vänsterpartiet? Jag börjar i frågan om filmpolitiken och tar avslutningsvis en sväng till public service. Spelfrågorna ses nu över av kulturutskottet, så vi avvaktar med att lägga förslag på det området.

Vi i Vänsterpartiet har de senaste åren sett ett behov av att ta ett nytt helhetsgrepp kring hela det audiovisuella området. Det är ett besvärligt begrepp, men det är en viktig politik. Det är inte så länge sedan man gjorde ett stort skifte så att man gick från ett filmavtal där många olika intressenter gemensamt finansierade svensk film till att införa en statlig filmpolitik. Men sedan dess har utvecklingen av streamningsmarknaden, pandemin och de senaste årens inflation utmanat ekonomin i systemet. Det har förändrat konsumtionsmönster och utmanat filmproduktion, distribution och biografer.

I snart ett år har det pågått en översyn av filmpolitiken, vilket Kristina Axén Olin nämnde tidigare. Men vi menar att man inte bara kan rulla tummarna tills den är klar och landar i en proposition. Redan i somras kom en lägesbeskrivning från utredaren, och i den synliggjordes den urholkning som skett av de anslag som Filminstitutet förfogar över. Det saknas medel för den breda filmverksamheten, med bland annat arkiv, bibliotek och kulturarvsfrågor, och för det filmpedagogiska arbetet och stöden som riktas till olika delar av branschen.

Filminstitutet är ingen myndighet och får ingen uppräknings på någon procent som kompensation för pris- och löneökningar som andra myndigheter får. Det här har år efter år urholkat deras ekonomi, och de har därför fått säga upp mycket personal. Jag är djupt oroad över effekterna av detta och av att till exempel digitaliseringsarbetet och bevarandet av det svenska filmarvet får stå tillbaka. Det är ett arbete som inte får gå förlorat.

I vår budget fanns 70 miljoner extra till Filminstitutet för 2025. Jag beklagar också att man skär ned på produktionsincitamentet med 13 miljoner i år. Vi var ju brett överens om att det skulle införas för att stötta filmbranschen. Nedskärningen görs innan man ens har utvärderat hur det har gått. Den utredning som låg till grund för incitamentet visade att stödet skulle vara självfinansierande, vilket även Tidöpartierna borde uppskatta. Det är beklagligt att man genom denna nedskärning går miste om både arbetstillfällen och skatteintäkter.

Prot. 2024/25:74
20 februari

*Public service,
film och dataspel*

Herr talman! En annan mycket viktig pusselbit i ekosystemet för att ta fram film och dramaserier som skildrar svenska förhållanden och våra drömmar och berättelser på de språk som talas i Sverige är SVT. Varje år lägger de, Utbildningsradion och Sveriges Radio beställningar till svenska producenter för många hundra miljoner. Det oroar mig därför mycket att man från Tidöpartierna parallellt med det svaga intresset för Filminstitutet också visar upp en ovilja att ge public service-bolagen SVT, SR och UR mer resurser.

Under ett år satt jag med i den parlamentariska kommitté som skulle ta fram förslag till ett nytt uppdrag för public service från 2026, och det ska gälla i åtta år. Det är en längsta period som vi har haft. Vi kunde enas om ganska mycket, men mot slutet av utredningsperioden visade det sig att Tidöpartierna inte ville att bolagen skulle få de resurser som bolagen räknat fram att uppdraget skulle kosta.

Förslaget från kommittén har varit ute på remiss, och tunga instanser som Ekonomistyrningsverket, Regelrådet och Statskontoret tycker att det saknas konsekvensbeskrivningar för bland annat den budget som föreslås. Många remissinstanser, ungefär 30, lyfter vikten av att medelstilldelningen till programföretagen anpassas till de utökade krav och uppgifter som är kopplade till säkerhet och beredskap, vilket är väldigt allvarligt. Två av dessa är Försvarsmakten och Totalförsvarets forskningsinstitut.

Regeringen har nu några veckor på sig att förflytta sig från den position man tog i kommittén, med en låg uppräknings, till ett mer realistiskt budgetförslag.

Herr talman! Det är viktigt att påminna alla åhörare om att den avgift som alla skattebetalare bidrar med till SVT, SR och UR har sänkts varje år sedan den infördes. Ändå finns det i dag ett mycket stort överskott på det konto som vi i riksdagen inte får använda till andra budgetposter. Det här är alltså inte pengar som konkurrerar med andra satsningar i budgeten; det här är en särskild skatt som bara är avsedd för public service.

Vad jag förstår är anledningen till förslaget om den låga uppräknings som Tidöpartierna föreslog i kommittén varken baserad på hushållens ekonomiska möjligheter att betala eller vad deras förslag till uppdrag i praktiken skulle kosta. Det här är en ideologisk uppfattning om att starka public service-bolag skulle riskera att konkurrera ut privata alternativ.

Jag vill därför bara skicka med Tidöpartierna, nu när de är i full gång med att slutföra sin proposition, att de ska lyssna på remissinstanserna, de egna kollegorna i Försvarsberedningen och de statliga expertmyndigheterna och sedan komma till riksdagen med ett förslag som vi kan enas om brett, över blockgränserna. Jag vill gärna se ett förslag som ger SVT, SR och UR goda förutsättningar att fortsätta spela en viktig roll i alla invånares dagliga liv men också i händelse av kris eller krig.

Jag vill avslutningsvis, herr talman, be om ursäkt för att jag kanske dragit över tiden lite grann och utlovar ett kortare inlägg i nästa debatt. (Applåder)

Anf. 112 LARS MEJERN LARSSON (S):

Herr talman! Eftersom min kollega Lawen Redar har varit sjuk och inte kan delta i debatten vill jag meddela att vi socialdemokrater ställer oss bakom vårt särskilda yttrande tillsammans med Centerpartiet, Miljöpartiet och Vänstern och yrka bifall till reservation 1 angående public service.

Fru talman! Alla vet inte att Sverige är en av världens ledande nationer inom dataspelsutveckling. Spelbranschen skapar inte bara underhållning utan också innovation, jobb och nya sätt att berätta historier. Därför har kulturutskottets uppföljningsgrupp påbörjat en kunskapsresa för att lära oss mer om spelindustrins möjligheter och utmaningar.

Vårt första stopp var Skövde i måndags. Det är en stad som på bara några decennier blivit ett av Sveriges viktigaste centrum för spelutveckling. Här har ett starkt samarbete mellan utbildning, näringsliv och politik skapat en grogrund för spelbolag att växa och blomstra.

Men vår resa handlar inte bara om att förstå branschen utan också om att hitta sätt att stärka den. Hur skapar vi bättre förutsättningar för innovation? Hur ser vi till att svensk spelutveckling fortsätter att ligga i världstopp? Spelindustrin växer snabbt, men vi måste också ha koll på viktiga frågor som arbetsvillkor, jämställdhet och utbildning. Spel är en kulturell kraft men också, som vi har hört, en ekonomisk motor.

Denna kunskapsresa har bara börjat, men en sak står redan klar: En nationell dataspelsstrategi är ett måste. Spelbranschen förtjänar en större plats i den politiska debatten. Sverige ska inte bara behålla sin position som spelnation i världsklass – vi ska också skapa de bästa möjligheterna för förutsättningarna för framtidens kreatörer och entreprenörer.

Spelbranschens utveckling påminner om en annan central del av vår kultur: filmindustrin. Svensk film har en lång och rik historia men står i dag inför betydande utmaningar.

Film är mycket mer än underhållning. Det är en konstform, en historiebärare och en demokratisk röst. Genom filmen berättar vi våra historier, bevarar vårt språk och för vår kultur vidare till kommande generationer.

Fru talman! Jag ville jag vore i Indialand – och då tänker jag inte på Ekshärad utan på Indien, precis som Fröding. Här, i världens mest produktiva filmnation, skapas fler filmer än någon annanstans, med en energi och ett engagemang som vittnar om filmens betydelse som konst och kulturbärare. När vi nyligen besökte Bollywood, denna färgsprakande värld av berättelser och visioner, kom jag att tänka på vår egen värmländske poet Gustaf Fröding. I sin dikt *En spelekarls visa* uttrycker han en längtan att kunna spela musik som berör och förenar människor: ”Jag ville jag vore en speleman, som kunde fiola och spela.”

Denna önskan att genom konsten dela glädje och sorg speglar filmens kraft att påverka oss på djupet. Precis som Fröding drömde om att vara en speleman, som kunde ”riva de strängar” för att väcka människors känslor, har filmen förmågan att förena oss genom berättelser och upplevelser. För är det inte just det filmen gör? Den låter oss fly, reflektera, skratta och gråta tillsammans.

I Bollywood såg jag denna passion och ambition, men jag ser den också hemma i Värmland. Där finns berättelserna, människorna och miljöerna – allt det som kan forma stark filmkonst, om vi bara ger den rätt förutsättningar. Men detta kräver en filmpolitik som förstår att film är mer än en industri; det är kultur, historia och framtid.

Om vi vill att svensk film ska blomstra så att Värmlands och Sveriges berättelser når ut i världen måste vi investera i den. Det är därför avgörande att vi värnar om vår filmpolitik och säkerställer att svensk filmproduktion får de resurser som krävs för att fortsätta beröra och ena oss, både nationellt och internationellt.

Fru talman! Tiden är knapp, kameran rullar och Filmsverige står inför sin största utmaning på länge. Det känns nästan som en thriller där spänningen byggs upp men ingen vet om det blir en lycklig upplösning eller en tragisk cliffhanger.

Vi har ett manus fullt av potential: begåvade regissörer, fantastiska skådespelare och berättelser som förtjänar att bli hörda. Men utan rätt finansiering och utan politisk vilja riskerar vi att filmen abrupt klipps av innan slutscenen ens hunnit spelas in. Vi hörde tidigare att regeringen trots detta väljer att sänka produktionsincitamentet från 100 miljoner till 87 miljoner i år. Det handlar om ett stöd som redan var kritiserat både för ansökningsprocessen och för att vara otillräckligt och som nu sänks ytterligare, mitt i en tid då branschen behöver mer, inte mindre, resurser.

Fru talman! Vad behöver man då göra? Vi socialdemokrater menar att det måste tas ett omtag om svensk filmpolitik och att riksdagens partier måste involveras i detta. Vi måste se över nivån på produktionsincitamenten, den statliga samverkan med de regionala filmfonderna samt nivån och förordningens struktur när det gäller hur filmstödet fördelas. För, fru talman, ingen vill vara med i en film där budgeten stryps, produktionen läggs ned och eftertexterna börjar rulla innan berättelsen ens fått en chans att beröra publiken.

Det handlar inte bara om siffror på ett papper; det handlar om vilket land vi vill vara. Vill vi vara ett land där berättelser får utrymme att skapas och där vi investerar i vår kultur och våra kreativa näringar? Eller vill vi se en utveckling där svensk film marginaliseras och andra språk och kulturer tar över medan vi tystnar? Nej, det är dags att skriva om det här manuset och ge svensk film den framtid den förtjänar.

Låt oss titta på våra grannländer. Danmark har valt en annan väg. Där får det danska filminstitutet årligen ett tillskott genom ett så kallat kulturbidrag från streamingtjänster enligt EU:s AVMS-direktiv. I Danmark bidrar streamingbolagen med minst 2 procent av sina nettointäkter till inhemsk filmproduktion. Om de inte själva producerar danska filmer ökar bidraget till 5 procent.

Varför har vi inte gjort samma sak i Sverige? Varför låter vi globala streamingjättar dra in stora vinster på den svenska marknaden utan att bidra tillbaka?

Fru talman! Jag har tidigare här i kammaren berättat om min upplevelse när *Quisling* spelades in – en film där jag medverkar i en scen som spelades in i Trollhättan. Nu har filmen haft premiär och går att se både på tv och på bio. Låt mig bara säga en sak: Om du vill vara säker på att faktiskt se mig, välj bioduken! Den är större, detaljerna är skarpare och chanserna att få se min skägglösa profil i rättssalen är betydligt bättre.

Men skämt åsido – det är just detta som gör bioupplevelsen så speciell. Det handlar om ljudet, ljuset och den stora duken, som omsluter oss, fördjupar upplevelsen och låter oss gå in i berättelsen på ett sätt som ingen tv-skärm kan. Det är därför filmpolitiken är så viktig. Vi måste värna om biograferna, se till att svensk filmproduktion får rätt förutsättningar och säkerställa att vi även i framtiden får ta del av storslagna historier på en lika storslagen duk.

Så ta chansen – gå på bio! Och om du mot förmodan inte ser mig i filmen får du väl se den en gång till.

Att se en film på en biograf är en annan upplevelse än att se den på en liten skärm. Det är en gemensam kulturupplevelse, en del av vårt samhällsliga liv.

Men när biopubliken avtar och stödet uteblir hotas biografer i hela landet av nedläggning. Biografernas förutsättningar måste ses över och stärkas. Det är en viktig aspekt av filmpolitiken som regeringen måste ta hänsyn till i samband med den pågående filmutredningen. Ska svensk film få en andra akt, eller ska den reduceras till nostalgiska reprisrundor?

Sverige står inför ett avgörande vägval: Ska vi stärka svensk film och de kreativa näringarna för att värna vår kultur, vår nationella identitet och vår konkurrenskraft i en globaliserad värld? Eller ska vi låta underfinansiering och brist på politiskt ansvar fortsätta att urholka branschen?

Vi socialdemokrater välkomnade tillsättandet av en utredning, men det räcker inte. Vi måste stärka stödet till filmproduktion, förenkla ansökningsprocesserna och säkerställa att svenska berättelser får utrymme att berättas och spridas. Svensk film förtjänar en andra akt, men det kräver politiskt mod och vilja att agera.

Jag vill avsluta med att citera Hans Kungliga Höghet Prins Daniel: ”Vad är det som ger filmen dess märkliga förmåga att förvandla oss? Jag gissar, för att i filmen, när den är som bäst, så möts alla konstarterna: teatern, litteraturen, måleriet och musiken och tillsammans gör de filmen oemotståndlig!”

Låt oss se till att svensk film fortsätter att vara just detta: oemotståndlig. Låt oss ge den de förutsättningar som krävs för att blomstra.

Jag står bakom Socialdemokraternas samtliga reservationer i betänkandet, men för tids vinning yrkar jag bifall bara till reservation 13. (Applåder)

Anf. 113 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.

Det nuvarande sändningstillståndet för public service löper 2020–2025. Det löper alltså ut i år, och nästa tillstånd ska gälla i åtta år från 2026 till och med 2033. Den public service-kommitté som tillsattes av regeringen 2023 lade fram sitt betänkande, *Ansvar och oberoende – public service i oroliga tider*, i maj 2024. Där föreslås hur public service-uppdraget ska regleras och vad som ska ingå i uppdraget. Syftet är att ”skapa goda förutsättningar för public service-verksamheten och upprätthålla och värna dess oberoende”. Förslagen har gått på remiss och bereds inom Regeringskansliet; en proposition väntas under senhåret.

Kristdemokraterna har sedan länge beslutat att verka för att värna public service, som ska finnas tillgängligt brett i de kanaler som människor använder. För att stärka legitimiteten hos public service över tid menar vi att uppdraget behöver smaltas av och ges ett huvudsakligt fokus på samhällsinformation, oberoende och saklig nyhetsförmedling nationellt och regionalt samt därutöver ett högkvalitativt kulturutbud. En viktig del av uppdraget är att göra utbudet tillgängligt för personer med funktionsnedsättning och möta minoriteters behov och önskemål. Detta är alltså vår politik kring public service, lite sammanfattat.

Fru talman! För mig är film ett viktigt kulturarv. Filmen verkar både som konststart och som kreativ näring och skapar många arbetstillfällen. Svenska skådespelare och regissörer tjänar som varumärken för Sverige

och bidrar till en positiv bild. Svensk film har ett gott rykte i världen med många prisade regissörer, skådespelare, sminkörer, ljudmixare, fotografer och producenter. Detta är inte minst viktigt för ett litet och exportberoende land som vårt.

Den 25 januari 2024 beslutade regeringen att tillsätta en särskild utredare som ska göra en översyn av den nationella filmpolitiken. Syftet med översynen är att filmpolitiken bättre ska möta utmaningar och behov. Uppdraget skulle redovisas den 28 februari 2025, var det tänkt, men nu vet vi att det kommer att redovisas den 4 mars.

Kristdemokraterna ser det som viktigt att svensk film främjas. Vi ser också att det finns behov av att ta fram förslag kring framtidens filmpolitik för att framtidens barn och unga ska få goda erfarenheter av film, gärna på biografer.

Vi menar att den tillsatta utredningen är viktig, inte minst för att förbättra förutsättningarna för svensk film. Det är breda direktiv, och utredningen syftar till att göra en bred översyn av hela den nationella filmpolitiken för att den bättre ska kunna möta morgondagens utmaningar. Vad kan vara viktigare än detta när det gäller framtidens filmpolitik?

Här kommer alltså viktiga förändringar framöver. Det har gjorts försök tidigare. Jag minns att en tidigare regering skulle göra om hela filmpolitiken, och det kraschade, kan man säga, med ett antal tillkännagivanden. Men nu gör vi ett nytt försök.

Fru talman! Flera tidigare talare har nämnt vårt besök i Skövde den här veckan. Det pågår ett fascinerande arbete på högskolan, där spelutveckling har blivit en viktig del av högskolans utbud. Jag slogs av hur många spelutvecklare som gjorde sin resa genom studierna stärkta av kunniga lärare som gett dem verktygen. Så lyckades eleverna etablera sig som entreprenörer, bilda egna bolag och sedan stanna kvar i Skövde, där de blev viktiga skattebetalare, bland annat när det gäller bolagsskatt, och arbetsgivare och bidrog till att sätta Skövde på kartan över hela världen. Det fanns dock ett problem med de internationella kontakterna, nämligen att det var svårt för utlänningar att uttala just namnet Skövde. Det blev många olika varianter där. Det var tydligen ett återkommande problem för dem som verkade där.

Ett kluster av utvecklare finns i hela Sverige. Man önskar att detta ska bli en basnäring. Det är väl något som man får jobba på på olika fronter. En basnäring blir det när det etableras som en sådan, när vi börjar kalla det för en basnäring och så vidare.

Givetvis finns det ett ansvar gentemot barn i relation till skärmtid och spelande. Det ansvaret delas av spelbolagen och föräldrar, lärare och andra. Även politiskt har Kristdemokraterna med Jakob Forssmed i spetsen och Folkhälsomyndigheten tagit fram riktlinjer för barns skärmtid kopplat till psykisk ohälsa, sjunkande skolresultat och brist på sömn.

Allt är lovligt, men allt är inte nyttigt, som det heter.
(Applåder)

Anf. 114 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik:

Fru talman! Jag känner ledamoten Utbult som en politiker som är öppen för att lyssna på andras åsikter och är villig att kompromissa – en pragmatisk politiker. Därför tänkte jag nu passa på när det pågår ett beredningsarbete på Kulturdepartementet för att ta fram en proposition om villkoren för public service för den kommande perioden.

Som ledamoten sa handlar det om en period på åtta år. Det kommer alltså att löpa över flera mandatperioder. Jag tänker att det finns ett särskilt stort värde i att det finns bred politisk enighet om public services uppdrag men också medelstilldelningen.

Som jag nämnde i mitt anförande tidigare är det väldigt många som nu är oroad över att de nivåer som Tidöpartierna lade sig på i utredningen är för låga för att man ska klara det breda uppdrag som vi har enats om. Ledamoten nämnde att KD vill se ett lite smalare uppdrag, men det är inte detta vi har kommit överens om i kommittén.

Jag är alltså lite oroad nu, dels för att Kristdemokraternas inställning när det gäller ett smalare uppdrag ska få genomslag i propositionen, dels för att man kanske inte kommer att lyssna in remissinstanserna.

Det jag nu vill fråga ledamoten Utbult är om ledamoten ser värdet av en bred politisk enighet kring villkoren och om ledamoten är beredd att prata med sina kollegor på departementet för att vi ska kunna ha en förhandling, ett samtal, om de nivåer på medelstilldelningen som ska gälla de kommande åtta åren.

Anf. 115 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! När det gäller påverkan på public services utveckling, så att säga, och vad det ska bli av alltihop har det funnits kritik för att man liksom inte har fått vara med och bestämma direktiven. Då tänker jag: Mellan februari 2023 och maj 2024, tror jag att det var, satt alla riksdagspartier i den här kommittén. Då måste man ha haft alla tänkbara möjligheter att uttala sig och försöka påverka det hela. Därför är jag förvånad över att man i dag inte är riktigt nöjd.

Det är detta med att man inte var med och bestämde direktiven. Men någon måste väl ändå regera i det här landet. Det är naturligt att det är regeringen som bestämmer direktiven. Men det fanns alla möjligheter att påverka.

Sedan gäller det den extra tilldelningen på 3 procent för 2026, alltså nästa år. Den sänks till 2 procent 2027–2030. Sedan går den ned till 1 procent 2031–2033. Regeringen bedömer att public service-företagen kan effektivisera. De får ekonomiska förutsättningar ändå. Det är enormt stora summor som regeringen tilldelar public service. Jag tror att det senast var ungefär 200 miljoner extra på grund av den uppräknings som görs. Jag tror att regeringen helt enkelt förväntar sig att man effektiviserar och prioriterar på ett bättre sätt än tidigare.

Anf. 116 VASILIKI TSOUPPLAKI (V) replik:

Fru talman! Min kritik rör över huvud taget inte direktiven till utredningen, och jag uppfattar att jag har haft väldigt stora möjligheter att diskutera med alla andra sju partier under ett års tid.

Jag kan lova ledamoten att jag har jobbat hårt för att påverka, argumentera, lägga fram saklig information, visa på konsekvenser och peka på det underlag som har kommit från public service-bolagen som visar hur ekonomin ser ut och hur man har använt sina pengar. Man har effektiviserat varje år.

När vi tog upp de förra villkoren var Vänsterpartiet det enda parti som reserverade sig mot medelstilldelningen. Vi ville se en högre medelstilldelning. Det vi nu har sett är att de 2 procent som övriga partier enades om

var för lite för att klara digitaliseringen, säkerhetsutvecklingen och de investeringar som man har behövt göra i bolagen.

Under kommande år kommer SVT, med nuvarande nivåer, att behöva skära ned 400 miljoner. Sveriges Radio har skurit ned över 200 miljoner – jag minns inte den exakta summan. Man avslutade älskade radioprogram. Man sa upp personal och stängde ned hela redaktioner. Innevarande period, då man har fått 2 procents uppräknings, har alltså inneburit hårda nedskärningar.

Frågan är vad mer ledamoten ser att man ska kunna göra. Jag tycker att detta är någonting man behöver ta på allvar. Menar man att public service fortsättningsvis ska kunna nå ut till hela befolkningen, ha ett brett utbud av program, göra egna uppskattade produktioner och också vara en garant för information, sakliga nyheter och ett system som fungerar även under kris och i värsta fall krig? Det kräver stora infrastrukturessatsningar. Det krävs mycket resurser just för säkerhetsarbetet. Detta tycker jag inte att Tidöpartierna har tagit med i sina beräkningar.

Anf. 117 ROLAND UTBULT (KD) replik:

Fru talman! Nu har det avsatts 3 procent extra. Det handlar bland annat om beredskap och sådana frågor. Det är extra pengar nu – första året är 2026. Det är mer än tidigare. Det är riktigt att det sedan kommer att trappas ned.

Jag vet ärligt talat inte vad ledamoten är orolig för. Kristdemokraterna och regeringen värnar ju public service. Så är det. Jag tror inte att ledamoten behöver känna så stor oro för utvecklingen för public service.

Det här extra stödet, som man kan kalla det, kommer alltså så småningom att trappas ned. Regeringen bedömer att företagen klarar det. Man ger ändå företagen goda förutsättningar. Och man förväntar sig från regeringens sida att public service-företagen kommer att prioritera, öka sin samverkan, se över det hela och effektivisera.

Min bedömning är att ledamoten inte behöver vara särskilt orolig för framtiden för public service i Sverige.

Anf. 118 JONAS ANDERSSON (SD):

Fru talman! I dag debatterar vi kulturskottets betänkande om public service, film och dataspel. Därför står jag här i talarstolen för att framföra Sverigedemokraternas hållning när det gäller hur kulturutskottet har behandlat de motionsförslag som tas upp i betänkandet.

Jag vill så här i början av anförandet yrka bifall till reservation 19, från Sverigedemokraterna, i betänkandet.

Jag är av åsikten att det egentligen är svårt att summera och göra stora frågor på kulturområdet, som public service, film och dataspel, rättvisa i ett och samma anförande i en sådan här debatt. Områdena är skilda från varandra i en rad avseenden. Public service, film och dataspel förtjänar egentligen att debatteras var för sig, kan jag tycka. Men nu är det upplagt som det är, och jag tar mig såklart an betänkandet i enlighet med det, fru talman.

Public service och film har länge varit självklara och stora beståndsdelar av den statliga kulturpolitiken. De frågorna är såklart väldebatterade både här i kammaren av oss riksdagsledamöter och utanför på olika sätt. Debatten kring de båda frågorna har förstås en ideologisk laddning. Men

det är också så att det går in stora summor av skattebetalarnas pengar i dessa områden. Det är två exempel på, tycker jag, varför det inte är kons-
tigt att de får ett sådant fokus.

Dataspel är en kulturform som väldigt många svenskar har en relation till och håller på med på olika sätt. Politiskt, inklusive här i riksdagen, har området dock till stor del hamnat i skuggan. Men på senare tid har välbe-
hövliga kliv tagits för att få ut frågan om dataspel på banan.

Fru talman! Den filmpolitiska utredning som Sverigedemokraterna och regeringspartierna tillsatte för drygt ett år sedan närmar sig sin deadline. Jag vet förstår inte exakt vad utredningen kommer att föreslå. Men jag vet, med tanke på de direktiv som Tidöpartierna tillsammans givit utredningen, att avgörande frågor för Filmsveriges framtid adresseras. Utredningen kommer att ge oss substans och underlag som tar oss framåt så att förslag kan hamna på riksdagens bord. Att vi inväntar utredningen är ett viktigt skäl till att vi ska avslå de olika motionsyrkanden som har inkommit från oppositionen, anser jag.

Utredningen adresserar, genom direktiven, frågor om de nationella må-
len i filmpolitiken, formerna för parts- och branschsamverkan, produktion-
sincitamentens utformning och ett levande filmarv – för att nämna
några saker.

Just en översyn av de nationella målen i filmpolitiken är något som Sverigedemokraterna länge har ansett behöver göras och tryckt på om. Vi är förstås glada över att ha bidragit till att det kom med som en del av utredningsdirektiven.

För att rycka bort den våta filt av vänsterinriktad identitetspolitik som har kvävt den konstnärliga friheten i svensk filmpolitik är detta avgörande. Det nuvarande jämställdhets- och mångfaldsmålet i svensk filmpolitik har varit en typ av politiskt korrekt fiasko, som inte har bidragit till svensk films framgång utan skadat möjligheterna till ett fritt filmskapande utan politiska pekpinnar. Att ett sådant mål finns i dag är ett viktigt skäl till att denna översyn behöver göras.

Fru talman! I slutet av januari, samma dag som invigningen av Göte-
borgs filmfestival, ägde Filmpolitiskt toppmöte rum. Toppmötet är ett år-
ligen återkommande filmevenemang som samlar politiska företrädare från
både nationell och lokal nivå men såklart även en lång rad företrädare från
branschen. För egen del deltog jag i evenemanget för tredje året i rad för
att debattera filmpolitik.

Medialt fick invigningen av filmfestivalen samma dag mycket fokus
efter att kulturminister Parisa Liljestrand höll ett uppmärksammat invig-
ningstal. Det buades och hälskrattades från branschföreträdare i publiken
när ministern meddelade att det faktiskt finns begränsningar för hur myck-
et av skattebetalarnas pengar som kan pumpas ut till kulturaktörer.

Under filmtoppmötet tidigare under dagen betedde man sig flera gång-
er på samma sätt. Man gapade från golvet när man inte gillade vad politiker
och andra debattörer sa från scenen. Jag var själv där och debatterade un-
der dagen och kunde se personer som betedde sig på ett sätt som mer på-
minde om något slags ungdomsförbundsdebatt på en stökig gymnasie-
skola.

Den statliga filmpolitiken ska naturligtvis stödja och skapa så goda för-
utsättningar som möjligt för svensk film. Men det är dags att polletten tril-
lar ned hos fler branschföreträdare i Sverige. Pengar växer faktiskt inte på

träd. Det är inte en mänsklig rättighet att få skapa film på skattebetalarnas bekostnad, utan det är en förmån förunnad vissa om vissa förutsättningar är uppfyllda.

Som folkvalda har vi riksdagsledamöter ett stort ansvar för att stötta en lång rad olika verksamheter i vårt samhälle, och film finns där som en av många saker. När det gäller kulturpolitiken i stort, där filmpolitiken ingår, är det viktigt att man förstår att man också måste kunna bredda sina finansieringskällor och inte bara skrika efter mer bidrag. Publikens burop och hånskratt i samband med filmfestivalen är för mig en stark påminnelse om detta.

Fru talman! Public service-frågorna, som rör de tre public service-bolagen SVT, SR och UR, har under mandatperioden i hög grad varit politiskt uppbundna till arbetet i den parlamentariska kommitté som har arbetat med frågorna. Kommitténs slutbetänkande finns sedan häromåret på regeringens bord.

Den nya tillståndspanoriden ska börja 2026 vad gäller public service, så likt filmpolitiken är status nu att politikområdet är i ett slags mellanläge mellan utredning och färdigt förslag som ska läggas fram för riksdagen. Saker kommer dock att hända snart, och just det mellanläge vi befinner oss i är, likt på filmområdet, ett viktigt skäl till att motionsyrkandena från oppositionen bör avslås av riksdagen.

Vad gäller public service-frågorna har vi sverigedemokrater gjort skillnad den här mandatperioden. Genom den parlamentariska kommitté som vi har varit en del av har vi tillsammans med övriga Tidöpartier varit med och lämnat förslag som går i linje med vad vi under många år har drivit och motionerat om i riksdagen.

Att avskaffa det nuvarande speglingsuppdraget är, som Sverigedemokraterna ser det, en avgörande vinst i vad som har kommit ut ur kommitténs arbete. För oss sverigedemokrater har det varit viktigt för att få bort klåfingrig, vänsterinriktad identitetspolitik som inte har där att göra. Att i sändningstillståndet ha med kravlistor om att attribut som etnicitet, könsidentitet och liknande ska speglas i public service-bolagens verksamhet leder ofrånkomligen till kvotering och så kallad positiv särbehandling. Att public service-kommittén för framtiden föreslår ett helt nytt speglingsuppdrag som synliggör hela Sverige från norr till söder, utan politiskt korrekta kravlistor från den politiska vänsterkanten, är därför mycket glädjande.

Det finns även andra intressanta förslag som har kommit ur public service-kommitténs arbete som berör hur det kommande sändningstillståndet kan komma att se ut, men den kanske enskilt viktigaste vinsten, om jag ska nämna en, är just förändringen av speglingsuppdraget.

Fru talman! Dataspel som kulturform och näring har alltför länge fått alldeles för lite uppmärksamhet i riksdagen och i den bredare svenska politiska debatten. Det är orimligt. Det handlar ju om en näring i tillväxt med svenska dataspelsföretag som omsätter många tiotals miljarder kronor, och därför blir det bristande politiska fokuset när det kommer till området både märklgt och problematiskt.

Det är därför befriande att vi på senare tid har kunnat se att den politiska debatten mer och mer verkar omfamna dataspelsfrågor. Här i riksdagen fick frågorna mycket uppmärksamhet i höstas i samband med att kulturutskottet anordnade ett seminarium om just dataspel och gaming. Känslan

jag fick var att initiativet var mycket uppskattat såväl av oss politiska företrädare som av de företrädare från branschen som fanns på plats.

Ett seminarium i sig är dock inte värt så mycket om det inte leder oss vidare på något sätt, men det tror jag att detta seminarium kan bidra till. Vi sverigedemokrater ska se till att vässa våra förslag på området ytterligare framöver, och säkert finns det andra partier som tänker samma sak utifrån sin politiska kant. Till skillnad från andra partier har Sverigedemokraterna dock sedan flera år tillbaka en omfattande motion med förslag som berör dataspel och gaming. Flera av dessa förslag återfinns också i det betänkande som vi debatterar här i dag.

Fru talman! I inledningen av mitt anförande påpekade jag att det inte är lätt att under ett och samma anförande på ett meningsfullt sätt fånga upp så pass skilda och tunga områden som public service, film och dataspel. Jag har i varje fall gjort ett försök, som förhoppningsvis ger en bild av hur Sverigedemokraterna ser på förslagen som återfinns i betänkandet.
(Applåder)

I detta anförande instämde Runar Filper och Daniel Lönn (båda SD).

Anf. 119 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, Jonas Andersson, för ditt anförande! Jag tryckte in mig för replik när ledamoten började prata om det som hände i Göteborg och kulturministerns anförande där.

Vi behöver kanske inte fastna så mycket vid just kulturministern utan snarare det som kulturministern sa och innebörden i det. Jag håller helt med ledamoten om att hela situationen var ovärdig på många sätt, men jag måste också säga att jag i den delen tycker att kulturministern delvis betedde sig ganska oförskämt mot den betalande publiken. Man hade kommit dit för att se en film och fick det där.

Bortsett från det tror jag, till skillnad från ledamoten, att många som buade och reagerade *inte* gjorde det för att man själv som filmskapare ser det som ett privilegium att få pengar. Det var faktiskt för filmens och kons- tens skull som det buades och inte av egenintresse.

Att filmen framställdes som en kommersiell konstart tror jag också att det var väldigt många som reagerade mot. Det är en konstart som kan vara kommersiell, men det är väldigt få svenska och även internationella filmer som klarar sig utan statligt och offentligt stöd.

Ska jag förstå ledamotens anförande här som att vi inte kan förvänta oss mer statligt stöd till produktionsincitamentet? Jag tog upp många fördelar med produktionsincitamentet i mitt tidigare inlägg, till exempel att vi annars förlorar skatteintäkter och arbetstillfällen.

Jag vill också ställa frågan kring hur filmen ska klara sig kommersiellt. Vad gör regeringen och Sverigedemokraterna för att stärka möjligheterna för kulturen i allmänhet att klara sig kommersiellt?

Anf. 120 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Jag tycker att det är bra att Mats Berglund och jag är överens om att man betedde sig ohysat i det där sammanhanget. Som jag ser det finns det inte så många förmildrande omständigheter, utan det var ett extremt ovärdigt beteende. Jag kan även säga att liknande har förekommit

tidigare under det här evenemanget, men det slog alla rekord i år när det gäller just de delarna.

Som Mats Berglund egentligen mycket väl vet ses många av de film-politiska frågorna liksom frågan om produktionsincitament över i den utredning som snart kommer att läggas fram för regeringen. Det vore därför märkligt om jag skulle föregripa den utredningen och uttala mig om hur det borde vara på olika sätt.

Dock ser även jag produktionsincitament som en viktig del av den statliga filmpolitiken, och från Sverigedemokraternas sida lyfte vi upp det som en viktig del även förra mandatperioden. Sedan kan man alltid diskutera exakt vilken nivå produktionsincitamentet ska ligga på. Den utredning som kom från Tillväxtverket och Svenska Filminstitutet ville egentligen att man skulle tillföra 300 miljoner kronor om året, men när den rödgröna regeringen såg till att produktionsincitament kom in som en del av den statliga politiken tillförde den själv inte de resurser som önskades i utredningen.

Om man vill rikta in sig mot oss och diskutera produktionsincitament tror jag alltså att jag kan ställa en motfråga till Mats Berglund. Varför tillförde inte den tidigare regeringen, som Miljöpartiet ingick i, de pengar som utredningen önskade? I stället kommer ni nu när ni sitter i opposition och går på oss om det här, Mats Berglund.

När det sedan gäller breddade finansieringsformer för kulturen finns det naturligtvis mycket att säga, men jag ser att min talartid rinner ut. Jag kanske kan återkomma till det i min nästa replik.

Anf. 121 MATS BERGLUND (MP) replik:

Fru talman! Tack, ledamoten, för svaret!

Jag tycker att det här är en intressant diskussion, för den blottlägger mycket av den väldigt stora ideologiska skillnad som just nu föreligger inom kulturpolitiken. Det är alltså en viktig diskussion även ur ett större perspektiv, tycker jag.

Jag ska först svara på frågan jag fick om varför den tidigare regeringen inte budgeterade mer pengar. Det här förslaget kom i återstartsutredningen, även om det naturligtvis har funnits tidigare eftersom motsvarande stöd finns i nästan alla europeiska länder medan Sverige har legat efter. Jag har inte den totala summan i huvudet, men återstartsstöden innebar väldigt stora summor som gick till kulturen. Man kunde kanske ha ökat det mer, men det var ett försök.

Miljöpartiet har sett att det behövs mer pengar, och därför har vi också avsatt betydligt mer pengar i vår skuggbudget. När jag frågar runt är 300 miljoner det som de flesta i branschen tror är den nivå man behöver landa på, och därför anser Miljöpartiet att vi behöver landa där.

Ledamoten säger att man inte ska föregripa utredningen, men jag tycker att det är det som både kulturministern och ledamoten Jonas Andersson, i sitt anförande, gör. Det går inte att tolka på annat sätt än att kulturen inte ska få mer pengar och resurser. Kulturen ska i stället vara glad och nöjd med de smulor, om jag får uttrycka mig på det sättet, som den får. Man riktar sig också på något sätt mot något slags försörjning av kulturarbetare, vilket jag tycker landar väldigt fel. Det handlar om kulturen, som de här kulturarbetarna verkligen står bakom.

Återigen: Hur ska filmen klara sig utan mer statligt stöd? Hur ska kulturen få mer pengar?

Prot. 2024/25:74
20 februari

Anf. 122 JONAS ANDERSSON (SD) replik:

Fru talman! Tack, Mats Berglund, för din replik!

Jag ska återkomma lite till det här med breddade finansieringskällor, det vill säga hur man ska få in pengar på andra sätt – exempelvis till civilsamhället, om vi tar det som en del av den bredare kulturpolitiken. Ett exempel som vi från Sverigedemokraternas sida har drivit länge är möjligheten att på olika sätt bredda och utveckla gåvoskatteavdraget. Det är ett exempel på hur man skulle kunna få in mer pengar här.

Det är såklart inte så att en sådan sak, exempelvis gåvoskatteavdraget, skulle vara en universallösning på något sätt. Vi ser i stället de olika delarna som komplement. Vi har aldrig sagt att vi ska avveckla filmstödet helt eller något liknande. Ser man tillbaka på hur finansieringen av filmstödet och den statliga kulturpolitiken i stort såg ut under de rödgröna regeringarna inser man att det faktiskt inte är så stor skillnad rent ekonomiskt. Jag tycker att det målas upp en bild här av att det är enorma skillnader mellan Miljöpartiets politik och vår i de här delarna, och det stämmer inte över huvud taget.

Sedan tyckte jag att jag hörde Mats Berglund säga att man har mer pengar i sin skuggbudget. Det förvånar mig inte, för jag känner igen det när det kommer till de rödgrönas sätt att tala om det här. Man säger: Vi har mer pengar i vår budget. Ja, men ni genomför också diverse olika skattehöjningar och annat, Mats Berglund. Med er politik gör ni ju människor i Sverige fattigare. De kommer alltså inte att ha råd att konsumera kultur på samma sätt med tanke på alla de sätt som ni vill göra det dyrare att vara svensk. Det tycker jag är en väldigt dålig kulturpolitik.

Anf. 123 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till Centerpartiets reservation 2 i detta ärende.

Mer filmincitament, fixa ansökningsförfarandet till filmincitamenten och skydda public service! Det var svaret jag fick av det filmbolag som några av oss i kulturutskottet träffade när vi besökte en inspelningsplats. Min fråga var öppen: Vad vill ni skicka med oss riksdagspolitiker? Man kan säkert dra olika slutsatser av det där svaret, fru talman, men det är ingen tvekan om att public service spelar en stor roll för film- och dramaproduktionen i Sverige.

Vi är överens om att filmen är viktig och att den är viktig för den kreativa sektorn. Det är många yrkeskategorier som behövs för att en film ska bli till, inte bara de som är direkt knutna till själva filmproduktionen – alltifrån skådespelare till manusförfattare, kostym och allt vad det är – utan också andra. När ett filmteam kommer till en plats någonstans i vårt avlånga land behövs även andra tjänster. Det behövs cateringfirmor och elektriker, och taxirörelsen märker av när filmteamet kommer. Filminspelningar görs i hela landet och blir därför också en viktig spegling av hela vårt avlånga land.

Public service är det många som har varit inne på, och det är ingen tvekan om att vi i en orolig tid – som den vi befinner oss i nu – behöver nyheter som vi kan känna kalltillit till. Därför uppskattar jag bland annat

*Public service,
film och dataspel*

SVT:s verifieringsarbete väldigt mycket. Nyheter kommer från hela världen, och för att vi ska kunna ta del av dem på vårt språk och i vår kontext behöver det kontrolleras att källan är riktig. Ser det verkligen ut i verkligheten som det gör på den bild man just har fått? Det är ett stort arbete som görs, och naturligtvis drar det resurser.

Vi måste skydda public services oberoende, infrastruktur och spegling av hela landet. Vi måste ha en trygg nyhetstjänst – eller flera – i oroliga tider. Det är tråkigt på riktigt att vi i public service-kommittén inte var överens ända till slutet. Det var många bra diskussioner i vårt kommittéarbete, men på sluttampen hände det saker som gjorde att det blev ett antal reservationer från oss i oppositionen.

Medan vi satt där och var oense om public services vikt fanns det dock en försvarsberedning som var oerhört överens om public services särställning i totalförsvaret. Det tycker jag att man ska notera: I Försvarsberedningen fanns det inga reservationer när det gäller public service.

Varför är det då så viktigt med en public service som människor är vana att titta på? Jag är en varm anhängare av att public service fortsatt ska ha ett brett uppdrag, just för att den ska nå publiken under de dagar, stunder och tider då den faktiskt behöver finnas där. Då ska människor också ha en vana av att ta del av det som kommer från public service och känna den där tilliten. Det är självklart att public service ska verka för att det de säger är sant och riktigt, och det kravet måste vi alltid ha även från politikens håll.

Filmer har diskuterats här tidigare, liksom dataspel. Det finns några delar där vi i Sverige ofta sträcker på oss och väldigt stolta, exempelvis musikbranschen. Flera av mina kollegor här har nu vittnat om att det även gäller dataspel, och jag lämnar det därför därhän.

(Applåder)

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)

Kulturarv

§ 11 Kulturarv

Kulturutskottets betänkande 2024/25:KrU5
Kulturarv
föredrogs.

Anf. 124 KRISTINA AXÉN OLIN (M):

Fru talman! Kulturarv är historiska spår som kommit till genom mänsklig aktivitet i olika tider. Det kan vara objekt eller företeelser men även idéer och perspektiv. Detta är Riksantikvarieämbetets förklaring till vad kulturarv innebär.

I dag ska vi diskutera en rad motioner och förslag som handlar om Sveriges kulturarv. I dag är det också tre år sedan Rysslands förfärliga och fullskaliga invasion av Ukraina inleddes.

Kriget har onekligen väckt oss i Sverige när det gäller frågor om vårt kulturarv och hur viktigt det är, både för befolkningen och för myndigheter. Vi förstår värdet av det och hur viktigt det är att vi skyddar vårt kulturarv vid krig och i kris. Mycket återstår att göra, men regeringen har fattat

många beslut och startat många nödvändiga processer för att skydda vårt kulturarv och vår kulturmiljö. Låt mig nämna några saker som skett.

Riksantikvarieämbetet fick för ett år sedan i uppdrag att bilda ett råd tillsammans med Riksarkivet, Kungliga biblioteket, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap och Statens fastighetsverk för att skanna av vilket skydd vi behöver för vårt kulturarv.

Vi har höjt den kyrkoantikvariska ersättningen med 30 miljoner årligen, så att man numera får 490 miljoner kronor från staten i stället för de tidigare 460 miljonerna. Det är inte så mycket som Svenska kyrkan önskade men bättre än ingenting. De rödgröna regeringarna hade inte höjt den kyrkoantikvariska ersättningen sedan 2010.

Riksantikvarieämbetet har också fått en förstärkning – 19 miljoner i år, något mer nästa år och ytterligare något mer nästnasta år – för att tillsammans med kulturinstitutioner planera och förbereda hur man ska säkra tillgången till ersättningsmagasin och anpassade transporter i händelse av krig eller kris.

Icke att förglömma är att vår regering äntligen har fattat beslut om renovering av Stockholms operahus. Detta är ett beslut som borde ha fattats för många år sedan. Det är en viktig del av Sveriges kulturarv.

Fru talman! Det återstår naturligtvis en rad frågor som handlar om att regeringen satsar på digitalisering och arkivering. Alla myndigheter har fått olika former av uppdrag gällande hur arkiveringen ska gå till och hur detta ska planeras för att vi ska kunna säkra vårt kulturarv för framtida generationer.

Så sent som i dag fattade regeringen beslut om att ge 2 miljoner kronor till Finlandsinstitutet för att främja och förmedla finländsk, finskspråkig och sverigefinsk kultur. Det är också viktigt för det svenska kulturarvet.

Mycket är alltså gjort, fru talman, och många processer är påbörjade. Mycket återstår dock naturligtvis. De flesta frågor och motionsförslag som behandlas i dag är omhändertagna i olika former av beslut, processer och utredningar.

Jag vill yrka bifall till utskottets förslag.
(Applåder)

Anf. 125 MATS BERGLUND (MP):

Fru talman! Kulturarvet är vår historia, vår identitet och vår gemensamma berättelse. Vi lever i kulturarvet. Vi skapar och omskapar kulturarvet, som är i ständig rörelse och förändring. Kulturarvet är det vi lämnar efter oss till kommande generationer och samtidigt det som förbinder oss med dem som gått före. På det sättet bör kulturarvet vara den väckarklocka vi uppenbarligen behöver för att förstå betydelsen av att leva mitt i ett skeende och därmed betydelsen av att leva hållbart och skapa förutsättningar för en hållbar utveckling.

Då kommer vi in på det här med att inte passera planetens gränser – de planetära gränser som Johan Rockström pratar om – utan vara varsam med förbindelsen med det som har varit och det vi lämnar efter oss. Den ständiga rörelsen handlar ju inte bara om att bevara utan lika mycket om att utveckla, tillgängliggöra, inkludera och låta fler röster höras i den gemensamma berättelsen.

Kulturarvet tillhör oss alla och måste vara relevant och tillgängligt för alla. Vi måste säkerställa att våra minoriteter och vårt urfolk inkluderas i

kulturarvet – i berättelsen om Sverige. De nationella minoriteternas historia har länge varit marginaliserad och undagömd, och vi ser fortfarande att exempelvis det samiska kulturarvet hotas av exploatering, gruvbrytning och kalavverkning av fjällskogar. Här behövs både tydligare riktlinjer och ett starkare skydd. Vi behöver fortsätta arbetet med repatriering av samiska kvarlevor och föremål. Arbetet med sanningskommissionerna och försökningsprocesserna måste gå vidare.

Fru talman! Vad gäller tillgängliggörandet kan vi fortsatt göra mycket. En stor del av det historiska kulturarvet ligger fortfarande dolt under jorden och i kulturlagren. Arkeologin gör stora framsteg med nya metoder. En arkeologisk institution på våra lärosäten är i dag ofta utrustad med laboratorier med modern – och rätt spännande, tycker jag – utrustning. Men det finns också mängder av gamla utgrävningsrapporter som kan ge ny kunskap med nya forskningsmetoder och nya frågeställningar.

Här hade man ju som kulturarvspolitiker kanske velat se ett större engagemang i den forskningspolitiska proposition som regeringen lade fram för ett par månader sedan. Humaniora i allmänhet, och arkeologi i synnerhet, är ett intressant och spännande område som betyder mycket för kulturen och kulturarvet.

Kulturarvet finns inte bara nere i kulturlagren, utan det ligger också gömt i terrängen. Det storskaliga kalhyggesbruket i våra skogar är ett enormt hot mot stora delar av det kulturarv vi fortfarande inte har upptäckt.

Ett hållbart skogsbruk, där man inte producerar kalhyggen och därmed uttraderar såväl rekreationsmiljöer med svamp, bär och friluftsliv som skogens möjligheter att hålla kvar växthusgaser i markerna, skulle inte bara leda till betydligt högre biologisk mångfald och trevligare miljöer. Det skulle också ge möjlighet att hitta och bevara gamla gravar, fångstgropar, fornborgar, lämningar från äldre tiders djurhållning och skogsbruk, kolbottnar eller husgrunder från till exempel gamla torparställen. Det jag nämnde nyss är bara några av de många spår av mänsklig aktivitet som ännu döljs i landskapet och som dagligen – måste jag nog säga, med tanke på det destruktiva skogsbruk som bedrivs i Sverige i dag – förstörs och raderas för alltid.

Fru talman! Digitaliseringen öppnar naturligtvis nya möjligheter för tillgängliggörande. Det gäller till exempel forskningen, men det gäller naturligtvis också bevarandet. Inte minst i tider av kris och krig behöver vi strategier för att skydda vårt gemensamma kulturarv.

Tidigare i dag hade vi här i riksdagen en stund i Andrakammarsalen där vi uppmärksammade treårsdagen av Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina. Under de här tre åren har detta krig visat på det man också kunnat se i många andra krig i världen, nämligen hur förstörelsen av kulturarvet används som en del i de militära och psykologiska strategierna i krigföringen.

Vi behöver vara medvetna, vaksamma och handlingskraftiga när det gäller betydelsen av vårt kulturarv. Vi behöver också vara väl förberedda inför det krig som man numera kanske anar kommer att drabba också vårt land. Det är bra att regeringen har tagit initiativ till ett kulturskyddsråd.

Det som hänt i vår omvärld de senaste dagarna – inte minst uttalandena från USA:s president och personer i hans närmaste politiska krets – är oroande och otäckt. Utan tvekan är något som åtminstone liknar en statskupp på gång på andra sidan Atlanten. Det är inte länge sedan Sverige blev

fullvärdig medlem i Nato. I dag undrar vi om Nato ens existerar. Frågan om skyddet av kulturarvet hamnar, som många andra aktuella politiska frågor, i ett helt nytt ljus.

Fru talman! Våra minnesinstitutioner, museer och arkiv över hela landet är centrala för att tillgängliggöra, bevara och berätta om kulturarvet. För att skydda museerna från otillbörlig politisk styrning och påverkan tog Miljöpartiet i regering initiativ till museilagen. Denna lag har nu funnits på plats i rätt många år men behöver fortsatt värnas och följas så att principen om armlängds avstånd respekteras.

Våra museer behöver också offentlig finansiering för att kunna säkra samlingarna, erbjuda besökarna en positiv upplevelse, producera utställningar och delta med expertis i forskning och samhällsdebatt. Miljöpartiet har följt upp detta behov i sina budgetreservationer under mandatperioden. Det behövs därtill en ny modell för hyressättningen för att inte fler tak ska rasa in, som på Naturhistoriska riksmuseet. Det finns en utredning, och vi väntar på en reaktion från regeringen. Men likväl behöver räkningarna betalas, och pengar måste till oavsett hyresmodell.

Låt mig återvända till forskningen. I vårt grannland Danmark används museerna inte sällan som hemvist och miljö för akademisk forskning. Ett sådant system vid sidan av våra lärosäten skulle jag gärna se också i Sverige. Vi har inte med något om detta i dagens betänkande utan får återkomma till denna fråga, som vi har drivit i andra sammanhang, vid ett annat tillfälle.

Slutligen: Museerna är viktiga kulturella ingångar för unga, vuxna och äldre, och därför behöver vi höja de politiska ambitionerna. Miljöpartiet vill se länmuseer i varje region i landet. Det moderna kulturarvet med industri- och arbetslivsmuseer behöver värnas och vårdas liksom det rörliga kulturarvet på väg och i vatten och luft, alltså det rullande, flytande och flygande kulturarvet. Riksantikvarieämbetet har föreslagit en hänsynsregel för att tillgodose detta, och den regeln tycker jag att regeringen bör gå vidare med. Här har vi däremot motionsyrkanden, och dem står jag givetvis bakom. Jag nöjer mig dock med att yrka bifall till Miljöpartiets reservation 7 om kulturarvet och krisberedskapen.

(Applåder)

Anf. 126 ROLAND UTBULT (KD):

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Jag har just läst Anders Rydells bok *Stulen musik*. Det är sista delen i en trilogi om nazisternas plundring av Europas kulturarv under andra världskriget. Det rör sig om världshistoriens största stöldturné. Rydells tre böcker handlar om en ofattlig mängd konst som stals från judarna, plundring av judiska bibliotek och stöld av mängder av instrument och noter från judiska musiker och tonsättare. Syftet varierade, men med konsten, böckerna och musiken handlade det om att en gång för alla utplåna allt det judiska. Det var inte tillräckligt att fysiskt förinta judarna. Spåren av dem skulle också raderas.

Min övergång blir nu lite abrupt eftersom vi i Sverige trots oro lever i en tid av fred sedan 200 år. Men som George Bernhard Shaw sa lär vi oss av historien att vi inte lär oss av historien. Dagens betänkande är därför en påminnelse om vårt eget kulturarv, bland annat kulturmiljövård, kyrkligt kulturarv, odlingslandskapets kulturarv och nationella minoriteters kultur.

Kunskapen om det egna kulturarvet, det materiella liksom det immateriella, som innefattar gemensamma värderingar, dialekter, traditioner och folkminnen, skänker människor trygghet i sin identitet. Det är nödvändigt för att vi ska kunna möta och känna respekt för andras kulturer och traditioner. Kulturarvet är också en stark friskfaktor genom att det stärker känslan av sammanhang. Vi vet hur viktigt det är att känna och uppleva sammanhang och att ha en uppgift. Det är liksom livets mening, mänskligt sett.

Fru talman! Det kyrkliga kulturarvet är en viktig del av vårt gemensamma kulturarv, och den kyrkoantikvariska ersättningen spelar en viktig roll för att bevara de kyrkliga kulturvärdena för framtiden.

Ersättningen har höjts för 2025, vilket också Kristina Axén Olin nämnde. Jag har i möten med Svenska kyrkan fört fram att mitt parti vill se en höjning av ersättningen, och nu är den gjord. Men det gäller att även fortsättningsvis bevara och underhålla alla de kyrkor som finns runt om i landet, och regeringen menar att staten tillsammans med Svenska kyrkan ska fortsätta att ta ansvar för att det kyrkliga kulturarvet bevaras, används och utvecklas.

Vidare handlar en viktig del av kulturarvet om krisberedskap och digitalisering. I augusti 2024 uppdaterades arkivförordningen, och statliga myndigheter är nu skyldiga att i god tid samråda med Riksarkivet om att upprätta överlämnandeplaner för arkiv. Det är också möjligt att förelägga en myndighet att vidta åtgärder för att komma till rätta med brister i arkivvården.

Statliga museer är även ålagda att kontinuerligt genomföra en risk- och sårbarhetsanalys och samråda med Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, MSB, med anledning av en eventuell undanförelse av samlingar. Det märks att hotet ökar och att oron sprider sig, vilket är väldigt trist att konstatera. Regeringen har också inrättat ett nationellt råd för skydd av kulturarv och avsatt särskilda medel för att stärka samhällets beredskap och skydda kulturarvet.

Det pågår också ett arbete med digitalisering av kulturarvet, där Riksantikvarieämbetet har tagit fram en nationell strategi för digitalt kulturarv.

Fru talman! Att det är viktigt att stärka de nationella minoriteternas språk och kultur tycker nog inte bara Kristdemokraterna utan alla riksdagspartier. Minoriteternas historia måste bli känd och synliggjord.

Den judiska minoriteten är en särskilt utsatt grupp i dessa tider av förintelseförnekare och allmän antisemitism, som sprids öppet inte minst på sociala medier. Jag är därför stolt över att regeringen gör satsningar för att stärka säkerheten för den judiska minoriteten, och jag är övertygad om att flera, förhoppningsvis alla, ansluter sig till denna uppfattning.

År 2025 markerar 250 år av judiskt liv i Sverige. Vi uppmärksammar den judiska minoriteten, den judiska kulturen och det judiska kulturarvet i hela landet. Ett antal myndigheter har också fått i uppdrag att särskilt uppmärksamma detta.

Till slut vill jag nämna den dåvarande statsministern Göran Persson, som tog initiativ till en bred informationsinsats om Förintelsen och boken *Om detta må ni berätta*, som sedan 1998 har delats ut kostnadsfritt till skolor och utställningar. Låt oss aldrig glömma, utan låt oss fortsätta att berätta om det som har skett så att det inte upprepas på nytt.

Vi är människor som alla ingår i ett sammanhang, och vi måste hjälpas åt att berätta historierna och påminna om arvet på vår kontinent. Vi har besökt myndigheten Forum för levande historia, och de gör stora insatser för att informera om nazismen, kommunismen och andra brott mot mänskligheten. Förintelsens minnesdag den 27 januari uppmärksammas, som vi alla vet, här i riksdagen varje år.

Prot. 2024/25:74
20 februari

Kulturarv

Anf. 127 LOUISE THUNSTRÖM (S):

Fru talman! Sedan dagen efter den tragiska skolskjutningen på Campus Risbergska i Örebro har Örebro läns museum fotodokumenterat de platser där människor har samlats för att uttrycka sin sorg och visa sin medkänsla. Nu har museet även påbörjat en digital minnesinsamling, där alla som vill kan dela med sig av sina tankar och känslor om denna fruktansvärda händelse. Det här arbetet kommer att bli ett tidsdokument, ett historiskt vittnesmål, som bevaras för framtida forskning och framtida utställningar.

Vi lever sannerligen i prövande tider. Här hemma lever vi fortfarande i chocken efter attentatet i Örebro. I världen ser vi hur den regelbaserade världsordningen som byggts upp efter andra världskriget skakar i sina grundvalar. Polarisering och populism driver fram klyftor mellan människor, och klimatförändringarna påverkar oss alla både existentiellt och ekonomiskt.

Mitt i oron står våra museer som stabila pelare av kunskap, av eftertanke och av sammanhang. Svenska folkets förtroende för museerna är urstarkt. De toppar listan bland de institutioner svenska folket uppger att de har högst förtroende för. Museerna runt om i vårt land besitter en ovärderlig kunskap om de lokala perspektiven, och de bidrar till att vi kan förstå vår historia, vår samtid och vår framtid.

Fru talman! I dag debatterar vi kulturarvet, alla de historiska spår som mänsklig aktivitet lämnat genom tiderna. Det kan vara fysiska objekt och lämningar, men det kan också vara idéer, traditioner, perspektiv och föreställningar. Kulturarvet är levande, i ständig utveckling och i ständig dialog med samtiden.

I en orolig tid har insikterna om kulturarvets värde blivit än starkare. I skuggan av de pågående krigen i Ukraina och i Gaza, där människor lider ofattbart, pågår även en systematisk förstörelse av kulturarv. Krig handlar inte bara om territorium, utan det handlar också om identitet. Ryssland för krig mot ett land de anser inte existerar. Därför är förstörelsen av den ukrainska kulturen central för den ryska krigsföringen. Museer plundras, arkiv jämnas med marken och historien skrivs om. På samma sätt ser vi hur kulturarv i Gaza och på andra platser i världen hotas av militära konflikter och avsiktligt utplånas. Kulturarvet är en måltavla och ett vapen i kriget om berättelserna.

Fru talman! Vårt svenska kulturarv är inte isolerat från andra kulturpolitiska insatser. Det är en del av det breda nät, den infrastruktur som utgör svenskt kulturliv. Kulturarvet är en grundsten för både bildning och demokrati. En viktig del för att stärka kulturarvet är därför att se till att en mångfald av kultur och mötesplatser finns i hela landet. Tillgången till bibliotek, läns museer, teatrar, replokaler och kulturhus ger människor möjlighet att samlas, utbyta idéer och stärka sin känsla av gemenskap. Det här är viktigt inte minst ur ett beredskapsperspektiv.

Det vi ser nu är dock raka motsatsen. Studieförbunden lägger ned sina lokaler runt om i Sverige. Museerna tvingas ta inträde och skära ned på personal. Kulturskolorna höjer sina avgifter, och i värsta fall lägger de ned helt. Världsarven har förlorat sitt ekonomiska stöd, och nu senast har vi nåtts av nyheten att Riksarkivet i Östersund riskerar att läggas ned. I stället ska Riksarkivet koncentrera sin verksamhet till ett fåtal platser i landet. Det här går helt emot det sedan tidigare uttalade värdet att staten ska finnas i hela landet.

Ibland känns det som att vi lever i en tid där vi vet alltings pris men ingentingens värde. Hela Sveriges kulturella infrastruktur är i gungning. Ändå har vi en kulturminister och en regering som säger sig prioritera beredskap, bildning och barn. Jag har svårt att se den prioriteringen, och kulturarvet har blivit mindre tillgängligt med den här regeringen.

En ambitiös, sammanhållen och stark kulturpolitik är vad som krävs. Det är en politik som bygger på förståelse för hur kulturarv, samtidskultur, skapande och folkbildning samspelar och berikar samhället.

Fru talman! Vi socialdemokrater vill göra en rad satsningar för att stärka vårt kulturarv. Vi föreslår en satsning på våra svenska världsarv. Sverige har i dag 15 världsarv utvalda av FN-organet Unesco. Dessa världsarv vittnar om jordens och människans historia på ett unikt sätt och är en angelägenhet för hela mänskligheten.

Världsarven måste ges rätt förutsättningar för att bevaras och utvecklas, samtidigt som fler ska få möjlighet att ta del av dessa unika miljöer som Sverige faktiskt förbundit sig att kommunicera värdet av.

Riksantikvarieämbetet fördelade mellan åren 2021 och 2024 bidrag på 4 miljoner kronor årligen till världsarvssamordning för de världsarv som är kulturarv. Men nu har den satsningen upphört. Vi socialdemokrater menar att satsningen bör fortsätta, och den bör också öka. För att världsarvs-konventionen, som Sverige har undertecknat, ska kunna efterlevas behöver staten ta ett större ansvar för världsarven. I nuläget utgår det inga resurser. Detta kan till exempel jämföras med att den norska staten ger sina världsarv, hälften så många som de svenska, 100 miljoner kronor årligen. Det är olyckligt att våra svenska världsarv har så olika villkor jämfört med övriga nordiska.

Fru talman! Reformen med fri entré på statliga museer möjliggjorde för fler att ta del av vårt gemensamma kulturarv. Museerna är vårt kollektiva minne, våra gemensamt ägda kunskapsinstitutioner, en kulturell allmännytta, ett offentligt rum för kulturarv. Vi vill att museerna ska vara en plats att komma till om och om igen, och vi vill därför återinföra fri entré med målet att det på sikt ska ingå fler museer än enbart de statliga museerna.

Fru talman! Keramiken har en stark förankring i svensk kultur och finns i åtskilliga hem som både konst och bruksföremål. Sverige saknar dock ett nationellt centrum för keramisk konst med ansvar för att bevara och utveckla konstarten.

Höganäs och Kullahalvön i nordvästra Skåne utgör hjärtat i den svenska keramiken. Där har konstarten utvecklats sedan 1800-talet. Genom KKAM – keramik, konst, ateljé och museum – har ett unikt centrum för keramisk konst etablerats där historisk kunskap har utvecklats och förmedlats genom museiverksamhet, arkiv, utställningar och keramisk utbildning i ateljé.

Vi socialdemokrater menar att Sverige behöver ett nationellt centrum för keramisk konst och att det finns goda motiv för att KKAM är det självklara valet för att axla den rollen.

Fru talman! Till betänkandet har vi ett särskilt yttrande, men jag yrkar bifall till reservation 15.
(Applåder)

I detta anförande instämde Kristoffer Lindberg (S).

Anf. 128 RUNAR FILPER (SD):

Fru talman! Vi står bakom samtliga av våra reservationer men yrkar bifall till vår reservation 5 om det kyrkliga kulturarvet.

Tillsammans med regeringen har vi sverigedemokrater infört en rad satsningar i budgeten som stärker det svenska kulturarvet, till exempel på upprustandet av bidragsfastigheter, och antligen räknat upp den kyrkoantikvariska ersättningen.

När kyrkan och staten gick skilda vägar föreslogs att staten successivt skulle tillföra medel till en nivå om 460 miljoner kronor per år. Detta successiva införande slutfördes 2009. Sedan dess har ingen ytterligare höjning gjorts trots inflation och minskat penningvärde.

Därför är regeringens och Sverigedemokraternas höjning om 30 miljoner per år ett efterlängtat steg i rätt riktning. Omräknat till dagens penningvärde motsvarar de 460 miljoner som det ursprungligen beslutades om nu mer än 700 miljoner kronor. Vi i Sverigedemokraterna vill verka för fortsatta höjningar för att parera inflation och minskat penningvärde.

Även kopplat till beredskapen för kulturarvet har vi satsat ihop med regeringen. Det handlar om en årlig satsning på beredskapsplanering, evakueringstransporter och säkra magasin för att skydda kulturarvet i händelse av kris eller konflikt eller till exempel brand.

I händelse av kris eller konflikt är det väsentligt att det finns magasin och utrymmen som utgör ett fullgott skydd, exempelvis utrymmen som är bomb- och brandsäkra, för att garantera kulturarvsföremålens säkerhet vid en pågående kris eller konflikt.

I dagsläget magasineras kulturarvsföremål i museer eller i magasin ovan mark och på ställen i tät bebyggelse. Det finns inga bomb- eller brandsäkra magasin utpekade för samlingar förutom Riksarkivets bergtrum i Marieberg, Kungliga bibliotekets underjordiska magasin i Stockholm och Stockholms stadsarkivs bergtrum. Detta innebär att flera statliga museer inte har magasin som är ändamålsenliga för en eventuell kris eller konflikt. Således finns det risk att ovärderliga samlingar är utan skydd om något sådant skulle inträffa.

Samtidigt ser vi utvecklingsbehov inom andra kulturarvsområden såsom det immateriella kulturarvet. Mer behöver göras för att bevara det svenska immateriella kulturarvet. Det handlar om bevarandet av seder och bruk, historier med mera som berättar en sammanhängande historia om det Sverige vi i dag lever i men även om det som har varit. Det är traditioner och seder och bruk som har överförts mellan generationer, till exempel olika former av hantverk, ritualer, musik och berättelser.

Så sent som i december beslutade Unesco om inskrivning av fäbodbruk på den representativa listan över mänsklighetens immateriella kulturarv.

Fäbodbruket är ett gott exempel på en levande tradition med ett starkt engagemang hos utövare som förs vidare från generation till generation. Det är ett kulturarv som vi delar med vårt naboland Norge.

Unescos konvention om trygghet av det immateriella kulturarvet syftar till att säkra respekten för och öka kunskaperna om det immateriella kulturarvets betydelse.

Konventionsarbetet i Sverige samordnas av Institutet för språk och folkminnen. Det värdefulla arbete som aktörer som Institutet för språk och folkminnen gör utgör en del av den samlade ansträngningen för att trygga vårt gemensamma minne tillsammans med civilsamhället och andra aktörer.

Institutets uppdrag är att samla in, bygga upp och sprida kunskap om språk och kultur i Sverige. Institutet är expertmyndighet för dialekter, forskar och sprider kunskap om dialekter och arbetar med att samla in, undersöka, förmedla och tillgängliggöra dialektmaterial.

Institutet har också en av Sveriges största folkminnessamlingar. I arkiven finns tusentals berättelser om människors liv och leverne i vardag och fest från 1800-talets fiske- och bondesamhälle fram till dagens samhälle.

Riksantikvarieämbetet är den myndighet som leder och stöder arbetet med att bevara, använda och utveckla kulturarvet.

Nordiska museet är också en oerhört viktig aktör som expertmyndighet inom området muntliga traditioner och uttryck samt sociala sedvänjor, riter och högtider.

Mycket riskerar att glömmas bort för alltid. Ingen verkar i dag bry sig om märkesdagar – när vi ska börja äta semlor och äta kräfter och äta surströmming. Och språket sedan! Vi talar mer och mer engelska med våra grannländer. Den nordiska språkförståelsen är snart som bortblåst. Förr gick man in i en dansk butik, frågade på svenska och fick svar på danska. Nu går ungdomar in, frågar på engelska och får svar på engelska. Det är tragiskt, och det här är sådant som inte får försvinna.

Här i Sverige blir det också alltmer engelska. I var och varannan mening är det en massa engelska ord och uttryck. Det dröjer inte förrän svenskan glöms bort om ingenting görs.

Många emigranter som for över till Amerika packade ned fyra litterära verk i sin Amerikakoffert. Det var Bibeln, katekesen och psalmboken, och det var bondepraktikan. Den blev en del av det kulturella arv som de förde över till den nya världen. I den står mycket som våra förfäder kunde på sina fem fingrar men som i dag alltmer är borta.

Utanför myndighetssfären finns hembygdsrörelsen, som utgör något av en ryggrad och är ett omistligt nav för Sveriges kulturarv, materiellt som immateriellt.

Ambitionsnivån från det offentliga hållet när det gäller det immateriella kulturarvet bör höjas, särskilt med avseende på arbetet kring Unescos konvention om skydd av det immateriella kulturarvet.

Vi efterlyser en allmän ambitionshöjning och ett omfattande arbete för att garantera nödvändigt skydd och bevarande av vårt immateriella kulturarv för kommande generationer.

Vi sverigedemokrater har inom ramen för budgetsamarbetet med regeringen gjort en del satsningar, men vi är de första att säga att mer behöver

göras för kulturarvet på bred front. Det handlar om budgetsatsningar men även om fler uppdrag och instruktioner till kulturarvsmyndigheter att påskynda digitalisering eller andra åtgärdsplaner som är nödvändiga för att säkra kulturarvet.
(Applåder)

Prot. 2024/25:74
20 februari

Kulturarv

I detta anförande instämde Jonas Andersson, Rasmus Giertz och Daniel Lönn (alla SD).

Anf. 129 VASILIKI TSOUPAKI (V):

Fru talman! Just nu skapar vi historia. Vi är redan en del av kulturarvet. Jag vet inte om det är glädjande nyheter för församlingen här.

Vad som bevaras av vår samtid kommer att bli en viktig grund för hur kommande generationer förstår oss. När det gäller riksdagens arbete och den här debatten är det självklart att det vi säger dokumenteras i protokoll. Vi har filminspelning, och våra motioner och slutsatser samlas i betänkan- den. Det är underlag för morgondagens forskare, och framtidens politiker kanske kan ha nytta av det vi gjort.

För minnet av vår vardag finns det en plan. Det kan vara bra att på- minna sig om att kulturarvspolitik inte bara handlar om hur vi bevarar och tillgängliggör äldre föremål, miljöer och berättelser utan också om bered- skap för att ta hand om samtiden.

Det handlar om resurser till museerna, så att de kan både sköta sam- lingar och samla in nytt, men det handlar också om kunskap i föreningsli- vet om möjligheterna att samarbeta med till exempel länsarkiv. Jag tycker att det var fint med det exempel som Louise lyfte upp tidigare om Örebro och insamlandet av berättelser.

Begreppet minnesinstitutioner tycker jag mycket om. Arkiv, museer och bibliotek är exempel på institutioner för vårt kollektiva minne. Tyvärr har det gått åt fel håll med statens engagemang för dessa viktiga platser och funktioner. Regeringen har visserligen gjort en viktig insats för skol- biblioteken, men folkbiblioteken har det tufft. Man gör heller inget för att stötta kommunerna efter det att satsningen Stärkta bibliotek avvecklades.

De statliga museerna har blivit mindre tillgängliga sedan man tog bort den fria entrén för vuxna, och arkivfrågorna verkar tyvärr inte vara priori- terade trots att den förra regeringen förberett genom flera utredningar. Det är bara ur beredskapshänseende som man intresserar sig för kulturarvet, upplever jag.

Fru talman! Kulturarvspolitiken går heller inte att frikoppla från andra kulturpolitiska insatser utan hör ihop med det nät som är svenskt kulturliv. Kulturskolan lär ut folkmusik och folkdans, och stöd finns till musiker, konstnärer och konsthantverkare som för vidare äldre traditioner. Det ide- ella kulturlivet är av stor vikt för möjligheten att visa upp och levandegö- rande kulturmiljöer.

Jag vill i detta sammanhang passa på att lyfta fram det immateriella kulturarvet. Det är glädjande att Svenska Hemslöjdsföreningarnas Riks- förbund av Unesco har utsetts att särskilt bevara det immateriella kultur- arvet. Det är en av de minsta posterna i kulturutskottets budget, men det är viktigt att vi ibland lyfter fram vikten av hemslöjdsföreningarnas arbete.

Det är inte möjligt att ställa satsningar på kulturarvet mot andra kultur- politiska satsningar, då de hänger ihop i ett finmaskigt nät. Vissa partier

lockas kanske att göra detta, men det som behövs är en samlad kulturpolitik, baserad på förståelse för hur svenskt kulturliv fungerar i dag och vad som krävs för att det ska bli ännu bättre i framtiden.

Fru talman! En viktig del i vårt kulturarv är de nationella minoriteternas och urfolket samernas kulturarv.

Förtryck av nationella minoriteter och en politik för tvångsassimilering är en beklagansvärd och ännu på många sätt obearbetad del av Sveriges mörka historia som lever kvar och har konsekvenser även i vår tid.

Människor har osynliggjorts och kartlagts på diskriminerande sätt enbart för att de tillhört en minoritet. Den tidigare assimileringspolitikens medförde att människor var tvungna att förneka sitt ursprung och sluta tala sitt språk för att inte bli uteslutna från majoritetssamhället.

Genom internationella avtal har Sverige sedan ratificeringen år 2000 förbundit sig att skydda och stärka samers, tornedalingars, sverigefinnars, romers och judars rättigheter till identitet, språk, kulturarv och religion.

Mycket återstår dock att göra. Fortfarande förekommer diskriminering, rasism och hatbrott mot människor som tillhör de nationella minoriteterna. Av denna anledning måste vi ständigt förbättra och utveckla rättigheterna för våra minoriteter.

Fru talman! Vänsterpartiet har en omfattande politik för att göra just detta. Många av våra förslag kommer att behandlas i konstitutionsutskottet, som delar ansvaret med oss i kulturutskottet, och en del av våra förslag om språk kommer att behandlas längre fram i vår.

Det förslag från oss som finns i dagens betänkande rör kunskapen om romers bosättningar. Vi tycker att det är angeläget att undersöka och dokumentera fler boplatser. Detta har gjorts av en del regionala museer. Romers och resandes historia måste lyftas fram och synliggöras som en del av det svenska kulturarvet.

Arkeologiska utgrävningar och iordningställande av bosättningar som minnesmärken är ett sätt att synliggöra deras historia. Den är en viktig del av vår historia som på det sättet kan komma allmänheten till del.

Vi har föreslagit att Riksantikvarieämbetet ska få i uppdrag att genomföra dokumentation och kartläggning av romers och resandes bosättningar så att de kan synliggöras. Vi har avsatt pengar för detta i budgeten, och det är detta förslag som avhandlas i reservation 18, som jag yrkar bifall till i dag.

Fru talman! För Vänsterpartiet står kulturarvsfrågorna högt på agendan. Vi lägger närmare 400 miljoner mer än regeringen på området. Det handlar om alltifrån höjning av den kyrkoantikvariska ersättningen och fri entré på statliga museer till medel för kulturmiljöer och stiftelsemuseer och en stor digitaliseringssatsning.

I en tidigare debatt här i kammaren påpekade Sverigedemokraternas representant att anledningen till att oppositionen kan ha så generösa skuggbudgetar är att vi har en annan skattepolitik. Det stämmer väldigt väl. I vår budget finns inte den stora skattesänkning för höginkomsttagare om 34 miljarder kronor som regeringen gjort och som Sverigedemokraterna har gått med på. Det gör att vi kan ha mycket större satsningar, bland annat på kulturarvet.

Kampen om historieskrivningen pågår ständigt, och vi behöver ha ögonen på den. Vi ser nu i vår omvärld att man försöker förfälska skeenden. Vi hörde tidigare i debatten hur det nu talas om till exempel kriget i Ukrai-

na av företrädare för USA. I många konflikter i vår omvärld pågår också försök att stjäla föremål, riva byggnader och radera hela folkgruppers identitet genom att förstöra spåren av deras historia. Vi ser det i Ukraina, och vi ser det i Palestina, till exempel.

Sverige har en viktig roll i internationella sammanhang för att förhindra att detta sker, uppmärksamma det och hjälpa till med bevarandet av kulturarvet genom samarbeten och ett starkt bistånd som når såväl kulturinstitutioner som civilsamhälle.

Sverige har tyvärr en historia av att roffa åt sig föremål och skatter från andra kulturer. I våra museisamlingar och hos andra institutioner finns många föremål, bilder och till och med mänskliga kvarlevor som borde lämnas tillbaka, repatrieras. Det har gjorts en del arbete, men det finns mer att önska.

Handlingsplaner är bra, men det behövs också resurser till arbetet. Jag hoppas därför att regeringen kan återkomma med både politiska initiativ och ökade resurser för repatriering i kommande budgetar. (Applåder)

Anf. 130 CATARINA DEREMAR (C):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till reservation nummer 11 i betänkandet.

Kulturarv handlar ju om allt – den plats vi bor på och där vi vistas på jobbet eller på fritiden. En del av kulturarvet är det kyrkliga kulturarvet. Där finns spår från bygdens och landets historia. Detta kulturarv behöver göras mer tillgängligt för alla, och därför är digitalisering viktigt. Digitaliseringen av det kyrkliga kulturarvet ger möjligheter att ytterligare tillgängliggöra den kyrkliga kulturen.

Digital dokumentation, det vill säga alltifrån enkla fotografier med mobilkamera till 3D-skanning och andra mer avancerade metoder, har betydelse. Den ökade digitaliseringen av historiskt källmaterial, bland annat i regi av Riksarkivet och olika civilsamhällesaktörer, skapar nya möjligheter till dokumentation av och kunskapsutveckling om kyrkliga kulturminnen.

Det är viktigt att både Svenska kyrkan, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelserna har tillräcklig kompetens för att se och utnyttja dessa möjligheter och att det finns resurser för att använda sig av extern kompetens. Möjligheten att både ta del av kultur och att genom digital teknik själv skapa måste också tas till vara. En digitalisering av kulturarvet bidrar till att bevara det för framtiden och göra det mer tillgängligt.

En metod för att hitta det som finns i backen är att använda sig av metallsökare. Det svenska kulturarvet är en angelägenhet för oss alla. Skydd av kulturarv, inklusive fornlämningar, ska inte medföra mer krav på tillstånd än vad som krävs för att uppnå detta skydd. Metallsökare kan också komma till användning om man exempelvis har tappat något annat metallföremål, men för att möjliggöra ett användande utan att riskera skyddet av kulturarvet borde man införa ett licenssystem för metallsökare. Det skulle kunna vara en möjlig väg.

I en licens skulle det exempelvis kunna finnas en skyldighet att rapportera om någon fornlämning hittas. Då skulle tillstånd inte behöva sökas för varje tillfälle och plats. Regeringen bör därför titta vidare på detta, så att vi får tillstånd ett licenssystem för användning av metallsökare.

Tidigare ledamöter har också varit inne på fäbodarna. Jag har lovat att jag ska nämna detta, och jag tror att jag nämnde det i vår senaste debatt här i riksdagen. Jag har alltså gjort det en gång i år. Jag uppskattar också att det är fler som ser fäbodarna som en viktig del av vårt kulturarv.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)

§ 12 Bordläggning

Följande dokument anmälades och bordlades:
Redogörelser
2024/25:JO1 Justitieombudsmännens ämbetsberättelse 2024
2024/25:RR1 Riksrevisionens årsredovisning för 2024

Motioner
med anledning av prop. 2024/25:89 En förebyggande socialtjänstlag – för ökade rättigheter, skyldigheter och möjligheter
2024/25:3326 av Fredrik Lundh Sammeli m.fl. (S)
2024/25:3337 av Maj Karlsson m.fl. (V)
2024/25:3339 av Nils Seye Larsen m.fl. (MP)
2024/25:3341 av Martina Johansson m.fl. (C)

§ 13 Anmälan om interpellationer

Följande interpellationer hade framställts:

den 19 februari

2024/25:430 Uppföljning för Finsam

av *Sanne Lennström* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:431 En avgiftsfri skola

av *Linus Sköld* (S)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:432 Vräkningar av ekonomiska skäl i Stockholmsregionen

av *Mathias Tegnér* (S)
till statsrådet Anna Tenje (M)

2024/25:433 Införandet av gårdsförsäljning

av *Karin Rågsjö* (V)
till socialminister Jakob Forssmed (KD)

2024/25:434 System och datasäkerhet i kris och krig

av *Lena Johansson* (S)
till statsrådet Carl-Oskar Bohlin (M)

2024/25:435 Lotsverksamheten i Mälaren

av *Lena Johansson* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

Följande frågor för skriftliga svar hade framställts:

den 19 februari

2024/25:805 Taiwans deltagande i WHA

av Åsa Eriksson (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:806 Uttalande om Riksarkivet i Östersund

av Kalle Olsson (S)

till kulturminister Parisa Liljestrand (M)

2024/25:807 Främjande av utvecklad svensk avfallssortering

av Johan Löfstrand (S)

till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:808 Statspartsmöte om kärnvapen

av Laila Naraghi (S)

till utrikesminister Maria Malmer Stenergård (M)

2024/25:809 Informationsdelning mellan lärosäten och Migrationsverket

av Anders Ådahl (C)

till utbildningsminister Johan Pehrson (L)

§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor

Skriftliga svar på följande frågor hade kommit in:

den 19 februari

2024/25:765 Barns rätt till båda sina föräldrar

av Martina Johansson (C)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:766 Beskattning av brottsvinster

av Niklas Karlsson (S)

till finansminister Elisabeth Svantesson (M)

2024/25:767 Regeringens styrning av Arbetsförmedlingen och effektiv användning av resurser

av Serkan Köse (S)

till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:769 Centralisering av myndigheter

av Fredrik Olovsson (S)

till statsrådet Erik Slottnér (KD)

2024/25:770 Behandling av kontantutredningen

av Ingela Nylund Watz (S)

till statsrådet Niklas Wykman (M)

2024/25:771 Hatbrott mot samer

av Isak From (S)

till justitieminister Gunnar Strömmer (M)

2024/25:790 Användningen av skattemedel till förskoleverksamhet
av *Nima Gholam Ali Pour* (SD)
till statsrådet Lotta Edholm (L)

2024/25:772 Proportionerliga miljökrav
av *Johnny Svedin* (SD)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:779 Åtgärder med anledning av uppgifter om påverkansarbete
av *Markus Wiechel* (SD)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:777 Körkort och glesbygdsbor
av *Gunilla Svantorp* (S)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:773 Arbetslösa och yrkesutbildningar
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:774 Sjöfartsverkets ekonomiska situation
av *Birger Lahti* (V)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:775 Bygglövsprocessen för inglasning av balkonger
av *Alireza Akhondi* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:776 Nedläggning av Statens servicecenter och konsekvenser för arbetslösa
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:778 Kötider på Arbetsförmedlingen och arbetsmiljön för anställda
av *Serkan Köse* (S)
till arbetsmarknads- och integrationsminister Mats Persson (L)

2024/25:780 Diskrimineringsombudsmannens uppdrag
av *Erik Hellsborn* (SD)
till statsrådet Paulina Brandberg (L)

2024/25:788 Tillförd energi som perspektiv i Boverkets byggregler
av *Rickard Nordin* (C)
till statsrådet Andreas Carlson (KD)

2024/25:781 Sveriges ansvar vid minskat bistånd från USA
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:782 Arbete för ekonomisk rättvisa i världen med särskilt fokus på Sydafrika
av *Olle Thorell* (S)
till utrikesminister Maria Malmer Stenergard (M)

2024/25:785 Arbetet med Agenda 2030 och PGU
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Romina Pourmokhtari (L)

2024/25:787 Nationell satsning på industrialisering och uppskalning av batteriproduktion
av *Lena Johansson* (S)
till energi- och näringsminister Ebba Busch (KD)

2024/25:783 Sveriges anseende som en trovärdig global partner
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

Prot. 2024/25:74
20 februari

2024/25:784 Effektivt bistånd på evidensbaserad grund
av *Olle Thorell* (S)
till statsrådet Benjamin Dousa (M)

2024/25:786 Uppföljning av hemställan från IVO
av *Gustaf Lantz* (S)
till statsrådet Acko Ankarberg Johansson (KD)

2024/25:789 Nytt råd för skogsindustrins värdekedja
av *Malin Larsson* (S)
till landsbygdsminister Peter Kullgren (KD)

§ 16 Kammaren åtskildes kl. 17.42.

Sammanträdet leddes
av andre vice talmannen från dess början till ajourneringen kl. 13.50,
av talmannen därefter till och med § 10 anf. 112 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till dess slut.

Vid protokollet

TUULA ZETTERMAN

/Olof Pilo

Innehållsförteckning

§ 1 Justering av protokoll	1
§ 2 Avsägelse	1
§ 3 Anmälan om kompletteringsval	1
§ 4 Anmälan om fördröjda svar på interpellationer	1
§ 5 Ärenden för hänvisning till utskott	3
§ 6 Unga lagöverträdare	3
Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU12.....	3
Anf. 1 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	3
Anf. 2 GUDRUN NORDBORG (V) replik	4
Anf. 3 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik	5
Anf. 4 GUDRUN NORDBORG (V) replik	5
Anf. 5 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik	6
Anf. 6 ANNA WALLENTHEIM (S).....	6
Anf. 7 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M).....	8
Anf. 8 GUDRUN NORDBORG (V) replik	9
Anf. 9 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M) replik	10
Anf. 10 GUDRUN NORDBORG (V) replik	10
Anf. 11 CHARLOTTE NORDSTRÖM (M) replik.....	11
Anf. 12 GUDRUN NORDBORG (V).....	11
Anf. 13 ULRIKA LILJEBERG (C)	13
Anf. 14 TORSTEN ELOFSSON (KD)	14
Anf. 15 GUDRUN NORDBORG (V) replik	15
Anf. 16 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik.....	15
Anf. 17 GUDRUN NORDBORG (V) replik	16
Anf. 18 TORSTEN ELOFSSON (KD) replik.....	16
Anf. 19 ULRIKA WESTERLUND (MP)	16
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)	18
§ 7 Biometri i brottsbekämpningen	18
Justitieutskottets betänkande 2024/25:JuU18.....	18
Anf. 20 MIKAEL DAMSGAARD (M)	18
Anf. 21 PETTER LÖBERG (S)	20
Anf. 22 ULRIKA LILJEBERG (C)	22
Anf. 23 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD)	23
Anf. 24 TORSTEN ELOFSSON (KD)	24
Anf. 25 GUDRUN NORDBORG (V).....	26
(forts. § 9).....	27
Ajournering.....	27
Återupptaget sammanträde.....	27
§ 8 Frågestund	27
Anf. 26 TALMANNEN	27
<i>Demokratin och den utrikespolitiska situationen</i>	<i>28</i>
Anf. 27 OLLE THORELL (S)	28
Anf. 28 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	28
Anf. 29 OLLE THORELL (S)	28
Anf. 30 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	28

<i>Relationen mellan USA och Europa</i>	29	Prot. 2024/25:74
Anf. 31 RASMUS GIERTZ (SD).....	29	20 februari
Anf. 32 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	29	
Anf. 33 RASMUS GIERTZ (SD).....	29	
Anf. 34 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	30	
<i>Regeringens syn på uttalanden från USA:s president</i>	30	
Anf. 35 HÅKAN SVENNELING (V).....	30	
Anf. 36 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	30	
Anf. 37 HÅKAN SVENNELING (V).....	31	
Anf. 38 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	31	
<i>Den säkerhetspolitiska situationen</i>	31	
Anf. 39 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	31	
Anf. 40 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	31	
Anf. 41 DANIEL BÄCKSTRÖM (C).....	32	
Anf. 42 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	32	
<i>Regeringens arbete med AI</i>	32	
Anf. 43 JAN RIISE (MP).....	32	
Anf. 44 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	33	
Anf. 45 JAN RIISE (MP).....	33	
Anf. 46 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD)	33	
<i>Stödet till Ukraina</i>	33	
Anf. 47 MARGARETA CEDERFELT (M).....	33	
Anf. 48 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	34	
Anf. 49 MARGARETA CEDERFELT (M).....	34	
Anf. 50 Utrikesminister MARIA MALMER		
STENERGARD (M)	34	
<i>Det säkerhetspolitiska läget</i>	34	
Anf. 51 MAGNUS JACOBSSON (KD)	34	
Anf. 52 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	35	
Anf. 53 MAGNUS JACOBSSON (KD)	35	
Anf. 54 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	35	
<i>Hushållens ekonomi och regeringens prioriteringar</i>	35	
Anf. 55 EVA LINDH (S)	35	
Anf. 56 Finansminister ELISABETH		
SVANTESSON (M).....	36	
<i>Ny kärnkraft och förtroendet för Vattenfalls ledning</i>	36	
Anf. 57 JESSICA STEGRUD (SD)	36	
Anf. 58 Finansminister ELISABETH		
SVANTESSON (M).....	36	
<i>Skattesänkningar och högkostnadsskyddet</i>	37	
Anf. 59 ILONA SZATMÁRI WALDAU (V).....	37	
Anf. 60 Finansminister ELISABETH		
SVANTESSON (M).....	37	
<i>Statlig närvaro i hela landet</i>	37	
Anf. 61 ANNE-LI SJÖLUND (C).....	37	

Anf. 62 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	38
<i>Ratificeringen av det globala havsavtalet</i>	38
Anf. 63 REBECCA LE MOINE (MP).....	38
Anf. 64 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	38
<i>En reform av bidragssystemet</i>	39
Anf. 65 OLIVER ROSENGREN (M).....	39
Anf. 66 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	39
<i>Effektivisering och sammanslagning av myndigheter</i>	39
Anf. 67 CECILIA ENGSTRÖM (KD).....	39
Anf. 68 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	40
<i>Åtgärder mot social dumpning</i>	40
Anf. 69 LEIF NYSMED (S)	40
Anf. 70 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	40
<i>Effektiv användning av skattemedel</i>	41
Anf. 71 MARKUS WIECHEL (SD).....	41
Anf. 72 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	41
<i>Utnämningen av ny landshövding i Gävleborg</i>	42
Anf. 73 SAMUEL GONZALEZ WESTLING (V)	42
Anf. 74 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	42
<i>Ökat stöd till Ukraina.....</i>	42
Anf. 75 MARTIN ÅDAHL (C).....	42
Anf. 76 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	43
<i>Indraget stöd till personer med dubbelt medborgarskap.....</i>	43
Anf. 77 MALTE TÅNGMARK ROOS (MP)	43
Anf. 78 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	43
<i>Bedrägerier mot äldre</i>	44
Anf. 79 LARS BECKMAN (M)	44
Anf. 80 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	44
<i>Draghirapporten</i>	44
Anf. 81 HANS EKLIND (KD)	44
Anf. 82 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	45
<i>Rekryteringen av svensk Natopersonal.....</i>	45
Anf. 83 JOHAN ANDERSSON (S).....	45
Anf. 84 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	45
<i>Effektivisering av svenska myndigheter.....</i>	46
Anf. 85 MARTIN WESTMONT (SD).....	46
Anf. 86 Statsrådet ERIK SLOTTNER (KD).....	46
<i>EU-lån för upprustning</i>	46
Anf. 87 STEFAN OLSSON (M).....	46
Anf. 88 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M).....	47
<i>Sanktioner mot Rwanda.....</i>	47
Anf. 89 LILI ANDRÉ (KD).....	47

Anf. 90 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	48
<i>Arbetslösheten bland äldre</i>	48
Anf. 91 PATRIK LUNDQVIST (S)	48
Anf. 92 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	48
<i>Miljölagstiftningen och Sveriges försvarsförmåga</i>	49
Anf. 93 GÖRAN HARGESTAM (SD)	49
Anf. 94 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	49
<i>Regeringens skattesänkningar</i>	49
Anf. 95 MARCUS ANDERSSON (S)	49
Anf. 96 Finansminister ELISABETH SVANTESSON (M)	50
<i>Sveriges försvarssamarbete med USA</i>	50
Anf. 97 LENA JOHANSSON (S)	50
Anf. 98 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	50
<i>Försvarsindustristrategin</i>	51
Anf. 99 JÖRGEN BERGLUND (M)	51
Anf. 100 Försvarsminister PÅL JONSON (M)	51
<i>Ukraina och Sveriges roll i fredssamtalen</i>	51
Anf. 101 ANGELIKA BENGTSSON (SD)	51
Anf. 102 Utrikesminister MARIA MALMER STENERGARD (M)	52
§ 9 (forts. från § 7) Biometri i brottsbekämpningen (forts. JuU18)	52
Anf. 103 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik	52
Anf. 104 GUDRUN NORDBORG (V) replik	52
Anf. 105 PONTUS ANDERSSON GARPVALL (SD) replik	53
Anf. 106 GUDRUN NORDBORG (V) replik	53
Anf. 107 MARTIN MELIN (L)	53
Anf. 108 ULRIKA WESTERLUND (MP)	55
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)	56
§ 10 Public service, film och dataspel	56
Kulturutskottets betänkande 2024/25:KrU4	56
Anf. 109 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	56
Anf. 110 MATS BERGLUND (MP)	57
Anf. 111 VASILIKI TSOUPLAKI (V)	60
Anf. 112 LARS MEJERN LARSSON (S)	62
Anf. 113 ROLAND UTBULT (KD)	65
Anf. 114 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	66
Anf. 115 ROLAND UTBULT (KD) replik	67
Anf. 116 VASILIKI TSOUPLAKI (V) replik	67
Anf. 117 ROLAND UTBULT (KD) replik	68
Anf. 118 JONAS ANDERSSON (SD)	68
Anf. 119 MATS BERGLUND (MP) replik	71
Anf. 120 JONAS ANDERSSON (SD) replik	71
Anf. 121 MATS BERGLUND (MP) replik	72
Anf. 122 JONAS ANDERSSON (SD) replik	73

Anf. 123 CATARINA DEREMAR (C)	73
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)	74
§ 11 Kulturarv	74
Kulturutskottets betänkande 2024/25:KrU5.....	74
Anf. 124 KRISTINA AXÉN OLIN (M)	74
Anf. 125 MATS BERGLUND (MP)	75
Anf. 126 ROLAND UTBULT (KD).....	77
Anf. 127 LOUISE THUNSTRÖM (S).....	79
Anf. 128 RUNAR FILPER (SD).....	81
Anf. 129 VASILIKI TSOUPLAKI (V).....	83
Anf. 130 CATARINA DEREMAR (C)	85
(Beslut skulle fattas den 26 februari.)	86
§ 12 Bordläggning.....	86
§ 13 Anmälan om interpellationer	86
§ 14 Anmälan om frågor för skriftliga svar	87
§ 15 Anmälan om skriftliga svar på frågor	87
§ 16 Kammaren åtskildes kl. 17.42.	89